

Saamenkielisen partioryhmän perustaminen Lappiin

Etnografinen tapaustutkimus

Paula Päivinen

Pro gradu -tutkielma

Kasvatustieteiden tiedekunta

Luokanopettaja

Lapin yliopisto

2019

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Saamenkielisen partioryhmän perustaminen Lappiin. Etnografinen tapaus-
tutkimus

Tekijä: Paula Päivinen

Koulutusohjelma: Luokanopettaja

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö ___ Lisensiaatintyö ___

Sivumäärä: 103 + 2 liitettä

Vuosi: 2019

Tiivistelmä

Tämä tutkimus on tapaus tutkimus saamenkielisen partiotoiminnan käynnistämistä. Saamenkielinen harrastustoiminta on hyvin merkityksellistä kielen ylläpitämisen kannalta. Aikaisempaa tutkimusta saamelaisten harrastamisesta ei ole juurikaan tehty. Tutkimus on tehty osana Lapin partiolaisten saamepartiohanketta. Vapaaehtoistyö on muuttamassa hankepainotteisemmaksi. Tästä huolimatta hankkeiden onnistumisen tai epäonnistumisen syitä ei ole tutkittu. Näin ollen tämä tutkimus tarjoaa uutta tietoa sekä saamelaisista että vapaaehtoistyöstä.

Tutkimus on etnografinen tutkimus. Pääaineistona on tutkijan päiväkirja. Lisäksi kaikki hankkeen aikana tuotettu materiaali on ollut osana tutkimusaineistoa. Koska tutkittava yhteisö on hyvin pieni, on tutkittavien anonymiteetin takia tutkimuksesta jätetty pois kaikki tunnistetiedot. Yksi hankkeen keskeinen teema on ollut kulttuurisensitiivisyys. Hankkeessa eri kulttuurit ovat kohdanneet ja niiden välille on muodostunut konflikteja. Kulttuurisensitiivisellä otteella näistä konflikteista on selvitty.

Tämän tutkimuksen perusteella saamepartion hankkeen voi jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat orientoitumisvaihe, toimintavaihe ja saamepartiohankkeen lopputulema. Jako vaiheisiin on kuitenkin keinotekoinen, sillä kehittämistyö eteni prosessin omaisesti.

Avainsanat: saamelaiskulttuuri, vapaaehtoistyö, partio, etnografia, harrastukset

Sisällys

Tiivistelmä	2
1 Johdanto.....	6
2 Vapaaehtoistyö	10
2.1 Termin määrittelyä.....	10
2.2 Vapaaehtoistyö Suomessa.....	11
3 Partion organisaatio ja toiminta.....	14
3.1 Partio osana järjestötoimintaa	14
3.2 Partio Suomessa	16
3.3 Lapin partiolaiset	16
3.4 Partio kasvatusjärjestönä.....	17
4 Alkuperäiskulttuurit ja -kielet.....	19
4.1 Alkuperäiskansojen asema.....	19
4.2 Saamelaisuus ja saamen kulttuuri	21
4.3 Saamen kielet Suomessa	24
4.4 Saamen kielten elvyttäminen	26
4.5 Saamelaisten harrastaminen.....	30
5 Tutkimuksen tavoite ja toteutus.....	31
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat.....	31
5.2 Tutkimuksen puitteet	31
5.3 Toimintatutkimuksesta etnografiseksi.....	32
5.4 Tutkimusaineisto.....	36
5.5 Aineiston analyysi.....	39
5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	41
6 Saamepartiohankkeen orientoitumisvaihe.....	46

6.1 Aiheeseen perehtyminen.....	46
6.2 Tehtyjen asioiden selvittäminen	47
6.3 Saamepartion hanketiimin kokoaminen ja hankkeen aloitus.....	48
6.4 Erilaiset tavoitteet	50
6.5 Yhteinen tavoite: saamen kielen säilyttäminen.....	52
6.6 Tutkija kulttuurisensitiivisenä hankejohtajana	53
6.7 Yhteisten tavoitteiden asettaminen	54
6.7.1 Aikataulu	54
6.7.2 Työnjako.....	54
6.7.3 Toimintatavat	55
7 Saamepartiohankkeen toimintavaihe.....	57
7.1 Saamepartiohankkeen erilaiset toimijat	57
7.2 Saamepartion hanketiimin sitoutumattomuus.....	58
7.3 Työnjaon haasteet	62
7.4 Aikataulu ei pitänyt.....	66
7.5 Avainhenkilöt.....	68
7.5.1 Etsintä ja löytäminen.....	68
7.5.2 Partiosanaston saamen kielelle kääntäminen	70
7.5.3 Partiojohtajat	77
7.5.4 Palkattu työntekijä.....	79
8 Saamepartiohankkeen lopputulema.....	81
8.1 Saamenkielisen partion ohjelma valmistuu	81
8.2 Saamenkielisen partiotoiminnan käynnistyminen	82
8.3 Saamenkielisen partion jatko	83
9 Pohdinta.....	86
Lähteet	92

Liitteet.....	104
---------------	-----

1 Johdanto

Tämä tutkielma käsittelee saamenkielisen partion perustamisen prosessia. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, millaiset asiat mahdollistavat ja toisaalta haittaavat partiotoiminnan aloittamista saamen kielellä. Tutkielman tein osana Lapin partiolaiset ry:n (myöhemmin Lapin partiolaiset) saamepartiohanketta. Lapin partiolaisilla on pitkän aikavälin tavoitteena saada saamenkielinen partiotoiminta laajenemaan piirin mutta myös valtakunnan laajuiseksi. He saivat hankkeen toteuttamiseen taloudellista apua keskusjärjestöltä. Minua pyydettiin hankkeen johtajaksi, ja samalla tarjoutui mahdollisuus tehdä hankkeen puitteissa pro gradu -tutkimus.

Partio on kasvatusjärjestö, jonka tavoitteena on saavuttaa maailmanrauha. Tähän pyritään kasvattamalla lapsista ja nuorista yhteiskuntaansa rauhanomaisesti rakentavia aikuisia. Partio näkee itsensä yhtenä lapsen ja nuoren kasvattajana kodin, koulun, muiden harrastusten ja yhteiskunnan ohella. (Eskola & Huosianmaa 2009, 1.) Jotta yhä useammalla lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus harrastaa partiota, on Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry (myöhemmin Suomen partiolaiset) käynnistänyt ”100 uutta tapaa tehdä partiota” -hankkeen. (Suomen partiolaiset h, n.d.) Saamepartiohanke on osa tätä valtakunnallista hanketta.

Suomessa toimii partioryhmiä suomen, ruotsin ja englannin kielillä. (Suomen partiolaiset a, n.d.) Suomen partiolaisten tietojen mukaan saamen kielellä ei ole koskaan ollut yhtään partioryhmää. Kuitenkin Lapin partiolaisten piiritoimistolta Rovaniemeltä kysellään vuosittain saamenkielisestä partiotoiminnasta ja ajatus saamepartiosta on noussut esiin useissa keskusteluissa eri tahojen kesken. Hankkeen myötä kuulumme pohjoissaamenkielisestä toiminnasta Norjassa, mutta emme tämän hankkeen tiimoilta saaneet sieltä ketään asiasta tietävää kiinni. Tämä saamepartiohanke sai alun perin alkunsa muutaman ihmisen ajatuksesta. Yhdistystoiminnalle olennainen innovatiivisuuden muoto on uuden aloitta-

minen, joka voi saada alkunsa yksilöstä. Tämä uuden aloittaminen muuttuu merkitykselliseksi vasta ryhmätasolla ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Hänninen 2003, 230.) Vasta rahoituksen varmistumisen myötä tämän saamepartiohankkeen aloittaminen mahdollistui.

Saamelaiset ovat Suomen alkuperäiskansaa. Heitä asuu saamelaisten kotiseutualueella, mutta myös laajasti muualla maassa ihan Helsinkiä myöten. (Aikio M. 1999, 57; Aikio A. 2000, 42.) Suomen saamelaiset puhuvat kolmea eri saamen kieltä, jotka kaikki ovat uhanalaisia. On olemassa ihmisiä, jotka kokevat olevansa saamelaisia identiteetiltään, mutta eivät osaa saamen kieltä. Heille oman kulttuurin säilyminen näyttyy uhanalaisena. Saamen kielen siirtäminen sukupolvelta toiselle ei ole selviö. Saamen kielen ylläpitämisen kannalta kodin, päiväkodin ja koulun lisäksi merkittäviä ovat muut kielen käyttökohteet, kuten vapaa-aika, tv- ja radio-ohjelmat, elokuvat ja tapahtumat. Kielen käyttömahdollisuuksien laajentaminen on saamelaisen tulevaisuuden kannalta elintärkeää, sillä ilman kieltä ja kulttuuria ei saamelaisuudella ole tulevaisuutta. (Aikio-Puoskari 2016, 10–11; Pautamo 2010, 28–29.)

Saamenkielisen partion yhtenä tavoitteena on tukea saamen kielen käyttöä varhaiskasvatuksen ja koulun ulkopuolella. Saamen kielen käyttökohteita koulun ja varhaiskasvatuksen ulkopuolella ei lainsäädännöstä huolimatta juurikaan ole. Kuitenkin monissa tutkimuksissa on mainittu saamen kielen käyttökohteiden lisäämisen merkittävyys kielen ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta. Tällä hankkeella partio on osaltaan tukemassa saamen kielen ylläpitämistä.

Tutkimukseni sijoittuu useammalle tieteenalalle. Partio itsessään on kasvatusjärjestö ja tätä kautta tutkimusaihe koskee kasvatustieteitä. Kielen kääntämisen myötä mukaan tulee kielitiede ja saamen kulttuurin kohdalla puhutaan monitieteellisestä saamentutkimuksesta, yhteiskuntatieteistä tai arktisten alkuperäiskansojen tutkimuksesta. Tutkimuskysymykseni ovat: mitkä asiat mahdollistavat saamenkielisen partiotoiminnan käynnistämisen sekä mitkä asiat ovat saamepartiohankkeen haasteita.

Tutkimuksia harrastustoiminnan käynnistämisestä vähemmistökielellä Suomessa ei ole aiemmin tehty, joten tutkimusaiheeni tuo osaltaan uutta tietoa uhanalaisten kielten elvyttämisprosessista vapaa-aikatoiminnan avulla. Saamelaisten harrastamisesta on 2000-luvulla tehty yksi pro gradu -työ, joka koskee 7.–9.-luokkalaisten nuoria. Yleisesti vähemmistökielten ja -kulttuurien sekä saamen kielen ja kulttuurin ylläpitämisestä ja elvyttämisestä sekä yleisellä tasolla että esimerkiksi saamenkielisessä päivähoitossa on tehty enemmän tutkimuksia. Monissa tutkimuksissa nostetaan esille koulun ja kodin ulkopuolisten kielenkäyttömahdollisuuksien merkitys kielitaidon ylläpitämisessä. (Ks. esim. Aikio-Puoskari 2016; Laiti 2018; Ó Riagáin, Williams & í Moreno 2008, 13-14; Seurujärvi-Kari 2011; Tuulentie 1999.)

Rauman ja Vajavaara (2010, 5–6, 32–36, 42–43.) ovat tehneet tutkimuksen partion kontekstissa maahanmuuttajien kotouttamisesta. Tutkimuksessa keskityttiin maahanmuuttajien kotouttamiseen partion avulla, ja tuotettu materiaali oli suomenkielistä. Tutkimuksessa nostettiin esiin kielen merkitys, vaikka tässä kohtaa puhutaankin suomen kielen oppimisesta. Harrastus on hyvä tapa laajentaa kielitaitoa.

Saamepartio voidaan nähdä sosiaalisena innovaationa, sillä sosiaaliset innovaatiot ovat uudistuksia, jotka muokkaavat ihmisten ajattelutapoja ja käyttäytymistä. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa yhdistystoiminnassa, kuten partiossa, sosiaaliset innovaatiot ovat usein pieniä ja arkipäiväisiä. Monitoimisuus on tavallista ja oma innovaatio voi olla toisen tahon suunnittelema tai toteuttama, mutta silti se koetaan omaksi innovaatioksi. Yhdistykset tarjoavat hyvän kokeilualustan teoille, joista voi kasvaa kulttuurisia tekoja, jotka jatkavat, välittävät tai aloittavat uuden perinteen. (vrt. Hänninen 2003, 238–239, 244; Saari 2008, 19.) Tämän saamepartiohankkeen toivomme aloittavan uuden, saamenkielisen partiotoiminnan perinteen, joka voi laajeta koko maahan ja kiinnostaa laajasti erilaisia tahoja. Tutkimukseni toivon auttavan vastaavien hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Samalla se tuo uutta tietoa vähemmistökielisen hankkeen toteuttamisen mahdollisuuksista ja haasteista.

Tutkimuksen julkaisun aikana saamenkielinen partio on toiminut vuoden verran yhdellä paikkakunnalla. Kokoontumisia ei ole ollut viikoittain, mutta useamman kerran kuukaudessa. Mukana on muutama lapsi. Toimintaa suunnitellaan syksyille 2019 ja mukaan odotetaan useampaa uutta lasta kohderyhmän laajentamisen seurauksena. Partiomateriaalia käännetään lisää ja toiminnan laajentamista useammalle paikkakunnalle mietitään.

Tutkielman aluksi käsittelen vapaaehtoistyötä laajemmin ja tarkennan katsantoni partioon järjestönä. Tämän jälkeen avaan alkuperäiskulttuureja ja kieliä keskittyen saamelaisiin. Seuraavaksi tuon esille tietoa tutkimuksestani, aineistosta ja sen analyysistä sekä tutkimuksen ja hankkeen etenemisestä. Lopuksi kerron tutkimuksen tulokset ja pohdin niiden sekä koko saamepartiohankkeen merkitystä.

2 Vapaaehtoistyö

2.1 Termin määrittelyä

Partio on vapaaehtoisjärjestö, jossa lähes kaikki toimijat tekevät vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoisvoimin tapahtuvaa toimintaa on tutkittu paljon ja monesta eri näkökulmasta. Samantyyppisestä toiminnasta käytetään useampaa termiä kuten vapaaehtoistyö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoispalvelu tai kansalaistoiminta. Osin termin valintaan vaikuttaa se, missä tai miten vapaaehtoisesti tapahtuvaa toimintaa tehdään. Eri termeistä huolimatta suurimmaksi osaksi puhutaan hyvin samantyyppisestä toiminnasta ja näillä kaikilla termeillä onkin enemmän yhteneviä piirteitä kuin eroavaisuuksia. Vapaaehtoistyökäsitteen tarkempaa määritelmää esittävät useammat tahot, jotta vapaaehtoistyön omalajisuus nousisi selkeämmin esille ja välttyttäisiin termin väärinkäytöltä. (Ks. esim. Harju 2010a, 9–13; Lehtinen 1997, 18–20; Yeung 2002, 16–17.) Itse käytän termiä vapaaehtoistyö, sillä tätä termiä käytetään yleensä partiossa tapahtuvasta vapaaehtoisuudesta.

Vapaaehtoistyö on vapaaehtoista, eli siihen osallistutaan omasta halusta. Sen periaatteet ovat palkattomuus, luottamuksellisuus, tasa-arvoisuus, puolueettomuus, suvaitsevaisuus, toisen kunnioittaminen ja toiminta tavallisen ihmisen tiedoilla ja taidoilla. Vaikka työtä tehdään palkatta, voidaan toiminnan kuluja korvata. Ammattityöntekijät voivat auttaa erilaisissa tehtävissä, mutta jokaiselle vapaaehtoiselle toimijalle pyritään löytämään hänen kykyjään vastaava tehtävä, jota suoritetaan vapaaehtoisen aikataulujen puitteissa. Vapaaehtoistyö estää syrjäytymistä antaessaan mahdollisuuden osallistua. Samalla se vahvistaa yksilön ja yhteiskunnan suhdetta ja toimii lisäresurssina varhaisen tuen toiminnassa. Ei ole eettisesti oikein laskea toiminnan arvoa rahassa eikä toiminnan tuloksellisuutta voida mitata työtunteina tai osallistujamäärinä. Jotta henkilö voi sanoa tekevänsä vapaaehtoistyötä, on hänen osallistuttava toiminnan järjestämiseen. Pelkkä jäsenmaksun maksaminen

tai tapahtumaan osallistuminen ei riitä. Kuitenkaan ajankäytön tai työmäärän minimimäärää ei määritellä. (Ks. esim. Harju 2010a, 9–13; Lehtinen 1997, 17, 19–20; Mykkänen-Hänninen 2007, 6; Willberg 2015, 9; Yeung 2002, 16–17.)

Vapaaehtoistyönä tehdään hyvin monenlaista toimintaa. Se on esimerkiksi ennaltaehkäisevää työtä liikunta- tai kulttuurijärjestöissä, sen avulla ylläpidetään teitä, viemäri- ja vesiverkostoja sekä erilaisia tiloja ja vedetään monenlaista sosiaali- ja terveydenhuollon alaista toimintaa eri ikäisille ja taustaisille ihmisille. (Ks. esim. Harju 2008, 7; Lehtinen 1997, 17.) Vapaaehtoista toimintaa järjestävät hyvin erilaiset tahot, kuten rekisteröidyt yhdistykset, säätiöt, yritykset, yksityiset elinkeinonharjoittajat, kunta sekä uskonnolliset yhdyskunnat. (Willberg 2015, 6). Partiossa vapaaehtoisena toimivat ovat täysi-ikäisiä. Vapaaehtoiset toteuttavat lasten viikoittaista toimintaa, mutta voivat myös osallistua esimerkiksi paikallisen, valtakunnallisen ja maailmanlaajuisen partion kehittämiseen, partiolaisten kouluttamiseen sekä leirien, retkien ja tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Ks. esim. Bryk 2016; Pääkaupunkiseudun partiolaiset 2017, 2–3, 6; Suomen partiolaiset b, n.d.) Partion vapaaehtoistyössä nähdään olevan erilaisia rooleja, kuten tukija, osallistuja, osaja, johtaja, kouluttaja, ohjaaja ja kasvattaja. Se, missä roolissa vapaaehtoinen partiossa on, riippuu vapaaehtoisen motivaatiosta ja hänen resursseistaan. Vapaaehtoinen voi toimia samanaikaisesti myös useammassa eri roolissa. (Vapaaehtoisen roolit -työkalu 2018.)

2.2 Vapaaehtoistyö Suomessa

Ensimmäiset vapaaehtoisvoimin toteutetut toiminnat oli suunniteltu keskusjohtoisesti, mutta pian siirryttiin kokeilemaan erilaisia paikkakuntaakohtaisia projekteja. Toimivaksi osoittautuneet hankkeet siirrettiin paikkakuntatasolta koskemaan koko maata. Toiminnat keskittyivät aluksi sosiaali- ja terveysalalle, jolloin huolehdittiin vähempiosaisista, kuten lapsista, vammaisista tai vanhuksista. Vapaaehtoisia haettiin valmiisiin toimintoihin, eikä

toiminnoissa välttämättä huomioitu todellisia paikallisia tarpeita. Kun huomattiin ihmisten motivoituvan paremmin, jos he pääsivät itse vaikuttamaan toimintaan, alkoi omaehtoinen ja itseorganisoitu toiminta kasvaa. (Julkunen 2000, 52-53; Lehtinen 1997, 18.)

Vapaaehtoisuus on kokenut ja kokee edelleen muutosta. Perinteiset talkoot vähenevät ja moni korvaa rahalla oman talkootyöpanoksensa. (Harju 2008, 8–9.) Moni on mukana toiminnassa juuri sen verran kuin haluaa, ehtii ja jaksaa. Mikäli osallistumista rajoitetaan tai siitä esitetään vaateita, voi innostus osallistumisesta sammua. Työn ja osaamisen määrä voi siis vapaaehtoistyössä olla pienempi tai suurempi, mutta se on aina riittävä. Nopeasti syttyvän innostuksen ylläpitäminen on vaikeaa. Toiminnan pitää tarjota elämyksiä, sen on oltava mieluista, palkitsevaa, tavoitteellista, tärkeää, tyydyttää pätemisen ja vaikuttamisen tarvetta ja siinä pitäisi oppia koko ajan jotakin uutta. Se ei saa olla pelkkä velvoite vaan sen tulee antaa nautintoa. Jotta toiminta olisi hyvin suunniteltua ja organisoitua (johtaminen), siellä olisi mahdollisuus oppia uutta (koulutus), tehdystä työstä kiitettäisiin ja siihen kannustettaisiin (palkitseminen) ja se tuottaisi mielihyvää (ilo), on vapaaehtoistoiminnan vetäjillä suuri vastuu toiminnasta. Työelämässä tarvittavat hyvät johtamistaidot ovat tärkeitä myös vapaaehtoistyössä, vaikka toiminta onkin hyvin erilaista toimintaa. (Harju 2010a, 39–42.)

Ne suomalaiset, jotka osallistuvat vapaaehtoistyöhön, käyttävät siihen runsaasti aikaa, jopa yli 4 tuntia viikossa. Eniten toimitaan liikunnan ja urheilun parissa (30 %), mikä ei kuitenkaan näy kansalaisten mielikuvassa vapaaehtoistyöstä. Sosiaali- ja terveysalalla vapaaehtoisista toimii joka neljäs ja lasten ja nuorten parissa reilu viidesosa. Yli puolet suomalaisista osallistuu järjestön tai säätiön organisoimaan toimintaan ja suurin osa on jäsenenä tässä yhdistyksessä. Suurin motiivi toimintaan osallistumiselle on auttamishalu. Näin ollen sekä osallistumisessa että toiminnan mielikuvista nousee esille sosiaalinen ulottuvuus. Yhteiskunnan sosiaalisen pääoman yksi muodostumiskenttä on nimenomaan vapaaehtoistyö, sillä parhaimmillaan se vahvistaa sosiaalisia siteitä ja verkostojen luomista. Lisäksi korostetaan talkoita sekä yhdistys- ja järjestötoimintaa. Tärkeimpänä esteenä osallistumiselle nähdään ajanpuute, muita syitä ovat terveydelliset syyt tai kokemus siitä, ettei ole mitään annettavaa. Myös se, ettei kukaan ole pyytänyt mukaan toimintaan,

on syy toimintaan osallistumattomuudelle. Toimintaan osallistumattomat näkevät vapaaehtoistyön hyvän edistämisenä. Pääasiassa vapaaehtoistyö nähdään positiivisena tai neutraalina asiana, harvoissa tapauksissa suhtautuminen on negatiivista. (Harju 2010a, 26–34, 44–49; Yeung 2002, 20–21.)

Koska vapaaehtoistyö tehdään vapaaehtoisten omien resurssien puitteissa, ei vapaaehtoistyö tule koskaan olemaan ammattimaista. Mukana on usein ammattityöntekijöitä, mutta suurin osa toiminnasta tapahtuu vapaaehtoisten toimesta. Vapaaehtoisuutta on tutkittu paljon, mutta suurin osa tutkimuksesta keskittyy nimenomaan sosiaali- ja terveysalalle. (Harju 2008, 9-12; Yeung 2002, 22–23.)

3 Partion organisaatio ja toiminta

Partio on maailmanlaajuinen nuorisojärjestö, joka toimii yli 200 eri maassa ympäri maailman. Partion tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua heidän yksilölliset piirteensä huomioon ottaen. (Suomen partiolaiset a, n.d.) Maailmassa on kaksi partion maailmanjärjestöä WOSM (*World Organization of Scout Movement*) ja WAGGGS (*World Association of Girl Guides and Girl Scouts*), joiden molempien jäseniä suomalaiset partiolaiset ovat. Maailmanjärjestöjen tehtävänä on kehittää partiotoimintaa ja tukea kansallisia partiojärjestöjä. (Suomen partiolaiset c, n.d.)

3.1 Partio osana järjestötoimintaa

Partiossa toimitaan paikallisyhdistyksissä eli lippukunnissa, jotka ovat pääasiassa rekisteröityjä yhdistyksiä. (Carlström, Hänninen & Sahala 2010, 6.) Suurin osa suomalaisesta vapaaehtoistyöstä tehdään järjestöissä ja yhdistyksissä, jotka ovat joko rekisteröityjä tai rekisteröimättömiä. Nämä yhdistykset toimivat päätetyn asian hyväksi joko paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti. Yhdistyksellä on olemassa normit tai säännöt, toimintaorganisaatio sekä sovittu taloudenhoito. (Harju 2010a, 8–13.) Partion paikalliset lippukunnat ovat osa piirijärjestöjä, ja piirijärjestöt ovat osa keskusjärjestöä eli Suomen partiolaisia. Jokainen partiolainen kuuluu johonkin lippukuntaan ja tätä kautta valtakunnalliseen keskusjärjestöön. (Carlström, Hänninen & Sahala 2010, 9, 17.)

Järjestöjen toimintaa Suomessa kutsutaan usein yleishyödylliseksi toiminnaksi. Tämä kuvaa toiminnan luonnetta, sillä järjestöissä toimitaan yleisen hyvän vuoksi. Usein toiminta on voittoa tavoittelematonta eli toiminnalla ei ole taloudellisia tuotto-odotuksia. (Harju 2010a, 44–45.) Yhdistystoimintaa määrittelee yhdistyslaki (Yhdistyslaki 1989/503), mutta toiminta voidaan lain puitteissa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti oman suunnitel-

man mukaan. Toimintaan vaikuttaa yhdistyksen talous. Kansalaistoiminnan rahoitus- pohja on muuttunut. Ennen järjestöt toimivat yleisavustusten varassa, jolloin raha saatiin käyttää siihen, mihin se nähtiin tarpeelliseksi. Julkinen puoli rahoittaa edelleen osan toiminnasta. Nykyinen rahoituspohja nojaa kuitenkin enenevässä määrin hankerahoitukseen, eli rahaa haetaan hankkeiden tekemiseen. Tämä muuttaa vapaaehtoistyön peruslähtökoh- taa, sillä rahoituksen antaja määrittelee rahankäyttökohteet tai jo rahoitusta haettaessa sitä haetaan tiettyyn hankkeeseen. Toiminnan syklit ovat lyhyempiä, mutta tilanneherkkyys on kasvanut. (Harju 2010a, 44–46, 152–153.) Suomen partiolaiset rahoittaa toimintaansa monella tavalla. Se saa avustuksia, myy tuotteita ja on mukana monenlaisessa yhteis- työssä. Se myös kerää jäsenmaksua. (Suomen partiolaiset e, n.d.) Lippukunnista suurin osa saa avustusta, kuten kokoontumistilan tai raha-avustuksen, paikalliselta kunnalta. (Suomen partiolaiset d, n.d.)

Partion kaltainen järjestötoiminta vahvistaa sosiaalista pääomaa, jonka ydin on luottamus. (Harju 2010a, 62). Luottamus voidaan jakaa yleiseen ja erityiseen luottamukseen. Erityi- nen luottamus on sitä, että luotamme meille tuttuihin ja meidän kaltaisiin ihmisiin ja hei- dän sanoihinsa. Yleinen luottamus tarkoittaa luottamista myös meille tuntemattomiin ih- misiin. Yleinen luottamus kasvattaa sosiaalista pääomaa enemmän kuin erityinen luotta- mus, mutta erityisen luottamuksen avulla uskallamme ottaa enemmän riskejä. (Riihinen 2001, 17.) Luottamus kehittyy sen kautta, että tehdään asioita yhdessä ja nähdään toisten toimintatavat ja tätä kautta kasvatetaan luottamusta. Sosiaalinen pääoma ja järjestötoi- minta nähdään yhteenkuuluviksi. Kun ihmiset toimivat yhdessä, he oppivat tuntemaan toinen toisiaan ja luottamaan toisiinsa, ja tämä lisää sosiaalista pääomaa ja heijastuu koko yhteisön ja kansan toimintaan. Usein aktiivinen kansalaistoiminta vahvistaa koko kansaa ja vaikuttaa politiikkaa myöten kaikkeen. (Harju 2010a, 63–64, 68).

Partio haluaa olla vapaaehtois kentällä paras vapaaehtoistyöpaikka. Tätä silmällä pitäen järjestössä tehdään vuosittain Paras paikka tehdä vapaaehtoistyötä -kysely, jonka avulla pyritään muokkaamaan toimintaa aina vain toimivammaksi vapaaehtoisen näkökulmasta. Partion vahvuus järjestönä on yhteisöllisyys, uusien kokemusten ja taitojen oppiminen ja

vapaaehtoistyön merkityksellisyys. Kehittämiskohteiksi vuoden 2018 kyselyssä nousivat vastuun jakautuminen, palaute ja kiitos. (Mäkelä 2018.)

3.2 Partio Suomessa

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry on partion keskusjärjestö Suomessa. Sen jäseniä ovat 10 partiopiiriä ympäri Suomen sekä valtakunnallinen ruotsinkielinen partiopiiri FiSSc (*Finland Svenska Scouter rf*). (Suomen partiolaiset f, n.d.) Suomen partiolaiset on Suomen suurin nuorisojärjestö. Toiminnassa on mukana 65 000 partiolaista ympäri maan. Partioliike on kaikille partion päämäärän ja arvopohjan hyväksyville avointa ja vapaaehtoista toimintaa. Varsinaisena kohderyhmänä ovat 7–22-vuotiaat lapset ja nuoret, joiden toimintaa ohjaavat ja tukevat aikuiset. Partio tarjoaa paikan kasvaa ja kehittyä monipuolisesti, ja toiminta on avointa ja noudattaa yhdenvertaisuuden periaatetta. Yhdenvertaisuuden periaatteisiin kuuluvat muun muassa alueellinen tasavertaisuus, kielen, kulttuurin, uskonnon ja vakaumuksen yhdenvertaisuus sekä sukupuolten välinen tasa-arvo. Partioliike on itsenäinen, puoluepoliittisesti sitoutumaton eikä se tavoittele toiminnallaan voittoa. Nuoret ja lapset otetaan mukaan päätöksentekoon kaikilla tasoilla. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n peruskirja 2008, 3.)

3.3 Lapin partiolaiset

Lapin Partiolaiset ry on Suomen pohjoisin partiopiiri. Piirin alue kattaa Lapin läänin alueen. Alueella toimii 28 lippukuntaa eli paikallisorganisaatiota ja jäseniä piirissä on yhteensä reilu tuhat. Piirillä on palkattuna yksi järjestösihteeri, jonka toimipiste on Rovaniemellä. (Lapin partiolaiset a, n.d.)

Suurimmassa osassa Lapin kuntia toimii yksi partiolippukunta. Pelkosenniellä ja Sallassa ei ole ollenkaan partiotoimintaa, ja Utsjoen, Simon ja Posion kunnissa ei ole aktiivista viikkotoimintaa. Rovaniemellä, Torniossa ja Keminmaassa taas toimii useampi kuin yksi lippukunta. (Lapin partiolaiset b, n.d.)

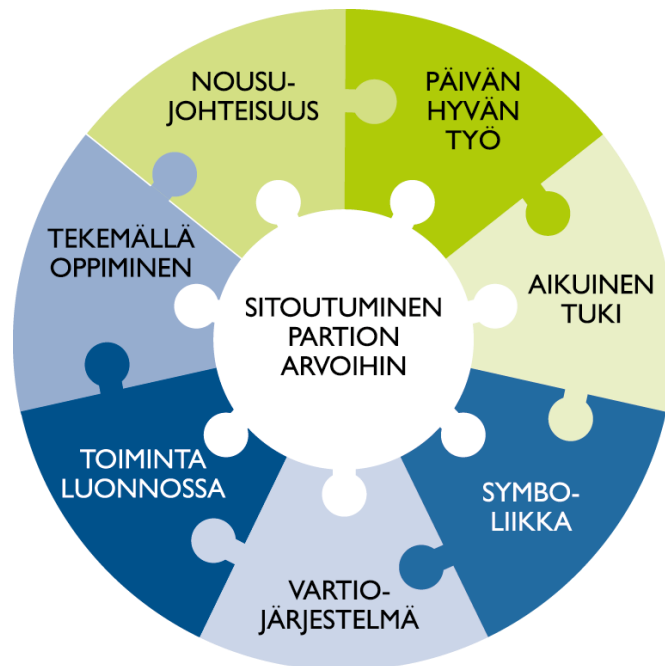
3.4 Partio kasvatusjärjestönä

Partiokasvatus tarkoittaa kaikkea sitä, mitä, miten ja miksi partiossa tehdään. Partiokasvatuksessa on kaksi osaa: päämäärä, jota konkretisoi kasvatustavoitteet sekä partiomenetelmä, jota konkretisoi partio-ohjelma. Partion päämääränä on kasvattaa aktiivisia, vastuuntuntoisia, persoonallisuudeltaan ja elämäntavoiltaan tasapainoisia ja itsenäisesti ajattelevia paikallisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteisön jäseniä. Päämäärä on suurin piirtein sama kaikkialla maailmassa ja se on ja pysyy muuttumattomana. (Eskola & Huosianmaa 2009, 1.)

Päämäärää konkretisoivat kasvatustavoitteet ovat vahvasti sidottuja aikaan ja kulttuuriin. Kasvatustavoitteissa kirjataan auki se, millaiseksi nähdään suomalaisessa kulttuurissa ja tässä ajassa elävä kunnan kansalainen ja millaista on tasapainoinen elämä partion arvopohjan mukaan. Kasvatustavoitteet on jaettu yleisiin kasvatustavoitteisiin sekä jokaisen ikäkauden mukaisiin kasvatustavoitteisiin. Yleiset kasvatustavoitteet kuvataan neljän näkökulman kautta: suhde itseen, suhde toisiin ihmisiin, suhde yhteiskuntaan ja suhde ympäristöön. Ikäkausikohtaisissa kasvatustavoitteissa kuvataan kyseisen ikäkauden yleiset kasvuhaasteet ja mitä partio voi tarjota tässä tilanteessa. Osa ikäkauden kasvatustavoitteista toteutuu suoraan partio-ohjelman osa-alueilla, osa kokonaisvaltaisemmin esimerkiksi johtamisessa tai toimintatavoissa. (Mt. 2–3.)

Partiomenetelmä on kokoelma erilaisia toimintatapoja, joiden avulla saavutetaan partion kasvatustavoitteet ja toteutetaan partion päämäärää. Suomalainen partiomenetelmä pohjautuu maailmanjärjestöjen partiomenetelmiin. Partiomenetelmä koostuu kahdeksasta osasta ja jokainen osa on toistensa kanssa tasavertainen. Partiomenetelmää kuvataan

usein alla olevalla ympyrällä (kuva 1). Yksittäisessä hetkessä tai opetustapahtumassa ei tarvitse olla kaikkia partiomenetelmän osa-alueita, mutta toimintakauden tai isomman leirin aikana kaikki osa-alueet tulisi olla käytössä. Partiomenetelmän osa-alueet ovat sitoutuminen partion arvoihin, symboliikka, nousujohteisuus, vartiojärjestelmä, tekemällä oppiminen, päivän hyvä työ, aikuinen tuki ja toiminta luonnossa. (Suomen partiolaiset g, n.d.)

Kuva 1. Partiomenetelmä (Suomen partiolaiset g, n.d.)

Partio-ohjelma on sitä, mitä viikoittaisissa partiokokouksissa tehdään käytännössä. Se konkretisoi partiomenetelmää ja antaa mallin partiomenetelmän käytännön toteutuksesta. Partio-ohjelmaa toteutetaan viidessä ikäkaudessa ja jokaisessa ikäkaudessa on mukana aikuinen, jolla on ikäkauteen sopiva rooli. Ikäkaudet ovat sudenpennut, seikkailijat, tarpojat, samoajat ja vaeltajat. Partion voi aloittaa 7-vuotiaana sudenpennuista ja partio-ohjelma päättyy vaeltajana 22-vuotiaana. Aikuiset toimivat jokaisessa ikäkaudessa ohjaajana tai toiminnan tukijana ja mahdollistajana. Lisäksi he voivat kokoontua omana ryhmänään. (Eskola & Huosianmaa 2009, 9–15.)

4 Alkuperäiskulttuurit ja -kielet

Alkuperäiskulttuureita edustavia ihmisiä on noin 5 % maailman väestöstä ja heidän puhumiaan alkuperäiskieliä yli 4000. Heitä löytyy kaikilta mantereilta yhteensä 90 eri valtiosta. Eniten alkuperäiskansoja on Aasiassa. Alkuperäiskulttuureihin kuuluvat ihmiset kuuluvat 5 000 eri ryhmään. Pääasiassa he ovat vähemmistöinä jälkikolonialististen valtioiden alueella. Alkuperäiskulttuureihin kuuluvia yhdistäviä ja määrittäviä tekijöitä ovat oma kieli, kulttuuri ja käytössä olevat traditiot, elävä suhde esi-isiltä perittyä maata kohtaan sekä alkuperäiskansan identiteetti. (Cultural survival, n.d.) Alkuperäiskansat ovat perinteisesti eläneet ekologisesti erilaisissa olosuhteissa, kuten tundralla, sademetsässä, taigalla, vuorilla tai autiomaassa. Nykyisin monet heistä elävät kaupungeissa, mikä aiheuttaa kulttuurin ja elinkeinojen lähentymistä pääväestön elinkeinoa ja kulttuuria vastaavaksi. (Seurujärvi-Kari 2011, 12.)

4.1 Alkuperäiskansojen asema

Alkuperäiskansat ja heihin suhtautuminen on kansainvälinen kysymys, jota säätelee kansainvälinen normisto. Alkuperäiskansa on asuttanut tiettyä aluetta ennen pääväestön tuloa ja sen kulttuuripiirteet poikkeavat selkeästi pääväestöstä. Alkuperäiskansa ei hallitse asuttamaansa aluetta ja pääasiassa se on siellä vähemmistönä. Alkuperäiskansaa usein mystifioidaan ja romantisoidaan, vaikka todellisuudessa moderni yhteiskunta ajaa kohti kulttuurista murrosta, sulautumista ja luonnonvarojen käyttöä koskevaa resurssikilpailua. Jännitteitä ilmenee etenkin maan käyttö- ja hallintaoikeudesta sekä kulttuuripiirteiden ylläpitämisestä kuten omasta kielestä. (Pääkkönen 1999, 34.)

Alkuperäiskansojen oikeuksien julistus suojelee ja edistää alkuperäiskansojen oikeuksia. Se turvaa itsemääräämisoikeuden ja antaa mahdollisuuden talouden, sosiaalisuuden ja sivistyksen kehittämiseen sekä kulttuurin, perinteen ja historian arvostamiseen. Julistus ei

ole oikeudellisesti sitova, mutta se kokoaa yhteen muista kansainvälisistä asiakirjoista löytyvät oikeudet ja periaatteet. Suomessa tämä julistus on hyväksytty vuonna 2007. (Suomen YK-liitto, n.d.) Länsimaisille hyvinvointivaltioille on tyypillistä vähemmistö-kulttuurien suojelu, mikä voi tarkoittaa aikaisempien laiminlyöntien myöntämistä. Huomiota kiinnitetään myös kulttuurin häviämishuokaan. (Tuulentie 1999, 45.)

Alkuperäiskansat ovat yhdistyneet monella tasolla. Alkuperäiskansojen maailmanneuvosto WCIP (*the World Council of Indigenous Peoples*) perustettiin 1975 ja sen tarkoituksena on alkuperäiskansojen yhtenäisyyden vahvistaminen, informaation välittäminen ja kansallisten organisaatioiden voimistaminen. WCIP pyrkii lisäksi estämään kansanmurhia, vastustamaan rasismia sekä turvaamaan ja vahvistamaan alkuperäiskansojen poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia oikeuksia. Barentsin euroarktinen alue - yhteistyöelin ja inuiittien yhteistyöjärjestö ICC (*Inuit Circumpolar Conference*) taas ovat esimerkkejä alueellisista yhdistymisistä. Alkuperäiskansatoimijat ovat myös aktiivisesti mukana erilaisissa kansainvälisissä foorumeissa. He osallistuvat ihmisoikeuksista, sorrosta ja tasa-arvosta käytävään keskusteluun sekä valvovat ja ovat laatimassa kansainvälisiä sopimuksia. He tuovat esiin sitä, miten alkuperäisväestöt ovat edelleen pääväestöön nähden usein köyhempiä ja heillä on huonompi terveys, koulutus sekä elinajanodote. Alkuperäiskansojen oikeudet myös toteutuvat yleensä pääväestöä huonommin. (Seurujärvi-Kari 2011, 38–40.)

Myös tiedeyhteisöllä on moraalinen vastuu ja velvollisuus osallistua alkuperäiskansojen olojen ja oikeuksien selvittämiseen. Alkuperäiskansatutkimus on kulkenut kohti jälkikolonialistista tutkimussuuntausta sekä ihmisten ja kansojen välistä tasa-arvoista maailmankuvaa. Jälkikoloniaalinen tutkimus käsittelee kolonialismin aiheuttamia seurauksia yksilöille, kulttuureille ja yhteisöille tavoitteenaan sosiaalinen muutos. Alkuperäiskansatutkimus pyrkii yhdistämään erilaisia teoreettisia ja metodisia lähtökohtia, ja pyrkii olemaan monitieteistä. Alkuperäiskansatutkijat ovat nostaneet esiin kriittisen suhtautumisen läntistä tutkimusta kohtaan, ja he ovat pyrkineet nostamaan esiin alkuperäiskansojen näkö-

kulman ja maailmankatsomuksen. Tavoitteena on ollut löytää alkuperäiskulttuuriin sopivia tutkimusmetodologioita. Alkuperäiskansojen kysymyksiä tulisikin tarkastella niiden omista lähtökohdista käsin, kulttuurin sisältä. (Seurujärvi-Kari 2011, 32–35.)

4.2 Saamelaisuus ja saamen kulttuuri

Saamelaiset ovat ainoa alkuperäiskansaksi luokiteltu etninen ryhmä Euroopan Unionin alueella. He asuvat neljän valtion, Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän alueella vähemmistönä, jolla on oma kieli ja kulttuuri. (Lehtola 2015a, 10–11.) Etnisesti saamelaisia on arviolta 100 000 ja kieltä taitavia 25 000–35 000. Saamelaiset ovat yksi eniten tutkituista vähemmistöistä, mutta silti esimerkiksi heidän tarkkaa määräänsä ei tiedetä. (Magga & Skutnabb-Kangas 2001.)

Saamelaiset erottuvat muista Euroopan kansoista kielen, suullisen perinteen runsauden, joikumusiikin, vaatetuksen ja elinkeinojen eli poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen avulla. Kulttuuria pidetään eksoottisena ja se on yksi kuvatuimmista kulttuureista. Saamelaisilla on pysyvä edustus Arktisessa Neuvostossa ja heillä on NGO-status (*Non-governmental Organization*) YK:ssa. Kansana he ovat muiden alkuperäiskulttuurien tavoin kokeneet kolonisaation ja sitä kautta valtakulttuuriin sulauttamisen. Saamelaisilla oli oma kirjakieli ja hallintaoikeus vesistöihin ja maihin. Toisen maailmansodan jälkeen tämä itsehallinto pikkuhiljaa purettiin, kielen käyttäminen kiellettiin ja lapsia opetettiin väheksymään kieltään ja kulttuuriaan. Nyt alkuperäiskulttuurit nostavat arvoaan ja kokevat voimakasta elpymistä. (Aikio M. 1999, 56–57.)

Eniten saamelaisia asuu Norjassa ja Ruotsissa. Suomessa asuu runsaat 10 000 henkeä ja selkeästi vähiten heitä on Venäjän puolella. (Lehtola 2015a, 10–11.) Virallinen saamelaiden kotiseutualue Suomessa on Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnat sekä Sodankylän kunnan pohjoisosat. Saamelaiden kotiseutualueen väestöstä saamelaiset muodostavat kolmasosan. Utsjoella saamelaiset ovat enemmistönä, muissa kunnissa vähemmistönä. 60

% saamelaisista asuu kuitenkin kotiseutualueen ulkopuolella, eniten heitä on Rovaniemellä, Helsingissä ja Oulussa. (Aikio M. 1999, 57; Kotus, n.d.; Lehtola 2015a, 10–11; Seurujärvi-Kari 2011, 14.)

Saamelaisen määritelmä on kaikissa Pohjoismaissa subjektiivisiin ja objektiivisiin kriteereihin perustuva, mutta kriteereissä on hieman eroa maittain. Subjektiivinen määritelmä on kaikissa Pohjoismaissa sama ja tarkoittaa sitä, että henkilö itse pitää itseään saamelaisena. Objektiivisen määritelmän ensisijainen kriteeri on kieli, eli henkilön tai hänen vanhempiansa tai isovanhempiansa (Norjassa isoisovanhempiansa) ensimmäisen kielen eli kotikielen on pitänyt olla saame. Lisäksi, jos henkilön vanhempi on tai on ollut merkitty tai Suomessa olisi voitu merkitä saamelaiskäräjien vaaleissa äänioikeutetuksi, lasketaan henkilö saamelaiseksi. Suomessa myös henkilö on saamelainen, jos hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty maa-, veronkanto- tai henkikirjassa tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi. Suomen Saamelaiskäräjät ei kuitenkaan hyväksy tätä viimeistä kohtaa, sillä kieliperusta kattaa kolme sukupolvea ja maa-, veronkanto- ja henkikirjamääritelmä kattaa useita satoja vuosia. Saamelaiskäräjien mielestä saamelaiseksi ei tulisi hyväksyä henkilöitä, joilla ei ole ollut kytköstä elävään saamelaisperintöön useisiin sukupolviin. (Laki saamelaiskäräjistä 1995/974; Lehtola 2015b, 61–66; Sarivaara 2012, 51–62; Seurujärvi-Kari 2011, 13.)

Suomessa saamelaisten oikeuksia on vahvistettu muun muassa saamen kielilaille ja saamelaisten alkuperäiskansan oikeuksista puhutaan perustuslaissa. Saamelaisilla on kotiseutualueellaan kieltään ja kulttuuriaan koskien itsehallinto. Näitä tehtäviä varten valitaan neljän vuoden välein vaaleilla saamelaisten eduskunta eli saamelaiskäräjät, jonka toimintaa määrittelee saamelaiskäräjälaki. Lisäksi Suomi on allekirjoittanut useita ihmisoikeussopimuksia, joissa velvoitetaan turvaamaan saamelaisten kulttuuria ja kieltä. Näitä ovat esimerkiksi YK:n lastenoikeuksien sopimus, rotusyrjintäsopimus ja Euroopan neuvoston alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja. (Laki saamelaiskäräjistä 1995/974; Lehtola 2015b, 27; Magga 2010a, 13–14; Saamen kielilaki 2003/1086; Sarivaara 2012, 51; Suomen Perustuslaki 1999/731.)

Saamelaisliike *Sámi likhadus* ylittää paikalliset, kansalliset ja valtioiden rajat. Sen tavoitteena on saada ihmiset toimimaan yhdessä, rakentamaan ja vahvistamaan saamelaista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta. Se korostaa kielen ja kulttuurin merkitystä ja niiden siirtämistä sukupolvelta toiselle. Nykyään saamelaisten, kuten monien muidenkin alkuperäiskansojen, olot ovat parantuneet entisestä, mutta heitä kohtaan osoitettu arvostus ja kiinnostus on kyseenalaista, sillä monia alkuperäiskulttuureja pidetään lähinnä matkailun vetonaulana. (Seurujärvi-Kari 2011, 11, 30, 43.) Kun kulttuurielementtiä, kuten lapinpukua, hyödynnetään matkailussa, ilman että kulttuuriyhteisön jäsenet, kuten saamelaiset, voivat siihen itse vaikuttaa tai siitä taloudellisesti hyötyä, puhutaan etnografisesta ryöstöstä. Tästä Suomessa keskustellaan paljon. Saamenpukuja on käytetty matkailussa hyödyksi jo pitkään, mutta ne ovat näkyneet myös monessa muussa tilanteessa, jossa käyttäjä on ollut ei-saamelainen. Unesco on kiinnittänyt huomion kulttuuriperinteen suojeluun ja etsinyt keinoja perinnekulttuurin olemassaolon, kehityksen ja aitouden turvaamiseksi ja väärennösten ja vääristyneen kuvan esittämisen estämiseksi. (Aikio M. 1999, 61.)

Saamelainen kasvatus pohjautuu pitkälti sukuun. Saamelainen perhekäsitys on laajempi kuin suomalainen perhekäsitys, sillä se käsittää ydinperheen ja isovanhempien lisäksi myös setiä, enoja ja tätejä. Lastenkasvatusvastuu on jaettu suvun, naapureiden ja tuttavien kesken ja kasvatuksen myötä kulttuuri siirtyy nuoremmille sukupolville. Lasten kasvatuksessa on käytetty apuna tarinoita. Kieltoja ja komentelua ei juuri ole, vaan lapsia on peloteltu esimerkiksi *ulddá*:lla (maahinen) tai *čáhcerávga*:lla (näkki) ja lasten on annettu itse ratkoa ongelmatilanteita. Lisäksi lasten perinteinen kasvatustapa on ollut *nárrideapmi* eli narraaminen tai kiusoittelu, jonka avulla on opetettu tunteiden hallintaa ja sosiaalisia taitoja. Saamelaisvanhempien kokemaa ristiriitaa saamelaisen kasvatuksen ja suomalaisen kasvatuksen välillä on kasvanut ja vaikuttaa vanhempien kasvattajaidentiteettiin. Myös vanhempien oma pitkä kouluasuntolatausta vaikuttaa vanhempien käsityksiin omasta vanhemmuudestaan. Ja kun isovanhemmat ovat muualla palkkatyössä, eivät he voi olla kotona auttamassa. Tämän vuoksi kulttuurin automaattinen siirtyminen nuoremmalle sukupolvelle ei ole enää nykyisin selviö. Saamelaislasten ja -nuorten saamelaisidentiteetti on kuitenkin vahva ja ulkoisia tunnuksia käytetään enenevässä määrin. Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia, vaan osalle lähiympäristön negatiivinen suhtautuminen vaikuttaa

myös omaan suhtautumiseen kielteisesti ja näin ollen halu oppia ja säilyttää kieltä muuttuvissa oloissa on vaarassa. Osalla perhe on muuttunut suomalaisiksi ydinperheeksi. Muuttunut yhteisöllisyys ja kotiseutualueen paikkakunnalta muutto vaikeuttavat sosiaalisten verkostojen luomista ja ylläpitämistä. (Guttorm, Halonen & Ketola 2010, 51–55; Laakko 2009, 105–106.)

Saamelaisuudesta keskustellessa painotetaan luontoyhteyttä ja sitä kautta syntyneitä luontotietoutta sekä luonnon ja kulttuurin yhteenliittymää. Saamelaisuuteen liitetään poronhoito, ja se on saamelaiskulttuurin peruspilari ja elinkeino. Se on elämäntapa, ei pelkkä lihantuotannollinen elinkeino. Saamelaisista enää 10–20 % harjoittaa porotaloutta pääasiallisena elinkeinonaan. Saamelaisten luontosuhde näkyy eritoten kielessä. Heillä on satoja lunta (*muohta*), poroa (*boazu*) sekä muita luontoa ja poronhoitoa koskevia sanoja. Sanasto välittää kulttuurista tietoa ja perintöä sukupolvelta toiselle. (Aikio M. 1999, 50.)

4.3 Saamen kielet Suomessa

Saamen kieliä on kymmenen ja ne jaetaan itäisiin ja läntisiin kieliin. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä, joista yleisimmin puhuttu kieli on pohjoissaame, seuraava inarinsaame ja vähiten kieltä puhuvia on kolttasaame. (Aikio A. 2000, 42.) Näillä kaikilla kolmella kielellä on oma kirjakieli ja ortografia. Kielen taitaja ei ymmärrä toista saamenkieltä, vaan hänen on opeteltava sitä vieraana kielenä. (Kotus, n.d.) Pohjoissaamea puhutaan laajasti Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa. Sitä käytetään nykyisin kaikilla kielen käyttöalueilla kuten televisiossa, lakiteksteissä, tieteessä, pop-musiikissa ja niin edelleen. Inarinsaamea puhutaan ainoastaan Suomessa ja sen puhujat keskittyvät Inarinjärven ympäristöön. Inarinsaame oli hyvin uhanalainen 1980– ja 1990-lukujen taitteessa, mutta sen elvyttämisen eteen tehtiin kovasti töitä ja nykyisin kielen asema on huomattavasti vahvempi. Kolttasaamea puhutaan Suomen lisäksi Itä-Norjassa ja Venäjällä. Kaikki Suomessa puhutut saamenkielet ovat UNESCO:n kansainvälisen luokituksen mukaan uhanalaisia kieliä. Inarin kunta on ainoa neljän virallisen kielen kunta, sillä kunnan viralliset

asiointikieliet ovat kaikki kolme saamen kieltä sekä suomi. (Lehtola 2000, 150–155; Lehtola 2010, 11; Saarikivi 2011, 84–85, 87; UNESCO 2019.)

Saamen puhujien lukumäärät vaihtelevat tutkimustavan mukaan ja ne ovat aina arvioita, sillä kielenpuhujien määrittäminen perustuu tulkintoihin, kuten miten hyvin kieltä täytyy osata, jotta lasketaan kielenpuhujaksi. Kolonisaation myötä saamen kielen käyttö kiellettiin esimerkiksi kouluissa, minkä vuoksi yksi tai kaksi sukupolvea kielenpuhujia on menettänyt kielitaitonsa, moni hyvin tuskallisesti koulun ja yhteiskunnan harjoittaman sulauttamispolitiikan myötä. Vaikka asenne saamen kieltä kohtaan on muuttunut suopeammaksi, ovat nämä kielenmenettäjät olleet arkoja siirtämään kielitaitoa lapsilleen ja lastenlapsilleen. Tämä on katkaissut kielen elävän siirron sukupolvelta toiselle ja nuoret kommunikoiivat yhä vähemmän keskenään saameksi. Yleensä saamelaiset ovat lapsuudestaan lähtien kaksi- tai monikielisiä pakon sanelemana, sillä kodin ulkopuolella on usein pakko käyttää valtakieltä. Jotta saamelainen voisi tulla toimeen yhteiskunnassa, hänen on usein osattava saamen lisäksi suomea. On kuitenkin muistettava, että ihmisellä on oikeus olla monikielinen tai yksikielinen, halunsa mukaan. (Aikio M. 1999, 57–58; Aikio-Puoskari 2016, 10–11; Magga & Skutnabb-Kangas 2001; Pautamo 2010, 20; Sara-Tornensis 2010, 38.)

Suomessa saamen kieltä suojellaan kielilainsäädännöllä. Saamenkielisillä on saamelaisen kotiseutualueella oikeus käyttää kieltään asioidessaan viranomaisten kanssa ja oikeus-istuuimissa. Lisäksi viranomaisilla on velvollisuus tarjota palveluja saamen kielellä. Tämä laki on voimassa saamelaisen kotiseutualueella. Usein palveluja ei kuitenkaan saa saamen kielellä, sillä virkamiehet eivät osaa kieltä. (Lehtola 2015b, 23; Saamen kielilaki 2003/1086; Seurujärvi-Kari 2011, 45.)

Suomessa opetusta saa saamen kielillä päivähoidosta yliopistoon. Saamelaisen kotiseutualueella koko peruskoulun voi opiskella saameksi ja saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä ja vieraana kielenä. Kotiseutualueen ulkopuolella saamenkielistä opetusta on tarjolla huomattavasti vähemmän ja suurin osa tästäkin on etäopetusta. Saamen voi kirjoittaa

ylioppilaskirjoituksissa vieraana kielenä tai äidinkielenä. Saamelaisalueen koulutuskeskus *Sámi oahpahusguovddáš* on toisen asteen koulu, jossa voi opiskella saamen kielten lisäksi muun muassa saamenkäsityötä eli *duodjia*. Suomessa saamen kielen aineenopettajakoulutusta saa Oulun yliopiston *Giellagas*-instituutissa. Lisäksi Oulun, Helsingin ja Lapin yliopistoissa on mahdollisuus suorittaa saamen kieleen ja kulttuuriin liittyviä kursseja. (Oktavuolta, n.d.) Saamentutkimusta tehdään saamelaisessa korkeakoulussa *Sámi allaskuvlanissa* Norjan Kautokeinosssa (Seurujärvi-Kari 2011, 32–33).

Saamen kielen asemasta ja merkityksestä on keskusteltu todella pitkään. Vaikka kielen merkitys identiteetille tunnustetaan, sen käytännön arvottomuus tulevaisuudessa nousee usein esille. Ajatellaan, että lapsen kannalta on hyödyllisempää opetella suomen kieli, koska sillä voi asioida esimerkiksi virastoissa. Koska saamen kielestä ei aina löydy tarvittavaa sanastoa, ajatellaan, että se voi toimia poronhoidon kielenä. (Tuulentie 1999, 50–51.)

4.4 Saamen kielten elvyttäminen

Kielenpuhujan kielitaidon määrittely on siis haasteellista. Enemmistökielen näkökulmasta vähemmistökielen osaaminen voi olla puutteellista, sillä kielen käyttö tapahtuu usein kodin, sukulaisten tai paikallisyhteisön keskuudessa. Monet eivät pysty keskustelemaan kielellä kuin kodin ja perinteisten elinkeinojen aiheista, jotkut ymmärtävät kieltä täysin, mutta eivät puhu sitä ollenkaan, toiset voivat olla puhumatta vuosikymmeniä, mutta jonkin elämänmuutoksen johdosta alkavatkin käyttää kieltä. Sujuvat puhujatkin joutuvat usein turvautumaan ennemmistökieleen tietyistä teemoista puhuttaessa. Koska kieli on usein perinteisten elinkeinojen ympärille kehittyntä, joudutaan käyttöympäristöä laajentamaan, jotta kieli voisi säilyä. (Saarikivi 2011, 85–86.)

Monet saamelaiset kokevat saamen kielen käyttämisen hankalaksi, mikäli kieltä ei ole pitkään aikaan käyttänyt. Usein syynä käyttämättömyyteen on valtakielen runsas käyttö

ja saamen kielen vähäiset käyttökohteet. Jos ihminen on aloittanut kommunikoinnin jollain kielellä, on sitä vaikeaa vaihtaa toiseen, vaikka kieltä puhuisi sujuvasti. Esimerkiksi jos aloittaa toisen henkilön kanssa keskustelun ensimmäisellä tapaamisella suomeksi, on kieltä vaikea vaihtaa myöhemmin saameksi, vaikka molemmat puhuisivat sitä äidinkielenään. (Aikio-Puoskari 2016, 10–11; Pautamo 2010, 28–29.)

Nykyään ei enää nähdä tiettyä kriittistä rajaa kielenpuhujien määrän suhteen vaan uudet, innovatiiviset kielenoppimisen strategiat nähdään tärkeämpinä. Jotta kielen käyttämisestä tulisi luontevaa ja sanasto pysyisi elävänä, on kieltä päästävä käyttämään varsinaisessa ympäristössä ja arkielämässä eikä pelkästään koulussa. (Magga & Skutnabb-Kangas 2001.) Saamen kielen virallisen aseman vahvistaminen 1992 ja erilaiset kielilakihankkeet ovat olleet viranomaistahon tekemiä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ollut ihmisoi-
keuksien edistäminen ja kielellinen tasa-arvo. (Aikio M. 1999, 59–60; Lehtola 2015b, 24; Saamen kielilaki 2003/1086; Äärelä 2016, 7–9.) Alkuperäiskansoja ja -kieliä voidaan tukea ja vahvistaa monella tavalla. Alkuperäiskielten maantieteelliset alueet pitäisi vahvistaa, ja kielille tulisi tehdä ortografinen standardointi. Jotta kieli koetaan sen alkuperäisten puhujien keskuudessa omaksi, on standardointi tehtävä huolella ja kieltä kunnioittaen. Samalla olisi hyvä huomioida kirjoitusjärjestelmän käytettävyys esimerkiksi televisiossa. (Magga & Skutnabb-Kangas 2001.)

Monin paikoin saamen kielen elvyttäminen on lähtenyt liikkeelle alle kouluikäisistä lapsista. Mikäli lapsi ei voi oppia kieltä kotona, hän voi oppia sitä kodin ulkopuolella. Yksi toimintamuoto on saamen kielipesät. Saamelaisalueella on kokeiltu Uuden-Seelannin maa-
oreilta lähtöisin olevaa kielipesätoimintaa, jossa alle kouluikäiset lapset ovat olleet inarinsaamen kielipesässä, jossa heille on puhuttu inarinsaamea, vaikka lapset eivät olisi sitä ymmärtäneet. Pikkuhiljaa lapset ovat oppineet jonkinasteisen inarinsaamen kielen ja näin kielitaito siirtyy seuraavalle sukupolvelle. Kuitenkin näiden lasten ja nuorten väliin jää sukupolvi, jolla ei ole kielitaitoa. Kielipesässä opittu kieli tarkoittaa kielen siirtämistä nuoremmalle sukupolvelle, mutta ei kielen tulevaisuuden varmistumista. Lapsen kieli tarvitsee tukea lähiyhteisöstä, etenkin lapsen siirtyessä kouluun, jotta kielestä tulisi luonnollinen. Inarinsaameksi aloitettu kielipesätoiminta sai kielenpuhujien joukkoon lapsia ja

tätä myöten kieli siirtyi myös opetuskieleksi kouluun. Kielipesätoiminta on myöhemmin laajentunut myös esimerkiksi kolttasaameen. (Aikio-Puoskari 2016, 12; Kotus, n.d; Paasanen 2015, 221–223.)

Saamen kielten käyttö on lisääntynyt sekä kirjallisessa että julkisessa muodossa. *Ávvir*-niminen pohjoissaamenkielinen sanomalehti ilmestyy kerran viikossa Norjassa. Saamenkielinen radio Yle Sápmi tuottaa ohjelmaa koko maan laajuisesti. Saamelainen teatteri ja elokuvan tekeminen kehittyvät voimakkaasti ja saamelaisia kirjailijoita ja runoilijoita palkitaan. Nuoriso on laajentanut saamelaismusiikkia myös rappiin ja rockiin. Saamen kielellä voi virallisesti asioida virastoissa ja esimerkiksi Inarin kunnassa kaikki viralliset ilmoitukset ja kuulutukset annetaan kaikilla kolmella saamen kielellä sekä suomeksi. Käytännön haaste muodostuu siitä, ettei virastojen työntekijöiltä edellytetä saamen kielen taitoa edes saamelaisten kotiseutualueella. Ja usein saamen kielen käyttäminen on erikseen ilmoitettava tai saamenkielisiä palveluja on erikseen pyydettävä. (Aikio M. 1999, 59–60; Lehtola 2015b, 24; Saarikivi 2011, 84–85, 87; Seurujärvi-Kari 2011, 44–45; Äärelä 2016, 7–9.)

Saamen kielellä voi siis opiskella esikoulusta yliopistoon, mutta ongelmana nähdään nimenomaan saamelaisten kotiseutualueelle keskittyvä opetus. Saamelaiset asuvat yhä enenevässä määrin kotiseutualueensa ulkopuolella, jossa haluaisivat ylläpitää saamen kieltä ja kulttuuria. Monin paikoin se ei kuitenkaan ole mahdollista ja esimerkiksi päivähoitoa ja koulua ei voi käydä saameksi. Koulujärjestelmä myös nähdään valtakulttuurin mukaisena ja sen koetaan sulauttavan saamelaisia valtakulttuuriin ja syrjäyttävän saamelaisen tietojärjestelmän, arvot ja maailmankuvan. (Seurujärvi-Kari 2011, 32–33, 45–47.)

Tutkimusten valossa saamelaisen koulun ongelma on saamelaisen oppimateriaalin saaminen, sillä oppimateriaali on ensi sijassa käännetty suoraan valtakulttuurin oppikirjoista, eikä näin ollen huomioi saamelaista kulttuuria, kieltä ja historiaa. Ja vaikka opetussuunnitelma on muuttunut, ei saamenkielistä oppimateriaalia ole pystytty uudistamaan sa-

massa tahdissa vaan materiaali on hyvinkin vanhaa. Myös kulttuurin mukaisen materiaalin, kuten poronsarvién saanti voi olla haasteellista saamelaisalueen ulkopuolella. (Ks. esim. Keskitalo 2010; Laiti 2018; Rahko-Ravanti 2016, 76–77.) Sosiaali- ja terveysalalla on käytössä huomattavasti vähemmän saamen kuin suomen kielistä materiaali. Eli vaikka oman äidinkielen käyttämisen merkitys on huomattu ja tunnustettu, ei tästä huolimatta kulttuurinmukaista materiaalia ole juurikaan olemassa. (Ks. esim. Heikkilä, Laiti-Hedemäki & Pohjola 2013, 90–94, 152–156; Järvensivu 2014, 1; Magga 2010b, 671; Niittyvuopio & Magga 2010, 26–29; Saamelaiskäräjät 2013, 8–23.)

Mikäli kieli halutaan elvyttää, pitää ottaa huomioon myös kielenpuhujien vapaa-aika. Kielen elvyttämisen alkuajoista lähtien inarinsaamelainen yhdistys *Anarâškielâ servi* on panostanut vapaa-ajan toimintaan. Aluksi järjestettiin retkiä ja kursseja, mutta vuonna 2008 alettiin järjestää kerran kuussa harrastusiltoja. Kieltä elvytetään myös erilaisten kieli- ja keskustelukurssien muodossa. (Ks. esim. Baker & Wright 2017, 46–49; Pasanen 2015, 145–146.)

Alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria koskeva kulttuuri on lastenkulttuuria. Sillä tarkoitetaan siis lapsille ja nuorille suunnattua taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintökasvatusta, taiteen ja kulttuuriperinnön tarjontaa sekä lasten ja nuorten itsensä tuottamaa taidetta ja kulttuuria. Lastenkulttuuriin sisältyy taiteen ja kulttuurin kokeminen sekä tietojen ja taitojen oppiminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, n.d.) Kielipesätoiminnan myötä lastenkulttuuri on laajentunut saamen kielillä. Kirjojen lisäksi radiossa ja televisiossa on säännöllinen saamenkielinen lastenohjelma. Alkuperäiskansojen musiikkitapahtumassa *Ijahis Idjassa* sekä elokuvafestivaali *Skábmagovatin* yhteydessä on myös järjestetty lasten työpajat, joissa saame on toimintakieli. Nämä ovat lasten kielitaidon kannalta äärettömän tärkeitä asioita. Kielipesätoiminnan myötä lastenkulttuurille on kysyntää, käyttäjiä ja kohderyhmä. (Pasanen 2015, 239–241.)

4.5 Saamelaisten harrastaminen

Saamelaisten harrastamista on tutkittu todella vähän. Saamelaisalueen nuorten harrastamisesta tehty Johansenin (2008, 80-81) pro gradu -tutkimus osoitti saamelaisalueen nuorten harrastavan samalla tavalla kuin muualla Suomessa. Suurin osa nuorista viettää vapaa-aikaansa mieluiten omanikäisessään seurassa, ja vapaa-ajan viettoon kuuluu liikunta- ja tietokoneharrastukset.

Maan laajuisesti nuoret eivät osallistu aktiivisesti seuratoimintaan, mutta Utsjoen saamelaisnuoret tekevät tässä suuren poikkeuksen, sillä paikkakunnan nuorista noin 60 % osallistui seuratoimintaan viikoittain. Luontoharrastus tai luonnossa oleminen on monelle saamelaiselle nuorelle viikoittaista. Tähän osaltaan vaikuttaa myös saamelaiskulttuuri ja siihen liittyvä luontosuhde. Tämän tutkimuksen lisäksi en löytänyt muita saamelaisten harrastamiseen liittyvää tutkimusta. Myös Johansen mainitsee sen, ettei ole löytänyt aiempaa tutkimusta aiheesta (Johansen 2008, 3–4, 80–83.)

5 Tutkimuksen tavoite ja toteutus

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat

Tutkimukseni oli osa hanketta, jonka tavoitteena oli saamenkielisen partioryhmän aloittaminen syksyllä 2018. Suomen partiolaiset saivat osan vuoden 2016 Yhteisvastuukeräyksen tuotoista ja näillä rahoilla perustettiin ”100 uutta tapaa tehdä partiota” -hanke, jonka avulla etsittiin uusia tapoja tehdä partiota ja näin madaltaa kynnystä toimintaan osallistumiselle. Näitä hankkeita tehtiin keskusjärjetön, piirin ja lippukuntien toimesta, eli toimintaa oli valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. (Suomen partiolaiset h, n.d.) Saamenkielisen partion perustaminen oli yksi Lapin partiolaisten Lapin läänin alueella toteutettavista osahankkeista. Uuden aloittamisessa on vapaaehtoistyön hankkeissa usein kyse tilaisuuteen tarttumisesta, mahdollisuuden hyödyntämisestä tai pelivaran oivaltamisesta (Hänninen 2003, 230). Tästä mahdollisuuden hyödyntämisestä ja tilaisuuteen tarttumisesta on tässä saamepartiohankkeessa ollut kyse, sillä saamenkielisen partion perustamisessa hyödynnettiin saatua hankerahoitusta.

Tutkimukseni on tapaustutkimus ja tutkimuskysymykseni ovat: Mitkä asiat mahdollistavat saamenkielisen partiotoiminnan käynnistämisen sekä mitkä asiat ovat saamepartiohankkeen haasteita?

5.2 Tutkimuksen puitteet

Saamepartiohanke oli aloitettu ennen mukaantuloani. Aivan saamepartiohankkeen alussa vuonna 2016 oli suunniteltu hankkeen sisältö ja aikataulu. Keväällä 2017 oli tehty taustoittava kysely (Liite 2) saamenkielisen partion kiinnostavuudesta.

Hankerahoitus muodostui keskusjärjestöltä saadun raha-avustuksen varaan. Hankerahoista maksettiin matkakuluja ja varsinaisen toiminnan kuluja. En vastannut hankerahoista vaan selvittelin tilannekohtaisesti käytettävissä olevia taloudellisia resursseja.

Minä otin saamepartion hankevastuun itselleni marras-joulukuun vaihteessa 2017. Keräsin ympärilleni pienen hanketiimin, jolle päävastuu hankkeesta tuli. Lisäksi ryhmässä toimi Lapin partiolaisten järjestösihteeri sekä muutama partionjohtaja. Toiminnan myötä joukkoon liittyi lisää partionjohtajia tarpeen tai aikataulujen puitteissa, samalla kun osa alkuperäisistä ryhmäläisistä jäi taka-alalle. Teimme lisäksi yhteistyötä eri tahojen kuten Saamelaiskäräjien, Inarin kunnan ja seurakunnan sekä partion keskusjärjestön luottamus henkilöiden kanssa.

5.3 Toimintatutkimuksesta etnografiseksi tutkimukseksi

Tutkimukseni alkuperäinen ajatus oli toteuttaa aiheesta toimintatutkimus. Toimintatutkimus poikkeaa tavanomaisesta tutkimushankkeesta lähtökohdaltaan, joka voi olla arkinen toiminnan ongelma, jota voidaan ryhtyä ratkaisemaan hyvinkin spontaanisti. Tutkimus alkaa yksityiskohdan ihmettelystä ja reflektioivasta ajattelusta ja johtaa yhä laajempiin ja yleisempiin kysymyksiin. Toiminta painottuu kenttätyöhön ja tutkimus hahmotetaan sykleissä, joihin kuuluvat konstruoiva (uutta rakentava ja tulevaisuuteen suuntautuva) ja rekonstruoiva (toteutuneen toiminnan havainnointi ja arviointi) vaihe. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 78–79.) Myös minun tutkimukseni lähtökohta oli arkisessa ongelmassa saamepartion perustamiseksi. Toimintatutkimuksen syklien määrä ei ole määräävä vaan toimintatutkimukselle ominainen jatkuvuus voi sisältyä yhteenkin sykliin. Ainutkertainen kokeilu voi tuottaa uutta ja merkittävää tietoa käytänteiden kehittämiseen. Syklien määrää tärkeämpää on perusidean, suunnittelun, toiminnan ja arvioinnin toteutuminen. (Mt. 82.) Ajatuksena oli heti, ettei tutkimuksessani tule useampaa sykliä, koska saamepartiohankkeen tavoitteena on perustaa saamenkielinen partio, joka itsessään paikallisella lippukuntatasolla kehittyy omaan suuntaansa.

Toimintatutkimuksen tekoa puolusti omalla kohdallani myös se, ettei toimintatutkimuksesta aina voi kirjoittaa etukäteen tarkkaa tutkimussuunnitelmaa. (Mt. 86.) Tässä tutkimuksessa tutkimusprosessin etenemisen suunnittelu oli vaikeaa, koska saamepartiohanke oli jo aloitettu ennen minua ja tutkimustani. Resurssipulan vuoksi se ei kuitenkaan ollut edennyt suunnitelmien mukaan eikä kaikkia tarvittavia päätöksiä ollut tehty. Kun tulin mukaan saamepartiohankkeeseen, olimme aikataulusta myöhässä.

Tutkimussuunnitelman tekeminen oli vaikeaa, kun ei ollut ihan tarkkaa tietoa mitä oli tulossa. Raha, aika ja hankkeen koko ovat merkityksellisiä asioita hankkeen loppuun saattamiselle. Mikäli jokin näistä muuttuu, muuttuu koko hanke. Esimerkiksi hankkeen laajuuden suurentuminen vaatii enemmän rahaa ja aikaa, tai aikataulun kiristyminen vaatii tinkimään rahasta tai laadusta. Näistä elementeistä kahden hallinta on vielä suhteellisen helppoa. (Pelin 2011, 32.) Meidän saamepartiohankkeessamme aikataulu ei ollut pysynyt suunnitellussa. Kun tulin mukaan, teimme uuden aikataulun, joka oli todella tiukka. Tämän vuoksi joustimme alkuperäisistä tavoitteista ja pienensimme niitä. Samalla oli selvää, että alulle saadun toiminnan juurruttaminen vaatisi uuden hankkeen, jossa jatkettaisiin siitä, mihin tällä saamepartiohankkeella päästäisiin. Nimesimme tämän Saamepartio 2 -hankkeeksi.

Myös tiedonhankinnan etenemisen tarkka kuvailu voi olla mahdotonta. Oletin, että koska saamelaisuutta on tutkittu paljon, niin taustateorian löytyminen olisi yksinkertaista. (Vrt. Heikkinen ym. 2007, 86.) Saamelaisten harrastamista ei kuitenkaan ole juurikaan tutkittu, eikä myöskään partion tai muun harrastejärjestön saralla ole tutkittu vieraskielisen toiminnan aloittamista. Myös aineiston laajuus ja sisältö olivat selvillä vasta aineiston analysoinnin alkaessa, kun keräsin yhteen kaiken sen materiaalin, mitä olimme tuottaneet saamepartiohankkeen myötä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija oppiikin tutkimuskohteestaan ja menetelmistään jatkuvasti tutkimuksen aikana. Onnistuneen toimintatutkimuksen jälkeen asiat ovat eri tavalla kuin aloittaessa ja muutos koskee sekä tutkijan omia ajatuksia että yleisiä ajattelutapoja ja sosiaalisen toiminnan käytänteiden. (Heikkinen ym. 2007, 86.)

Tutkimuksen edetessä tulin siihen tulokseen, että tutkimukseni on sittenkin luonteeltaan enemmän etnografinen tutkimus kuin toimintatutkimus, sillä tutkimusaineistosta nousi esiin etnografisia piirteitä. Etnografisessa tutkimuksessa tutkija on kentällä tutkimassa kohdettaan fyysisesti vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tämän jälkeen hän kuvaa tutkimuskohdettaan tutkimuksessaan. Absoluuttisen totuuden määrittely on mahdotonta kentän moninaisuuden vuoksi. (Yliraudanjoki 2015, 254–256.) Eri tieteenalat, tutkijat tai tutkijayhteisöt näkevät etnografisen tutkimuksen vaihtelevasti. Tutkijan läsnäolo tutkittavan ilmiön ilmenemispäikassa kuitenkin korostuu. Osallistumalla ja toisaalta myös analysoimalla ja vetäytymällä tutkija oppii ymmärtämään tutkimuskohdettaan. Etnografialle ominaista on kohtuullinen kenttätyöaika, aineistojen, menetelmien ja analyttisten näkökulmien monipuolisuus sekä tutkimuskohteen elämässä läsnä oleminen. (Lappalainen 2007a, 9–12.) Itse olin osittain myös osa tutkimuskohdetta olemalla yksi saamepartiohankkeen toimijoista. Välillä koin tutkijanroolin ottamisen haastavaksi, sillä etenkin partioharrastajana olin tutulla alueella.

Etnografian juuret ovat antropologiassa ja siinä, miten tutkijat menivät eri kulttuurien keskuuteen seuraamaan ihmisten elämää. Tänä aikana kerätyn aineiston he analysoivat vasta kotona. Nykyään etnografinen tutkimus on vakiintunut tulkinnallisten tutkimusotteiden joukkoon. Etnografiset tekstit nähdään tarinoina, eikä kaiken kattavina totuuksina. Etnografinen teksti on aina tulkintaa, tutkija nähdään osaksi kenttää ja tutkittavia kunnioittava asenne on etnografian tärkeä osa. (Paju 2007, 38–39.) Etnografisesta tutkimuksesta on löydettävissä kolme kenttää. Palmu (2007, 138–139) määrittelee kentät niin, että fyysinen kenttä on tutkimuksen tekemisen tila ja paikka, kirjoitettu kenttä fyysiseltä kentältä kootut muistiinpanot, merkinnöt ja materiaalit ja tekstuaalinen kenttä on valmis teksti, joka on syntynyt aineiston, koodauksen, analyysin ja kirjoittamisen lopputuloksena. Kenttä on se yhteisö, kulttuurin (osa)alue tai yhteiskunnan instituutio, johon tutkija on päässyt sisään. Se voi olla vieras tai tuttu. Omassa tutkimuksessani on kyseessä kaksi eri kulttuuria, joista partiokulttuuri oli minulle tuttu ja saamelaiskulttuuri vieras.

Etnografista tutkimusta ei voi kutsua lineaariseksi tutkimukseksi, vaan aineisto, analyysi, tulkinta ja teoretisointi kulkevat yhdessä limittäin. Tämä näkyy niin, että jo kentällä tutkija tekee analyysia ja toisaalta analyysin avulla hän suuntaa tutkimustaan. Myös tutkimusraporttia voidaan kirjoittaa jo aineiston keruun yhteydessä. Etnografian vahvuus on sen monipuolisuudessa, sillä sen avulla nähdään eroja tuottavia, poissulkevia ja toimijuutta rajoittavia käytäntöjä. (Lappalainen 2007a, 13.) Tutkimuskysymykseni saamepartiohankkeen haasteista alkoivat näkyä jo hyvin varhaisessa vaiheessa, vaikka niiden analysointi ja varsinainen yläkäsitteiden muodostuminen tapahtui pidemmällä ajanjaksolla.

Etnografinen haastattelu on tiukasti rajattuna kenttätöön yhteydessä tehty haastattelu. Se poikkeaa tavallisesta haastattelusta siinä, että sen aiheet nousevat tutkimuksen teon yhteydessä. (Ks. esim. Kiviniemi 2010, 75.) Tolonen ja Palmu (2007, 91–92, 110–111.) laajentavat käsitettä ja sisältävät siihen myös kenttätöön jälkeen tehdyt haastattelut, joiden aiheet nousevat kenttätöön pohjalta. Tärkeintä on aineiston analyysi ja se, että aineisto tuodaan osaksi tutkittua ympäristöä. Aineisto voi tuoda esiin monenlaisia asioita ja omassa tutkimuksessani aineiston analyysin yhteydessä nousi esille kääntämiseen liittyvät kulttuurisensitiiviset puolet. (Ks. esim. Eskola 2010, 182.) Etnografisessa haastattelussa voi tulla myös ilmi asioita, joita tutkittava ei lopulta haluakaan julkisuuteen. Tällöin on tutkijan vastuulla pohtia se, mitä voi kirjoittaa ja mitä ei, jotta ei tuota vahinkoa tai harmia tutkittavalle. Tutkimusprosessi on aina epätasa-arvoinen, sillä tutkija on lopulta se, joka tekee tulkinnat ja kirjoittaa tekstin. Vaikka hän antaisi tutkittaville mahdollisuuden lukea teksti, on tutkija se, joka kantaa lopullisen vastuun tutkimuksestaan. (Mt. 102, 109.) Itse pohdin paljon tätä, kun kyseessä on pieni yhteisö ja vaikka kuinka pyrkisin häivyttämään taustatiedot, voi joku tutkimusta lukeva kuitenkin tunnistaa henkilöt. Esimerkiksi kääntämistä työkseen tekeviä ei saamelaisyhteisössä ole monia. Tarjosin tutkimuksessa mukana olleille mahdollisuuden lukea teksti läpi ennen sen julkaisua.

Paju nostaa esille oman tutkimuksensa kautta tutkijan keskeisen roolin tutkimuksen kannalta. Tutkijan oma kokemus kentältä vaikuttaa hänen näkemykseensä ja analyysiinsä, mutta myös hänen sijoittumiseensa kentällä: onko hän enemmän vai vähemmän mukana kentän toiminnassa. (Paju 2007, 37.) Pidin tutkijan päiväkirjaani mukana koko ajan. Eri

kokousten jälkeen sekä luettuani saamepartiohanketta koskevia sähköposteja ja puheluiden päätyttyä kirjoitin päällimmäisiä ajatuksiani ylös. Olin itse johtamassa saamepartiohanketta ja työryhmää, joten osallistuin omalta osaltani haasteiden ratkaisuun ja onnistumisista iloitsemiseen.

Yksi etnografiseen kenttätyöhön liittyvä piirre on irtaantuminen kentältä. Useammassa teoksessa kuvataan kentältä lähtemisen vaikeutta tutkimuksen jälkeen. (esim. Palmu 2007, 143; Salo 2007, 227–229; Tolonen & Palmu 2007, 98–104) Huomasin usein, miten halusin vielä kirjoittaa muistiinpanoja ja mietin, missä kohtaa tutkimukseni päättyy, kun saamepartiohanke jatkuu. Lopulta päätin lopettaa tutkijan päiväkirjani täyttämisen saamepartioyhmän ensimmäisen kokouksen jälkeen. Samaan kohtaan rajasin myös sähköpostien ottamisen aineistoksi. Aineistoon otin mukaan vielä tämän jälkeen tarkentavaa materiaalia kuten partiomateriaalin kääntäjän haastattelun. Toisaalta kentältä lähtemistäni ehkä helpotti tieto siitä, että olen edelleen mukana lappilaisessa partiotoiminnassa, joka mahdollistaa myös saamelaisyhteisöön tutustumisen jatkumisen. Sain myös aineiston keruun loppumisen jälkeen olla mukana saamepartiohankkeen etenemisessä.

5.4 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni on etnografialle tyypillisesti monipuolinen ja muotoutunut koko saamepartiohankkeen aikana. (Ks. esim. Lappalainen 2007a, 9–12.) Keräsin tutkimusaineiston vajaan vuoden aikana, mutta osa pohja-aineistosta oli tuotettu ennen minua. Seuraavaan taulukkoon (taulukko1) olen koonnut kaiken aineiston yhteen.

Taulukko 1 Tutkimuksessa käytetyn aineiston koonti

Aineiston nimi	Tutkimuksen aikana kerätyt aineistot	Sivumäärä	Ennen tutkimusta tehdyt aineistot	Sivumäärä
Tutkijan päiväkirja	1 kpl	26		
Kokousmuistiot ja -pöytäkirjat	10 kpl	18	2 kpl	4
Saamepartion hanke- ja projektisuunnitelma	1 kpl	3	1 kpl	8
Koulutus- ja suunnitelupäivän koonti	2 kpl	6		
Käännösmateriaali	1 kpl	22		
Nauhoitettu kokous	1 h 45 min	muistio 3 sivua		
Sähköpostit	95 kpl	66		
Kysely			1 kpl	5
Toimintasuunnitelma	1 kpl	3		

Tutkimuksessani pääaineistoksi nousee oma tutkijanpäiväkirjani. Tekstiä olen kirjoittanut saamepartiohankkeeseen osallistumisestani alkaen noin 10 kuukauden ajan, ja käsin kirjoitettua tekstiä kertyi yhteensä 26 sivua. Etnografiaan on läpi sen historian kuulunut muistiinpanojen kirjoittaminen. Tutkija on jo kentällä valikoinut mitkä ovat tärkeitä tai vähemmän tärkeitä asioita tutkimuksen kannalta. Kirjoittamalla asioita muistiin niille annetaan merkityksiä tai kirjoittamatta jättämällä poistetaan merkityksiä. Muistiinpanoista löytyy lopullisen tutkimuksen kannalta myös merkityksettömiä muistiinpanoja. Etnografien muistiinpanot ovat usein vähän tai ei juuri ollenkaan johdonmukaisia ja niistä vain harva päätyy tutkimustekstiin. Näitä muistiinpanoja kutsutaan monilla nimillä kuten raportti, muistiinpano tai päiväkirja. Se, mitä niihin kirjoitetaan, on paljon tutkijasta kiinni, mutta monet kirjoittavat sekä siitä, mitä ovat oppineet, kuulleet ja nähneet, että mitä itse on tehnyt, ajatellut tai mistä on herännyt kysymyksiä. (Emerson, Fretz & Shaw 2001, 353–354.) Olen kirjoittanut päiväkirjaani omia ajatuksiani ja kysymyksiäni, yhteenvetoja

kokouksista, puheluista ja ohjauksista sekä purkanut omia tunteitani. Kieli on rikasta ja suurimmaksi osaksi murteellista. Mukana on paljon välimerkkejä kuten useampia huuto- tai kysymysmerkkejä sekä hymiöitä.

Etnografisessa havainnoinnissa tutkija osallistuu yhteisön elämään, mutta sen tapa ja intensiteetti voi vaihdella. Tutkija voi istua esimerkiksi havainnoitavan luokan perällä tekemässä muistiinpanojaan, kun luokka tekee matematiikan koetta, tai hän voi istua luokan kanssa syömässä samaa ruokaa koulun ruokalassa muiden kanssa. Jotta havainnoista tulisi tutkimus, analysoidaan havainnot tekstiksi. Tämä kenttämuistiinpanojen kirjoittaminen on oleellinen osa etnografista tutkimusta ja muistiinpanojen tekeminen on aineiston tuotantoa. Aineiston synty taas on sosiaalinen prosessi, jossa kirjoittaessa merkityksellistetään ilmiöitä. (Lappalainen 2007b, 113–114.) Saamepartiohankkeen johtajana olen myös itse ollut tutkimuksen kohteena. Tutkijan päiväkirjaani pyrin kirjoittamaan ajatuksiani ja tuntemuksiani silloin, kun ne tiedostin. Tässä auttoi se, että pidin tutkijan päiväkirjaa mukana koko ajan. Toisinaan saamepartiohankkeesta keskustellessani huomasin työstäneeni saamepartiohanketta eteenpäin paljon pääni sisällä tiedostamattani, eikä näitä ajatuksia ole kirjoitettuna, mutta ne ovat osa etnografista tutkimustani. Otteet päiväkirjasta on merkitty kirjoittamispäivämäärän mukaan.

Lisäksi aineistona olen käyttänyt kokouspöytäkirjoja ja -muistioita, sähköpostikeskusteluita, kokousnauhoitteita sekä haastatteluja. Sähköpostit ovat kaikki minulle tulleita tai minulta lähteneitä. Osa sähköpostikeskustelusta on muiden ensin aloittamia keskusteluketjuja, ja kun keskusteluun on tullut jotain, mihin minä liityin tavalla tai toisella, on koko keskustelu välitetty myös minulle. Aineistosta puuttuvat ne sähköpostit, jotka ovat saamepartiohankkeeseen liittyvien henkilöiden välillä lähetettyjä, mutta joita ei ole lähetetty minulle, koska ne eivät koske minua tai niitä ei ole tarvinnut lähettää minulle edes tiedoksi. Saamepartiohankkeen aikana merkitsin kaikki sähköpostit sähköpostiohjelman tunnisteella, jotta löytäisin ne analyysivaiheessa. Olen koodannut sähköpostit lähetyspäivän mukaan ja mikäli samalta päivältä on useampi, ne on aakkostettu kellonajan mukaan. Aineiston keräämisen lopettamisen jälkeen haastattelin vielä partiomateriaalin kääntäjää sähköpostitse.

Sähköpostit ovat usein epävirallista tekstiä, muistiot ja pöytäkirjat taas hyvinkin virallisia asiakirjoja. Saamepartiohankkeen myötä teimme myös saamen kielelle käännettävän materiaalin, joka sisälsi sanalistan partiotermeistä sekä partioon liittyviä asiakokonaisuuksia kuten kasvatustavoitteet, partiolupaus ja tarina partioliikkeen syntyhistoriasta. Myös tämä materiaali on osana aineistojani. Lisäksi järjestimme koulutus- ja suunnittelupäivän, jonka palaute- ja keskustelujen yhteenveto on ollut aineistossani mukana.

Minua ennen kartoitettiin saamepartiosta kiinnostuneita perheitä kyselyn avulla, tehtiin saamepartiolle hankesuunnitelma ja keskusteltiin eri sidosryhmien kanssa. Käytössäni on ollut myös nämä materiaalit eli kyselyyn annetut 19 vastausta, saamepartion hankesuunnitelma ja keskustelujen muistiot. Kaikki materiaali koottiin yhteiseen Google Drive -kansioon, josta kaikki saamepartiohankkeessa mukana olevat pääsivät ne näkemään.

5.5 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnin aloitin aineiston kokoamisella ja läpikäymisellä. Ennen sähköpostien tulostamista poistin automaattiset allekirjoitukset sekä sähköpostien lähetyslistat välitetyissä viesteissä. Tutkijan päiväkirjani kopioin muistiinpanojen tekemistä varten. Luin aineistoni läpi kertaalleen ruksaten yli turhia asioita kuten ”kiitos tiedosta” -viestejä. Tämän jälkeen kävin aineistoni läpi sanatarkalla lukemisella useita kertoja. Kiinnitin huomiota toistuviin asioihin ja merkitsin toistuvuuksia asiakokonaisuuksittain eri väreillä. Näin tehden teemoitin aineistoni tiettyjen toistuvien teemojen mukaan (Kinnunen 2010, 189–190). Osa kohdista on väritetty jopa kolmella eri värillä niiden liittyessä useampaan kokonaisuuteen. Värien määrä myös lisääntyi lukemisen myötä, kun aina uusia ja uusia asiakokonaisuuksia nousi esille.

Seuraavaksi kirjoitin yhdellä värillä väritetyt asiat uudelleen yhdelle paperille, jotta hahmottaisin, mistä värissä oli kyse. Lopulta tiivistin aiheet väreittäin muutamiin avainsanoihin ja näin löysin yläkäsitteitä toistuvista asioista. Tätä kutsutaan yleisesti analyysiksi ja

aineiston tulkinnaksi. Käyttämäni ryhmittely on lisäksi tematisointia, kun ryhmittelin aineistoa teemoittain. (Kiviniemi 2010, 190–193.) Tämän jälkeen etsin keskeisimmistä yläkäsitteistä tietoa. Lopuksi luin teemat läpi uudelleen ja poimin joukosta niitä tekijöitä, jotka vaikeuttivat tai hidastivat saamepartiohankkeen etenemistä tai jotka itse näimme haasteiksi sekä niitä, mitkä mahdollistivat saamepartiohankkeen etenemisen tai aiheuttivat selkeitä askeleita eteenpäin. Nämä haasteiden ja mahdollistaneiden tekijöiden poiminat ovat tutkijana omia tulkintojani, jotka perustuvat aineistooni (Kiviniemi 2010, 200–203).

Tutkimukseni tulokset voi esittää teoreettisena kuvana, joka on alla (kuva 2). Koska toteuttamamme hanke eteni prosessin omaisesti ja esimerkiksi hankkeen eri vaiheita toteutettiin osittain päällekkäin, on kuva teoreettinen tyyllittely tutkimuksestani.

Kuva 2. Saamepartion perustaminen vaiheet ja tapauksen erityispiirteet.

Kuvan keskiössä ovat tutkimuksessa ilmi tulleet saamepartion perustamisen kolme vaihetta. Ympyrän eri kehukset osoittavat, kuinka saamepartiohankkeen kehittämistyötä kehystivät tutkimukseni tapaukselle ominaiset piirteet. Koko prosessissa ne näyttäytyivät sekä haasteina että vahvuuksina, mutta olen antanut niille eri nimet eri tilanteissa. Nämä

piirteet olen sijoittanut joko negatiiviselle alueelle (haaste) tai positiiviselle alueelle (vahvuus). Kulttuurien väliset suhteet olivat aluksi haaste, mutta kehittämistyön kuluessa ne muuntuivat vahvuuksiksi, sillä opimme lähestymään esille tulevia ongelmia kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Samoin resursseista osa muuntui vahvuuksiksi. Aluksi saamepartiohankkeen haasteena oli henkilöresurssien puute, mutta oikeiden avainhenkilöiden löydyttyä henkilöresursseista tuli vahvuus. Meidän tapauksessa aikaresurssi oli haaste ja jouduimme tiukan aikataulun vuoksi muuttamaan tavoitettamme. Jossain toisessa hankkeessa riittävä aikaresurssi mahdollistaa hankkeen loppuunsaattamisen alkuperäisessä laajuudessaan laadukkaasti.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Etnografia on saanut alkunsa siis antropologien mennessä kaukana kotoa olevien vieraiden kulttuureiden pariin, mutta myöhemmin etnografiaa on käytetty myös kotikaupungeissa erilaisten ihmisryhmien parissa. Etnografia on siirtynyt kaukaa aina vain lähemmäksi, mutta yksi osa etnografiassa on silti aina läheisyyden ja etäisyyden välinen jännite. Jotta tutkija voi reflektoida näkemäänsä, hänen on päästävä riittävän etäälle tutkimuskohteesta. Toisaalta, jotta hän voi tutkia kyseistä kulttuuria, on hänen päästävä lähelle sitä ja osallistuttava sen rutiineihin. (Paju 2007, 66.)

Tämän tutkijan position kanssa painin tutkimukseni aikana. Alla oleva esimerkki on ote tutkijanpäiväkirjasta, jossa pohdin omaa rooliani ja asemaani tutkijana.

Mie olen aika kiini partiossa ja se varmaan haittaa tutkijan position löytymistä ja siinä pysymistä... Miten saan itteni etäämmäs projektista? (Tpk 26.5.2018)

Olen kirjoittanut ylös ajatuksen siitä, kuinka vaikeaa välillä on löytää tutkijanrooli. Tämä johtuu varmaankin siitä, että olen itse osa tutkimaani kulttuuria, kun olen harrastanut partiota pitkään. Niinpä jouduin pysähtymään toimintatapojen äärelle ja irrottautumaan tutkimuksesta löytääkseni tutkijan roolin. Tutkijan päiväkirjan avulla pääsin purkamaan turhautumistani ja analyysin yhteydessä jälkikäteen pystyin ottamaan kirjoittamaani etäisyyttä ja lukemaan tekstiä tutkijan silmin. Tutkijan päiväkirja auttaa tutkijaa reflektoidaan kokemuksiaan ja ennakoimaan tulevaa. Lisäksi sen avulla tutkija voi ymmärtää omia ajatuksiaan ja huomata oppimistaan. (Boud 2001, 9–12.) Päiväkirjan tekstien analysointi nosti esiin selkeitä teemoja, jotka toistuivat usein tai pitkään saamepartiohankkeen aikana. Päiväkirjasta löytyi enemmän haasteiksi luokiteltavia asioita ja vähemmän konkreettisia onnistumisen kokemuksia.

Toisaalta tutkijan päiväkirjastani löytyy pohdintojani siitä, miten ei-saamelaisena pystyn ottamaan huomioon saamelaiskulttuuriin liittyviä piirteitä kulttuurisensitiivisesti. Alkuperäiskansatutkimukseen kuuluu olennaisena osana tutkijan paikantuminen sisä- tai ulkopuolelle tutkimuskohteeseensa nähden. Jeminen (2016, 5) on sisä- ja ulkopuolisuuden rinnalle lisännyt vielä käsitteen reunalla oleminen, jolloin tutkija on välillä lähempänä sisäpuolisuutta ja välillä ulkopuolisuutta. Olipa tutkija sisällä, ulkona tai reunalla, on hänen pohdittava kriittisesti tutkimusprosessia, suhteita sekä aineiston laatua ja kattavuutta. Sisäpuolella ollessaan tutkijan on kiinnitettävä huomiota omiin kokemuksiinsa ja niiden vaikutukseen tutkimukseen. Tutkijan on pystyttävä myös kyseenalaistamaan yhteisön itsestään selviä asioita. Ulkopuolinen tutkija taas koetaan alkuperäiskansan parissa ongelmalliseksi, sillä hänen ajatellaan hakevan hyväksyntää nimenomaan kollegoiltaan ja yhteiskunnalta, ei tutkittavalta alkuperäiskansalta. Tässä tutkimuksessa itse olen tutkijana partiokulttuurin sisäpuolella ja saamelaiskulttuurin ulkopuolella. Olen tutkimuksen aikana perehtynyt saamelaiskulttuuriin ja historiaan, ja pyrkinyt huomiomaan kulttuurin tutkimuksen aikana. Lisäksi pyrimme huomioimaan kulttuurisensitiivisyyden myös saamepartiohankkeen aikana.

Etnografisessa tutkimuksessa korostuu myös tutkimusetiikka. Pohdin paljon sitä, miten häivyttää tunnistetiedot, kun sekä saamelaisyhteisö että partioyhteisö ovat hyvin pieniä yhteisöjä. Pohdin myös sitä, miten kirjoittaa vaikeista asioista niin, etten loukkaa ketään tutkimuksen kohteena olevaa, koska lopulta kyseessä voivat olla vain omat tulkintani tilanteista. Etnografian keinoin on tutkittu alistettuja ja syrjittyjä ryhmiä, jolloin eettisten kysymysten rooli on eri kuin esimerkiksi yläluokkaa tutkittaessa (Lappalainen 2007a, 9–12). Myös Lahelma ja Gordon (2007, 35–36) nostavat esille eettisen pohdinnan, tutkittavien anonymiteetin sekä tutkijan paikantumisen.

Kun puhutaan saamelaisyhteisön ja partioyhteisön yhdistämästä saamepartioyhteisöstä, puhutaan vain muutamasta henkilöstä. Onkin selkeää, että tutkimukseen osallistuneet pystyvät tunnistamaan toinen toisensa, jossain tilanteissa ehkä jopa heidän lähipiirinsä pystyy tunnistamaan tutkimukseen osallistuneet. Olen pyrkinyt poistamaan tunnistetietoja niin paljon kuin mahdollista. Näin ollen puhun vain partiojohtajasta, erottelematta sen enempää onko tämä ollut mukana suunnittelussa vai käytännön toteutuksessa. En muutenkaan anna henkilöistä enempää tietoja kuten sukupuolta tai ikää. Vaikeista asioista kirjoittaessa olen pyrkinyt kiinnittämään erityistä huomiota siihen, etten nostaisi esiin yksittäisiin henkilöihin liittyviä seikkoja, vaan käsittelen asioita koko ryhmän kannalta.

Etnografisessa tutkimuksessa tutkija ottaa oman position ja käyttää valtaansa tekemällä valintoja. Kirjoittaessa olisi tärkeää antaa lukijoille näkyväksi tutkijan suhteet itseensä tutkijana, tutkijan ja kentän välillä sekä tutkittavien välillä. Anonymiteetti on tärkeää, mutta monesti etnografisessa tutkimuksessa vaikeaa. Vaikka pyrkimyksenä on sensitiivisyys tutkittavia kohtaan, saattaa tutkija tuottaa tahtomattaan vahinkoa tai loukata tutkittavia. (Palmu 2007, 147–149.) Saamelaisuudesta kirjoittaessa on otettava huomioon saamelaisten historia ja tutkimusta tehdessä on huomioitava alkuperäiskansatutkimuksen piirteet. Käsitys tiedosta on alkuperäistutkimuksessa erilainen kuin suomalaisessa tutkimuksessa. Lisäksi käytettävissä käsitteissä on eroavuutta kulttuurisen ymmärryksen vuoksi. Alkuperäiskansat saatetaan nähdä yhtenä ryhmänä, jolla on sama päämäärä ja tavoite. Ryhmä kuitenkin koostuu eri tavalla ajattelevista yksilöistä. Kansoina alkuperäis-

kansat haluavat tulla nähdyiksi etnisinä vähemmistöinä, jotka vaativat itsemääräämisoikeuden ja epätasa-arvoisten rakenteiden purkamista. (Jeminen 2016, 29-31.) Omassa tutkimuksessani saamelaiskysymys oli hyvin arkaluonteinen. Piti olla tarkka siitä, mitä kirjoittaa ja miten. Tämän vuoksi tutkimukseni tuloksia luki läpi muutama saamelaisuutta enemmän tutkinut henkilö. Heidän kommenttiansa pohjalta olen tehnyt muutoksia esimerkiksi lähteiden osalta.

Arjessa tapahtuvassa tutkimuksessa on monenlaisia vuorovaikutussuhteita, joissa tutkija tulee osaksi sosiaalisia verkostoja. Tutkimuskohteena olevat voivat myös unohtaa tutkijan roolin tutkijana. Tutkimuksessa käsitellään sitä arkea, jossa tutkija on ollut mukana. Hän kuitenkin suodattaa kaiken eri teorioiden ja käsitteiden kautta ja muokkaa sen käyttämänsä kontekstin suhteen. (Lahelma & Gordon 2007, 35–36.) Jo ennen tätä saamepartiohanketta olen tehnyt monenlaista yhteistyötä saamepartion hanketiimiläisten kanssa. Koenkin olevani monen kanssa myös ystävä, jonka näen vaikuttavan siihen millainen vuorovaikutus ja asioiden esittämisen tapa meillä on. Keskusteluissa on myös noussut esille se, miten olen jälkikäteen lukenut ja analysoinut esimerkiksi sähköposteja, joita tutkittavana ollut ei välttämättä ole ajatellut olevan osa tutkimusta ja analyysin kohdetta, vaikka hän on tutkimusluvassa luvannut aineiston käyttööni.

Saamentutkimus kohdistaa kritiikkiä ulkopuolisten saamelaisista ja saamelaiskulttuurista tekemän tutkimuksen lähestymistapoja, metodeja ja tuloksia kohtaan. (Ks. esim. Linkola & Keskitalo 2016; Seurujärvi-Kari 2011, 32–33.) Olen itse ei-saamelainen henkilö, kuten moni muukin saamepartiohankkeeseen osallistunut. Tämä näkyi monissa keskusteluissa, kuten puhuttaessa kulttuurisensitiivisyydestä ja erilaisista toimintatavoista. Toisaalta saimme yksittäisiltä tavalla tai toisella hankkeeseemme osallistuneilta saamelaisilta kiitosta siitä, että pyrimme alusta asti ottamaan saamelaiset mukaan saamepartiohankkeeseemme. Akateemisen koulutuksen lisäksi tutkijan omalla kokemuksella, maailmankuvalla ja -katsomuksella on vaikutusta tutkimuksen tekemiseen. Tutkijan kokemusten esiin nostaminen on tämän vuoksi tärkeää. (Seurujärvi-Kari 2011, 35.) Tutkimukseni ei varsinaisesti koske saamentutkimusta, mutta koska tutkin saamenkielisen toiminnan aloitta-

mista, en voi välttää saamelaisuutta myöskään tutkimuksen osana. Olen pyrkinyt etsimään tietoa saamelaisuudesta ja saamelaisista, mutta koska en osaa kieltä, en voi käyttää saamen kielisiä lähteitä. Näin ollen olen pyrkinyt valitsemaan mahdollisimman paljon saamelaisten itse kirjoittamia teoksia ja tällä tavalla kunnioittamaan saamelaisuutta. Toisaalta aina näitä lähteitä voisi olla enemmän, ja itsekin olen valinnut käyttämäni lähteet. Lisäksi käyttämäni lähteeni ovat olleet vain suomen ja englannin kielisiä.

Olen myös pohtinut kulttuurin ja yksilön välisiä eroavaisuuksia. Tutkijanpäiväkirjassani on pohdintoja siitä, mikä toimintatapa on kulttuuriin liittyvää toimintaa ja mikä taas on yksilön omaa toimintakulttuuria. Näihin erilaisiin toimintatapoihin minulla ei ole vastausta. Koen kuitenkin tärkeäksi erottaa sen, että se miten yksilö toimii, ei välttämättä ole koko kulttuuria koskeva toimintatapa, mutta myös päinvastoin kulttuurin tapa toimia ei välttämättä ole aina yksilön tapa toimia. Tässäkin tutkimuksessa on mukana useampia yksilöitä eri kulttuureista, eikä voi vetää suoraviivaista johtopäätöstä, että kaikki saamelaiset tai kaikki partiolaiset toimisivat kuten jokin yksilö on saamepartiohankkeen aikana toiminut.

Tässä tutkimuksessa eettiset kysymykset siis johtuvat yhteisöjen pienuudesta ja sitä kautta ihmisten tunnistettavuudesta. Saamelaisuus Suomen alkuperäiskulttuurina on myös poliittinen asia, mikä tutkimuksessani nousi esiin muutamaan kertaan. Myös oma roolini toisen kulttuurin tuntijana ja toisesta ulkopuolisena näkyy omassa pohdinnassani. En voi myöskään väheksyä sitä, että olen monien tutkimukseen osallistuneiden kanssa toiminut jo pitkään yhdessä. Tämä vaikuttaa siihen, mitä ja miten voin kirjoittaa, mutta myös siihen, mitä odotan näiltä ihmisiltä tai miten he keskustelevat tutkimukseen liittyen kanssani. Tutkittavilla on oikeus yksityisyyteen ja tutkijan on vältettävä aiheuttamasta harmia tutkittavilleen. Joskus kuitenkin tutkimuksen kollektiivinen etu on ajanut yksilön edun edelle. Toisinaan taas etnografista tutkimusta ovat nimenomaan rajoittanut eettiset koodit. (Murphy & Dingwall 2001, 339–340.) Koska olen myös jatkossa osana partio- ja saamepartioyhteisöjä, olen toimivan yhteistyön takaamiseksi tehnyt päätöksiä siitä, mistä kirjoitan ja miten, jotta en loukkaa ketään ja täten hankaloita yhteistyötä jatkossa.

6 Saamepartiohankkeen orientoitumisvaihe

Saamepartiohanke aloitettiin jo keväällä 2016. Ensimmäisen kahden vuoden ajan saamepartiohanke eteni hyvin hitaasti. Minä otin saamepartiohankkeen johtajan roolin loppusyksyllä 2017, jonka yhteydessä aloitin myös tutkimukseni tekemisen. Saamepartiohankkeen alussa toteutetun materiaalin keräsimme yhteen paikkaan ja kävimme yhdessä läpi. Päätimme saamen kielen, jolle partiomateriaali käännettäisiin sekä ikäkauden, jolla toiminta käynnistettäisiin. Kokosimme käännettävän materiaalin, etsimme kääntäjän, järjestimme suunnittelu- ja koulutusviikonlopun ja löysimme partionjohtajat viikkotoiminnan ohjaamiseen. Syksyllä 2018 käynnistyi ensimmäinen saamenkielinen partioryhmä. Lähes koko hankkeen ajan keskustelimme jatkohankkeen eli Saamepartio 2 -hankkeen tarpeellisuudesta.

Seuraavaksi kuvaan tutkimukseni tulokset saamepartiohankkeen vaiheiden avulla. Olen jakanut saamepartiohankkeen kolmeen vaiheeseen, jotka ovat orientoitumisvaihe, toimintavaihe ja saamepartiohankkeen lopputulema. Jako vaiheisiin on kuitenkin keinotekoinen, sillä kehittämistyö eteni prosessin omaisesti. Osa toiminnoista eri vaiheiden välillä tapahtui limittäin, ja esimerkiksi joitain toimintavaiheen tehtäviä oli jo tehty, kun teimme vielä orientoitumisvaiheen toimintoja.

6.1 Aiheeseen perehtyminen

Heti saamepartiohankkeen alussa keväällä 2016 oli tehty hankesuunnitelma, johon oli jo hahmoteltu saamepartiohankkeen toimintaympäristöä. Jo tällöin oli valittu paikkakunta ja lippukunta, jossa toimintaa lähdetään toteuttamaan. Saamelaisille ympäristöllä on suuri merkitys ja heidän toimintatapansa liittyy nimenomaan alueelliseen ympäristöön. Tämä alueellisuus taas vaikuttaa käsityksiin ja toimintakulttuuriin. Näin ollen saamelainen käsitys tai tapa toimia voi erota huomattavasti suomalaisesta tavasta ja toimintakulttuurista.

(Ervelius & Näkkäljärvi 2018, 92.) Tällaisessa hankkeessa, missä toimijoita on useista erilaisista kulttuureista, on tärkeää ottaa paikallisia edustajia mukaan. Koska varsinainen toiminta partiossa tapahtuu lippukunnassa, oli tärkeää saada lippukunta mukaan saamepartiohankkeen suunnitteluun. Eri kulttuurien edustajien kanssa yhteistyötä tehdessä alueellinen ja ympäristön merkitys korostuu. Toiminnan mahdollistamiseksi täytyykin lujittaa paikallista yhteistyötä. Lisäksi jokaisen omakohtaisen tiedon lisääntyminen auttaa ymmärtämään toista. (Mt. 92.) En itse tiennyt saamelaiskulttuurista saamepartiohankkeen alussa kovinkaan paljoa. Toimintaympäristön kuvauksen lukeminen, saamepartiohankkeeseen tutustuminen ja kulttuurierojen pohdinta laajensivat omaa käsitystäni saamelaisuudesta. Toisaalta välillä olin todella epävarma sen suhteen, toiminko alkuperäiskulttuuria kunnioittaen, ja välillä pyysin armollisuutta kysymyksiäni kohtaan.

6.2 Tehtyjen asioiden selvittäminen

Saamepartiohankkeen johtajana keräsin aluksi kaiken tuotetun materiaalin yhteen Google Drive -kansioon ja tutustuin siihen. Annoin tämän kansion käyttöoikeudet muille saamepartiohankkeesta tietäville, ja pyysin heitä lisäämään omissa tiedostoissaan olevat saamepartiohankkeeseen liittyvät asiakirjat tänne yhteiselle alustalle. Pidimme piiritoimijoiden kesken palaverin, jossa kävimme läpi tehdyt toimenpiteet ja päätökset sekä saamepartiohankkeelle asetetut tavoitteet ja alkuperäisen aikataulun.

Saamepartiohankkeessa mukana oli Lapin partiolaisten järjestösihteeri. Hänen työajastaan oli käytettävissä 20 % kaikkiin kolmeen Lapissa toteutettavaan osahankkeeseen, joista saamenkielinen partiotoiminta oli yksi. Järjestösihteeri oli aloittanut alustavat neuvottelut yhteistyöstä Saamelaiskäräjien kanssa. Näissä neuvotteluissa oli puhuttu Saamelaiskäräjien mahdollisuudesta avustaa partiomateriaalin kääntämisessä saamen kielelle. Keskusteluissa oli myös tullut esille Saamelaiskäräjien näkemys ensimmäisenä käytettävästä kielestä sekä toimintapaikkakunnasta.

Keväällä 2017 oli tehty kysely saamepartion kiinnostavuudesta lasten harrastuksena, sekä vanhempien mahdollisuudesta ja halusta osallistua saamenkielisen partion järjestämiseen. Kysely toteutettiin Inarin kylässä saamenkielisessä alkuopetuksessa opiskelevien oppilaiden vanhemmille. Kyselyssä kysyttiin vanhempien kiinnostusta laittaa lapsensa saamenkieliseen partiioon sekä heidän omaa mahdollisuuttaan osallistua partion toteuttamiseen. Kyselyyn saatiin 19 vastausta. Saamenkielinen partiotoiminta nähtiin kiinnostavana harrastuksena ja tämä vahvisti saamepartiohankkeen tarpeellisuutta ja kiinnostavuutta.

6.3 Saamepartion hanketiimin kokoaminen ja hankkeen aloitus

Kokosin saamepartiohankkeelle tiimin, johon pyrin saamaan mukaan toiminnan käynnistämisen kannalta keskeisiä henkilöitä sekä piiristä että lippukunnasta. Järjestökentällä päätökset tehdään perinteisesti hyvin lähellä jäseniä, jolloin toiminta vastaa paikallista tarkoitusta. Paikallisesti päätetään miten, miksi ja kenelle toimintaa tehdään. Passiivisten jäsenten suuri määrä kuitenkin pienentää toiminnan ohjausta, joka näin ollen voi näyttäytyä myös negatiivisesti pienen piirin päättämänä toimintana. (Harju 2010a, 46.) Jotta saamepartiohanke ei olisi ylhäältä päin saneltua toimintaa, oli hanketiimissä mukana paikallisia toimijoita.

Hankkeen aloittamisen tärkeimpänä tapahtumana pidetään käynnistysseminaaria, jossa käydään läpi hankkeen tavoite ja sisältö, tehtävänjako, henkilöiden tutustuminen, työskentelytavat ja hankkeen käynnistäminen (Pelin 2011, 74–75). Meillä tällaista käynnistysseminaaria ei tutkimukseni aikana ollut, sillä hanke oli aloitettu jo paljon aikaisemmin. Kävimme kuitenkin aluksi hanketiimin kanssa läpi saamepartiohankkeen tavoitteet ja sisällön. Huomasin kuitenkin hyvin pian, miten eri toimijoilla oli erilaisia käsityksiä ja tavoitteita saamepartiohankkeen suhteen. Tämä taas vaikeutti alun kokouksia, sillä palasimme näihin tavoitteisiin usein.

Alkuvaiheessa useammassa kokouksessa käsiteltiin samoja asioita. Kokoukseen osallistujissa oli usein mukana joku, joka oli vasta tullut mukaan saamepartiohankkeeseen, ja tämän vuoksi palasimme aina hankkeemme tavoitteisiin. Lisäksi usein listasimme sekä menneet että tulevat tehtävät. Alla oleva esimerkki kuvaa saamepartion hankemuistioiden sisältöä hyvin.

Mitä tähän mennessä on tehty

Neuvotteluja saamelaiskäräjien ja lippukunnan kanssa on ollut kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla on kokoonnuttu 2016 keväällä [...] Toinen isompi kokous on ollut helmikuussa 2017 ja siellä mietittiin toimenpiteitä kuluvalle vuodelle. Käännöstyön oli tarkoitus alkaa myöhemmin tänä vuonna. [...] Piirihallitus kokousti kesäkuussa ja hanketta käytiin yhdessä läpi. Listattiin [...] toimenpiteet [...] Kokouksessa suunniteltuja toimenpiteitä ei resurssipulan vuoksi pystytty toteuttamaan kokonaisuudessaan.

Miten edetään jatkossa

Mahdollisesti muutetaan (saamepartion) kohderyhmää [...] Aluksi selvitetään, otetaanko käännöstyön ja ohjelman kärjeksi pohjois- vai inarinsaame. (Muistio 15.11.2017.)

Alun tärkeimpiä päätöksiä oli päätökset kielestä ja partion ikäkaudesta. Päätimme yhteistyössä lippukunnan kanssa valita kohderyhmäksi seikkailijaikäkauden. Seikkailijoista kasvasi vertaisjohtajia sudenpentuja aikaisemmin ja näin mahdollisesti saisimme lisäapua saamenkielisen partiotoiminnan vetämiseen, sillä meitä huolesti saamenkielisten partiojohtajien löytyminen. Käytettävän saamen kielen päätimme kyselyn vastausten pohjalta. Kyselyssä kysyttiin vanhempien mahdollisuutta osallistua saamepartion viikkotoimintaan sekä heidän omaa kielitaitoaan. He, joille viikkotoimintaan osallistuminen oli mahdollista, puhuivat kaikki inarinsaamea, joten päätimme kääntää partiomateriaalin inarinsaameksi. Inarinsaamen kieli on kirjallisessa muodossa tunnettu yli 150 vuotta. Tämän hetkistä tarkkaa kielen puhujien määrää ei tiedetä, mutta 2000-luvulla määräksi on arvi-

oitu 450 henkeä, kun lukuun otetaan huomioon L2-oppijat ja etnisesti ei-inarinsaamelaiset. Saamelaiskäräjien äänioikeutetuista eli yli 18-vuotiaista oli vuonna 2011 äidinkielenään inarinsaamen puhujia 253. (Pasanen 2015, 80–81.) Inarinsaamea voi opiskella Inarissa Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa sekä yliopistotasolla Oulun Giellagas-instituutissa. (Giellagas 2019; Saamelaisalueen koulutuskeskus n.d.) Inarinsaamen elvyttämiseksi on tehty paljon töitä. Inarinsaamea pidetään kansainvälisesti mielenkiintoisena kielen elvyttämisen esimerkkinä (Saarikivi 2011, 84–85, 87), joten saamepartiohankkeemme kytkeytyi tähän yhteyteen mielenkiintoisella tavalla.

6.4 Erilaiset tavoitteet

Saamepartiohanke oli Lapin partiolaisten organisoima hanke, jota toteutettiin paikalliselle lippukunnalle. Itse näin tärkeäksi sen, että saamepartion hanketiimissä on mukana lippukunnan edustus, jotta saamepartiohankkeen päätyttyä toiminta voisi siirtyä lippukunnan alle. Samalla lippukunnan edustaja olisi se, joka veisi viestiä lippukunnan hallintoon, jotta saamepartio voitaisiin huomioida myös lippukunnan tulevaisuudessa talous- ja toimintasuunnitelmissa. Samalla mahdollistettaisiin saamepartion edellytykset lippukunnassa saamepartiohankkeen jälkeen.

Saamepartiohankkeen hidas eteneminen näkyi monella tavalla. Lippukunnalla ja piirillä tuntui olevan erilainen näkemys koko saamepartiohankkeesta. Ensimmäisissä kokouksissa keskusteltiin paljon siitä, mitä eri henkilöt ja tahot saamepartiohankkeelta odottavat ja toivovat sekä jokaisen henkilökohtaisia resursseja osallistua hankkeeseen. Koin tärkeäksi kartoittaa yksilöiden ajankäytön resursseja, jotta saamepartiohankkeen tehtäviä jaettaisiin jokaiselle resurssien puitteissa ja näin varmistettaisiin hankkeen eteneminen. Keskusteluista paistoi läpi turhautuminen. Tuntui, ettei varsinkaan paikallisen lippukunnan puolella ollut luottoa saamepartiohankkeen etenemiseen vielä tässä vaiheessa ja saamepartion tulevaisuus nähtiin hyvin epävarmaksi. Alla olevat esimerkit kuvaavat tätä turhautumista ja sitä, miten siihen yritettiin vastata.

Esille nousi (partionjohtajan) lähettämä viesti, jossa nostettiin esiin lippukunnan ajatuksia hankkeesta sekä huoli hankkeen tulevaisuudesta. (Muistio 28.3.2018)

Suunniteltiin (kokouksessa), että (joku) kävis naamatusten juttelemassa (paikkakunnalla). Se vois olla järkevää, niin pääsis (kaikki) samale sivule. Ehkä. (Tpk 28.3.2018)

Luottamuksen herättämiseksi kävin paljon keskusteluja eri toimijoiden kanssa kahden kesken puhelimesta. Kartoitin eri tahojen tavoitteita ja koitin sommitella näitä erilaisia tavoitteita yhteen. Koska kyseessä oli vapaaehtoisuuteen perustuva partiohanke, ja usein tällaisessa toiminnassa vaarana on, että toimijoiden motivaatio voi lopahtaa, pyrin samalla selvittämään eri tahojen syitä osallistua saamepartiohankkeeseen. Vapaaehtoisen motivaation lopahtamiseen on Saurin (2010, 115–116) mukaan monia syitä. Esimerkiksi usko asiaan heikkenee, kun näkyviä tuloksia ei ole, tai se, mitä vapaaehtoinen työstään haluaa, kuten hauskanpito, uudet ystävät tai uuden asian oppiminen, jää saamatta. Kun ryhmän tapaamisten ilmapiiri on salliva ja luottamuksellinen, jokainen uskaltaa nostaa esiin omia tuntojaan. Tällöin haasteita voidaan ratkoa yhdessä. Koska saamepartiohanke oli pitkään ollut hiljaiselolla, koin tarpeelliseksi selvittää toimijoiden toiveita ja tavoitteita. Kokouksissa pyrin nostamaan esiin erilaisia näkemyksiä ja rohkaista keskustelemaan niistä. Toisaalta pyrin myös rajaamaan keskustelua, jotta asioita saataisiin sovittua ja päästäisiin eteenpäin. Ja kun tehtiin joku päätös, pidin siitä kiinni ja pyrin perustelemaan sen kaikille. Tällä yritin varmistaa asioiden etenemisen ja saada saamepartion hanketoimijoiden luottamuksen saamepartiohankkeen etenemiselle. Toin myös kokouksissa esille hankkeen etenemistä, jotta konkreettiset edistymiset nostaisivat uskoa ja motivaatiota hankkeen toteuttamiseksi.

6.5 Yhteinen tavoite: saamen kielen säilyttäminen

Yksi selkeä yhdistävä tekijä saamepartiossa oli saamenkielisen partioharrastuksen mahdollistaminen. Kaikilla tuntui olevan yhteinen näky siitä, että halusimme aloittaa saamenkielisen partion, ja näimme tärkeäksi kääntää materiaalia saameksi. Kielen avulla rakennetaan kulttuuria, mutta se on myös konkreettinen kulttuurin ilmentymä. Saamen kielten käyttötilanteet ovat hyvin rajoittuneet ja osalla lapsista on rajallinen saamen kielen taito. Tämän vuoksi on tärkeää, että saamelaislapsille saadaan harrastustoimintaa saameksi, jotta kielen käyttötilanteet lisääntyvät. Näin tuetaan saamen kielten olemassaoloa. Käännöksen avulla saisimme sanastoa, jota aikuiset ja lapset voisivat yhdessä opetella. Aiempien tutkimusten mukaan saamenkielisten lasten vapaan leikin aikana kieli kääntyy helposti suomeksi. Olisi tärkeää, että aikuiset pyrkivät tavalla tai toisella puuttumaan leikkiin, ja muuttamaan kielen taas saameksi. Näin toimiessaan aikuiset tukevat saamen kielen käyttöä ja kielitaidon paranemista. (Ks. esim. Laiti 2018, 180–187.) Saamepartiohankkeen alkuperäisestä syystä käytyä keskustelua kuvaa alla oleva ote yhdestä kokousmuistiosta.

Kielen ja kulttuurin tukeminen ja kulttuurien kohtaaminen on se pohja, millä hanketta on alun perin lähdetty toteuttamaan. (Muistio 22.3.2018)

Hanketiiminä halusimme pelkän partio-ohjelman lisäksi kääntää saameksi myös partion kasvatustavoitteet, partiomenetelmän sekä partiosanastoa, sillä näimme ne toiminnan jatkumisen kannalta oleellisiksi. Ajattelimme, että mikäli käänämme vain yksittäisiä aktiviteetteja, jää saamenkielinen partio pintapuoliseksi. Saamenkielisen materiaalin tuottaminen on myös muualla saamenkielisessä kasvatuksessa esille nouseva kysymys. Esimerkiksi saamelaisessa varhaiskasvatuksessa yksi keskeinen suunnittelua vaativa asia on toiminnassa tarvittavan materiaalin tuottaminen ja hankkiminen. (Laiti 2018, 126–127.) Halusimme kerralla vastata tähän haasteeseen kääntämällä tarvittavaa materiaali ja sanastoa ja näin helpottaa partiojohtajien toimintaa.

6.6 Tutkija kulttuurisensitiivisenä hankejohtajana

Erilaisista tavoitteista ja motivaatioista johtuen pyrin hankejohtajana kuuntelemaan paljon saamepartiohankkeen eri toimijoita. Puhuin alusta asti paljon paikallisen lippukunnan partiojohtajien kanssa. Osalla heistä on enemmän tietoa saamelaisuudesta, joten varsinkin heiltä opin siitä paljon. Tätä oppia saamelaiskulttuurista toin saamepartion hanketiimiin ja otin mukaan kulttuurisensitiivisen lähestymistavan. Kuunteleminen on yksi keskeinen elementti kulttuurisensitiivisessä toiminnassa. Kulttuuriin tutustumalla ja toista kuuntelemalla toisen ymmärtäminen muuttuu helpommaksi. (Ervelius & Näkkäläjärvi 2018, 98.) Tässä saamepartiohankkeessa kulttuureita olivat saamelaiskulttuuri, suomalaiskulttuuri ja partiokulttuuri sekä lippukunnassa ja piirissä olevat toimintakulttuurit. Lisäksi jokainen henkilö toimii aina omista kulttuurisista lähtökohdistaan.

Tärkein rooli ja suurin odotus omassa johtajantyössäni keskittyi saamepartiohankkeen loppuunsaattamiseen, sillä hankkeen alussa oli pitkään vaivannut resurssipula eikä saamepartiohanke ollut edennyt toivotulla tavalla. Alla oleva näyte muistiosta kuvaa hyvin hankkeen etenemisestä kertomista.

2017 alkukevät meni toiminnan suunnittelussa ja linjojen etsimisessä. Resurssipula vaivasi [...] Keväällä toteutettiin kysely [...] Viime vuoden aikana hanke eteni tietoisesti hitaasti, koska ei ole ollut johtajaa, joka hanketta veisi eteenpäin. Näin ollen oli pitkään hiljaista... (Muistio 22.3.2018.)

Monessa muistiossa luetellaan alun etenemisen konkreettiset kohdat ja todetaan hidas eteneminen. Samalla muistioissa on nähtävillä toive tulevasta ja eteenpäin pääsemisestä. Tämä eteneminen nähtiin hankejohtajan tärkeimmäksi tehtäväksi. Koin hankejohtajana vastuulleni eri ihmisten ja tahojen tavoitteiden, toiveiden ja toimintatapojen yhdistämisen saamepartiohankkeen mahdollistamiseksi. Tämä vaati sensitiivistä ja kuuntelevaa lähestymistapaa.

6.7 Yhteisten tavoitteiden asettaminen

Erilaisten keskusteluiden myötä alkoi lopulta hahmottua tulevaisuus ja saamepartiohankkeen tavoitteet. Hankkeen etenemisen kannalta keskeisiksi teemoiksi nousivat aikataulusta, työnjaosta ja toimintatavoista sopiminen. Kuvaan alla tarkemmin nämä teemat ja niiden toteuttamisen saamepartiohankkeen alussa.

6.7.1 Aikataulu

Loimme saamepartiohankkeelle uuden aikataulun seuraavaksi puoleksi vuodeksi, jossa tavoitteena oli päästä aloittamaan saamenkielisen partion syksyllä 2018. Koska aikataulu oli kiireinen, oli syytä käyttää vielä enemmän aikaa suunnitteluun ja asioiden tärkeysjärjestyksen miettimiseen. Tämä on johtajan vastuulla. Voimavarojen varmistaminen, delegointi ja ryhmän tunteminen nousevat tällöin entistä tärkeämpään rooliin. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 99.)

Jotta toiminta oli alussa tehokasta, jaoin hankkeen alun aikataulun kahden viikon sykleihin. Tällä pyrin tehostamaan toimintaa, kun kriittiset asiat olivat lyhyissä, kahden viikon sykleissä toteutettavina. Samalla tehtävät olivat pienissä, konkreettisissa erissä näkyvillä kaikille. Kahden viikon välein kokouksissa oli mahdollista tarkistaa, olemmeko pysyneet alun tiukassa aikataulussa ja saaneet saamepartiohankkeen onnistumisen kannalta kriittiseksi katsomani asiat tehtyä.

6.7.2 Työnjako

Työnjako muotoutui hiljalleen tehtävien selkeytyessä. Pienellä toimijajoukolla oli helppo tehdä päätöksiä ja viedä asioita eteenpäin. Ensimmäisiin päätöksiin kuului sekä käännettävästä kielestä että saamepartion kohderyhmästä päättäminen. Hankejohtajana vastuuleni jäi aikataulun laatiminen sekä varsinaisen suuremman saamepartion hanketiimin

koolle kutsuminen, johon haluttiin mukaan toimijoita paikallisesta lippukunnasta. Lisäksi päätimme selvittää valmiiden materiaalien saatavuutta keskusjärjestöstä, kerätä tiedoksi käännettävän partiomateriaalin ja etsiä sille kääntäjän.

Kokousten asialista koottiin yhteisesti niistä asioista, jotka kulloinkin olivat akuutteja. Kokouksissa sovimme yhdessä, kuka hoitaa mitkään tehtävät. Näin ollen jokaisella saamepartiohankkeeseen osallistuneella oli mahdollisuus vaikuttaa siihen, kuinka paljon aikaa hanke vei. Minulla oli kuitenkin hankkeen johtajana kokonaisvastuu hankkeen etenemisestä.

6.7.3 Toimintatavat

Hankkeen alussa on hyvä sopia viestintätavoista ja työkalujen käytöstä. (Pelin 2011, 286–289.) Koska Google Drive oli kaikille saamepartiohankkeen toimijoille tuttu, oli se hyvä alusta kaiken tiedon jakamiseen. Sovimme, että jokainen laittaa tuottamansa materiaalin sinne yhteiseen jakoon. Kun uusia toimijoita ilmestyi mukaan, heille jaettiin pääsy tähän kansioon. Näin kaikilla oli mahdollisuus päästä lukemaan kaikki saamepartiohankkeen aikana tuotettu kirjallinen materiaali.

Kokoukset sovittiin pääasiassa internetistä löytyvää aikataulujen sopimiseen tehtyä työkalua, Doodlea, apuna käyttäen tai edellisen kokouksen päätteeksi. Viestintää tehdään sekä sisäisesti hankeryhmän ja organisaation sisällä että ulkoisesti sen ulkopuolella oleville. (Pelin 2011, 186–287.) Sisäisessä viestinnässä käytimme sähköpostia, puheluita ja WhatsAppia. Koska saamepartion hanketiimin jäsenet ja eri asiantuntijat ja osallistujat asuivat Pohjois-Suomessa, Etelä-Suomessa ja ulkomailla, emme pitäneet kasvokkaisia palavereita isolla porukalla, vaan käytimme Skypeä ja Adobe Connectia. Yksittäisiä palavereita ja pienemmän joukon kokouksia pidettiin myös kasvokkain.

Loin myös doodlekyselyn (kokouksesta), jossa voidaan keskustella vielä viikonlopun yksityiskohdista ja lyödä aikataulut ja sisällöt lukkoon, jotta saan kaiken tarvittavan tiedon kouluille lähetettävään kirjeeseen. Toivon, että vastaatte doodleen viimeistään perjantaina 13.4. Tässä linkki:[...] (Sähköposti 11.4.2018.)

... asiasta puhuttiin myös kaikkien yhteisessä isossa skypeissä silloin edellisellä viikolla. (Sähköposti 6.4.2018a.)

Aluksi ulkoinen tiedottaminen oli etenemisen raportoimista sekä keskusjärjestölle, piirille että paikalliselle lippukunnalle, myöhemmin mukaan astuivat myös muut tahot kuten paikkakunnalla asuvat saamenkieliset sekä media. Lippukunnalle viestiminen tapahtui lippukunnan edustajan toimesta. Piirin puolelle tieto kulki sekä työntekijän että ohjausryhmän kautta. Ohjausryhmän kanssa pidin palavereita muutaman kerran saamepartiohankkeen aikana. Keskusjärjestölle tieto meni henkilökohtaisten yhteydenottojen myötä, kun kyselimme saamepartiohankkeen eri vaiheissa erilaista apua. Lisäksi muutamassa kokouksessa oli mukana keskusjärjestön luottamushenkilöitä. Saamepartiohankkeen päätyttyä hankkeesta kirjoitettiin myös loppuraportti, mutta se ei kuulunut minulle eikä näin ollen ole osa tutkimusta.

Tietoa saamepartiohankkeesta oli Driven ansiosta saatavilla paljon, mutta haasteeksi nousi se, ettei sitä luettu. Näin ollen osa asioista piti käydä kokouksissa uudelleen läpi tai jo välitetty tieto piti vielä toistaa, kun kaikki eivät olleetkaan sitä käyneet etukäteen luke-massa. Välillä myös kokousmuistioita piti odotella pitkään, jotta niistä sitten pääsi tarkastamaan, kuka oli luvannut tehdä mitään. Toisinaan osa esimerkiksi piirin suuntaan läh-teneistä posteista ei tullut koko saamepartion hanketiimin tietoon heti, jolloin kaikki eivät voineet viestiä kommentoida, esittää muutosehdotuksiaan tai olla edes tietoisia kyseisestä viestistä.

7 Saamepartiohankkeen toimintavaihe

7.1 Saamepartiohankkeen erilaiset toimijat

Saamenkielisen partiotoiminnan käynnistäminen vaati monenlaisten tehtävien tekemistä. Näistä suurin osa tehtiin vapaaehtoistyönä. Vapaaehtoistyöhön osallistuminen on osa ihmisen arvoja. Hän antaa omaa osaamistaan ja työpanostaan yhteiseen hyvään. Yleensä vapaaehtoistyöstä ei saa rahallista korvausta, vaan toiminnan mielihyvä ja palkkio tulevat jostain muualta kuten auttamisesta tai uusien taitojen oppimisesta. (Ks. esim. Harju 2008, 7–9.) Saamepartiohankkeeseen osallistuneet toimivat työntekijää lukuun ottamatta palkatta. Kasvokkain pidettyihin kokouksiin kulkeneille maksettiin matkakorvaukset. Suurin osa kokouksista pidettiin kuitenkin internetin välityksellä. Kokouksissa kävimme läpi saamepartiohankkeen etenemistä, tulevia tehtäviä sekä hankkeen merkitystä paikallisella tasolla. Nämä keskustelut olivat tärkeitä, sillä usein vapaaehtoiset haluavat tietää ketä tai mitä oma työpanos auttaa ja miten. Oman tehdyn työn merkityksellisyys on monelle tärkeää. (Ks. esim. Chacón, Gutiérrez, Sauto, Vecina & Pérez 2017, 306; Harju 2008, 7–9.). Hanketiimiin kuuluvat vapaaehtoiset olivat mahdollistamassa saamenkielisen partion aloittamista kokoamalla saameksi käännettävän partiomateriaalin. Paikallisen lippukunnan aktiivijohtajat, hanketiimiläiset sekä partiopiirin luottamushenkilöt yhdessä mahdollistivat toiminnan alkamisen huolehtimalla toiminnalle tilat ja tarvittavat resurssit sekä rekrytoimalla ja kouluttamalla vapaaehtoiset saamepartion johtajat. Alla oleva ote on esimerkki toimijoiden määrittelystä hankkeen aikana.

Staabin kokoaminen Paula toimii osahankkeen johtajana. Ydinstaabiksi koottiin (henkilöt) ja (paikallisen lippukunnan) edustaja. (Henkilöt) hoitavat (hanke)raportoinnin sekä koko hankkeen hallintoa S(uomen) P(artio-laisten) suuntaan.

Piirin ohjausryhmä Piirin ohjausryhmänä toimivat (henkilöt). (Muistio 15.11.2017.)

Yllä olevalla kokoonpanolla aloitimme saamepartiohankkeen, mutta hankkeen edetessä mukaan liittyi uusia henkilöitä, kuten saamepartion johtajat. Nämä johtajat piti löytää saamelaisyhteisöstä, sillä hanketiimissä tai paikallisessa lippukunnassa ei ollut tarvittavaa kielitaitoa ja aikaa ryhmän vetämiseen. Partiossa tehdyn tutkimuksen mukaan merkittävä motiivi aikuiselle liittyä partioon on nimenomaan oman lapsen harrastuksen mahdollistaminen. (Kallioinen 2017, 34–35.) Tämän vuoksi keskityimme johtajien etsinnässä nimenomaan lasten vanhempiin.

7.2 Saamepartion hanketiimin sitoutumattomuus

Saamepartiohanke perustui siis vapaaehtoisuudelle, sillä jokainen toimija oli itse lupautunut mukaan saamepartiohankkeeseen. Hankkeen onnistuminen on pääasiassa kiinni hanketiimistä. Hyvä tiimi on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin ja sen jäsenet tukevat toisiaan. Tiimi saa tehokkaasti aikaan korkeatasoisia tuloksia ja vaikka kokonaisvastuu toiminnasta on hankepäälliköllä, on koko hanketiimi yhdessä vastuussa tavoitteiden saavuttamisesta. (Pelin 2011, 269–270.) Saamepartiohankkeen tiimi ei ollut yhtenäinen, pysyvä ja tehtävänsä vahvasti sitoutunut. Tämä näkyi hankkeen alusta asti hitaana etenemisenä, sovittujen tehtävien laiminlyöntinä, viesteihin vastaamattomuutena sekä kokouksiin osallistumattomuutena. Tästä huolimatta saimme hankkeen toteutettua, mutta se kuormitti jokaista osallistujaa hieman enemmän. Avaan seuraavaksi näitä sitoutumattomuuden kohtia ja kerron, millä tavalla ne vaikuttivat hankkeen etenemiseen.

Emme kertaakaan saaneet pidettyä kokousta niin, että koko porukka olisi pystynyt osallistumaan kokoukseen. Kokousaika valittiin enemmistölle sopivan aikataulun mukaan, tai mikäli kokouksessa oli tärkeää jonkin yksittäisen asiantuntijan läsnäolo, valittiin kokousaikataulu hänen aikataulujen mukaan. Vaikka kokousaikataulut suunniteltiin hyvissä ajoin, ei kaikkien aikataulujen yhteensovittaminen onnistunut. Vapaaehtoistyöhön sitoutuminen on helpompaa, jos yksilö pystyy vaikuttamaan omaan osallistumiseensa, mutta tähän ei tämän hankkeen kokousaikataulujen osalta päästy. Myös mitä enemmän aikaa

vapaaehtoistyö vaatii, sitä vaikeampaa siihen on sitoutua. (Lehmusvuori 2016, 40–48.) Osalla hanketiimiläisistä kokouksiin osallistuminen oli hyvin satunnaista. Pyrin hankkeen johtajana huomioimaan sen, että jokainen pääsisi jossain vaiheessa osallistumaan johonkin kokoukseen, mutta usein kokousaihe määritteli välttämättömät osallistujat. Esimerkiksi jos puhuttiin paikalliseen lippukuntaan liittyvistä asioita, oli lippukunnan henkilöiden läsnäolo välttämätöntä. Saattoi siis käydä niin, että joku ei päässyt osallistumaan muutamaankin perättäiseen kokoukseen. Tämä taas saattoi aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta ja siten laskea osallistumismotivaatiota.

Tulevat tehtävät jaettiin usein kokouksessa läsnäolijoiden kesken. Se, jolla oli kyseisestä aiheesta ennestään tietoa, tai joka tunsi tarvittavat yhteistyötahot tai jolla oli aikaa asian hoitamiseen, usein otti tehtävän vapaaehtoisesti vastuulleen. Hankkeeseen sitoutumista saattoi estää se, jos oli ollut useammasta kokouksesta poissa tai jostain muusta syystä ei saanut tehtävää vastuulleen. Tällöin henkilö ei välttämättä koe omaa osallistumistaan merkitykselliseksi. Toisinaan taas kokouksessa käsiteltyjen tehtyjen asioiden kohdalla kävikin ilmi, ettei joku ollut tehtävänsä tehnyt. Tämä usein vaikutti muihin tehtäviin ja näin hankaloitti koko hankkeen etenemistä.

Monella hankkeeseen osallistuneella oli omassa elämässä tilanne, joka vaikeutti pitkäaikaisista sitoutumista. Muuttuvat elämäntilanteet ovat tutkimusten mukaan yksi pitkäkestoisista sitoutumista estävistä tekijöistä. Vapaaehtoinen ei halua joutua tilanteeseen, jossa oman elämäntilanteen muutoksen vuoksi joutuisi rikkomaan lupauksensa. Määräaikaisesta tehtävästä on helpompi päästä pois tai ainakin tietää, milloin tehtävä loppuu. (Laimio & Välimäki 2011, 18.) Osa saamepartion hanketiimiläisistä oli opintojen loppusuoralla tai aloittamassa elämässään jotain uutta, kuten opinnot tai työt. Niinpä hankkeeseen lupauduttiin vuodeksi, mutta ei pidemmäksi aikaa, kun omasta elämästä ei tiennyt tarkemmin. Tai luvattiin olla mukana toiminnassa enemmän vuoden päästä, kun oma elämä olisi asettunut uusille uomilleen. Varsinkin tämä vuoden päästä mukaan tuleminen oli haasteellista, kun emme tieneet, kuinka pitkältä hankkeesta nyt on kyse. Emme myöskään tieneet, millaisia tehtäviä tulevaisuudessa saamepartiossa olisi tarjolla.

*XX osallistuu aktiivisemmin projektiin vuoden 2018 loppupuolella, [...].
(Muistio 15.11.2017.)*

Hankkeen aikana keskusteltiin paljon tulevaisuudesta. Tiesimme jo hyvin varhaisessa vaiheessa, että nyt tehtävä työ ei riittäisi, vaan esimerkiksi materiaalia olisi käännettävä vielä pitkään. Ajatuksissa ja toiveissa oli saada materiaalia kaikille kolmelle saamen kielelle, mutta myös jokaiselle ikäkaudelle. Hyvin nopeasti aloimme puhua jatkohankkeesta eli Saamepartio 2 -hankkeesta. Moni osasi kertoa, mitä tulevassa hankkeessa olisi hyvä ottaa huomioon, mutta kukaan ei oikein lupautunut osallistumaan tähän hankkeeseen. Tiedostettiin uuden hankkeen tarve, mutta toivottiin uuden hankkeen toimijoiden löytyvän jostain muualta.

Myös tulevaisuus mietityttää. ... Mutta ennen kaikkea, miten homma jatkuu ensimmäisen puolen vuoden jälkeen ja kuka siitä vastaa? Mikä taho tai kuka henkilönä? (Partio)piirissä asiaa ei ole pohdittu muuten kuin että materiaali haluttaisiin lopulta kaikille saamenkielille.... Tulevaisuuden asioita pohditaan ohjausryhmässä, mutta myös piirin kasvatusryhmässä. (Muistio 22.3.2019.)

Meille ei oikein missään vaiheessa selvinnyt se, onko Saamepartio 2 -hanke täysin uusi hanke. Toisaalta kenenkään työnkuva ja saamepartiohankkeeseen sitoutumisaika ei kattanut jatkohankkeelle mietittyjä tehtäviä tai ajallista tarvetta. Jatko ja siitä sopiminen jäi hyvin epämääräiseksi ja sekavaksi kokonaisuudeksi, josta usein keskusteltiin, mutta mikä ei missään vaiheessa selkeytynyt. Mikäli tehtävä on suuri tai kokonaisuus sekava ja vaikeasti hahmotettava, se aiheuttaa helposti stressiä. Siksi olisi hyvä tehdä selkeät tehtävänkuvat ja jakaa töitä useammalle. (Karreinen ym. 2010, 98–99.) Saamepartiohankkeen epämääräisyys voi hyvinkin olla syy sitoutumattomuuteen. Varsinkin puhe Saamepartio 2 -hankkeesta kiteytyi tähän, sillä uuden hankkeen kesto ja sisältö olivat epäselvä, ainoastaan hankkeen tarve oli tiedossa.

Saamepartio 2 -hankkeen kuviot ovat auki eivätkä oikein selvinneet, jatkuuko saame(partio)2 saam(epartio)1 perään vai onko se erillinen hanke? (Koulutus- ja suunnittelupäivän koonti 19.5.2018.)

Hanketiimin toimintaa hankaloittaa Pelinin (2011, 269-270) mukaan ryhmän tilapäisyys sekä henkilöiden mukaantulo tai irtautuminen kesken hankkeen. Saamepartion hanketiimi muuttui koko saamepartiohankkeen ajan. Alun hanketiimi kasvoi nopeasti, kun uusia toimijoita tuli lisää. Toisaalta osa toimijoista jättäytyi taka-alalle ja osa tiimiläisistä ei oikein missään vaiheessa osallistunut työskentelyyn aktiivisesti. Mitä pidemmälle saamepartiohanke eteni, sitä epämääräisemmäksi tiimi kävi. Välillä tuntui, etten oikein edes tiedä, ketä hanketiimissä on ja mitä kukakin siinä tekee. Tämä vaikutti suoraan saamepartiohankkeen vaiheista informoimiseen, kun en tiennyt kenelle niistä kertoisi. Ratkaisin tämän niin, että lähetin kaikki tiedot kaikille hankkeessa jollain tavalla mukana olleilla.

Vaikka saamepartiohanke oli mielenkiintoinen ja ryhmällä oli yhteinen vahva tahto saamepartion toteuttamisesta, ei tämä riittänyt vahvaan sitoutumiseen ja vastuunkantoon. Ehkä myös saamepartiohankkeen epämääräisyys ja jatkuva puhe Saamepartio 2 -hankkeesta esti sitoutumisen, koska pelättiin, että jokainen joutuu sitoutumaan myös jatko-hankkeeseen. Yksi sitoutumista edesauttava piirre on se, että henkilö kokee saavansa henkilökohtaista hyötyä toiminnasta (Yeung & Grönlund 2005, 170). Saamepartion hanketiimin jäsenistä kukaan ei pystynyt vetämään saamenkielistä partiota, joten on hyvinkin mahdollista, ettei saamepartiohanke tuottanut kokemusta henkilökohtaisesta hyödystä.

Sitoutumista on tutkittu paljon, mutta pääasiassa työorganisaatioissa, eikä vapaaehtoisuudessa. (esim. Hokkanen 2017, 13–14; Jokivuori 2002, 17–18; Lehmusvuori 2016, 42.) Jotta ymmärtäisi vapaaehtoistyöntekijän sitoutumista, pitää Yeungin (2005, 83–198.) mukaan ymmärtää vapaaehtoistyöntekijän motiiveja eli mitkä ovat hänen syyt tehdä vapaaehtoistyötä. Syiden ymmärtäminen on kuitenkin vaikeaa, sillä yksilö ei välttämättä osaa edes itse määritellä niitä. Emme missään vaiheessa keskustelleet yksittäisten henkilöiden

osallistumisen syistä. Tätä keskustelua olisi ehkä pitänyt käydä enemmän, jotta tilanteisiin olisi osannut puuttua paremmin.

Saamepartiohanke koettiin kuitenkin mielenkiintoiseksi, eikä siitä väsymyksestä tai motivaatio-ongelmista huolimatta haluttu luopua. Haluttiin nähdä, mitä saamepartiohankkeessa saada aikaan ja olla mukana jonkin historiallisen juurella. Ehkä välillä ei edes nähty, mitä oma tekemättömyys aiheuttaa muille. Toisaalta mielestäni yhdenlaista hankkeeseen sitoutumista osoittaa se, että vaikka toimija ei olisi tehnyt lupaamiaan asioita, hän osallistui kokouksiin tai halusi ottaa vastuuta uusista tehtävistä. Näin toimien hän siiskantoi vastuunsa omasta tekemättömyydestään tai ainakin ilmaisi edelleen kiinnostustaan olla mukana toiminnassa. Saamepartiohankkeen merkityksellisyydestä toisaalta varmasti kertoo se, että haluttiin olla tietoisia missä saamepartiohanke etenee, vaikka itse ei voinutkaan antaa omaa työpanostaan hankkeen eteenpäin viemiseksi. Ehkä ei myöskään nähty tekemättömyyden kuormittavan muita. (Esim. tpk. 9.4.2018.)

7.3 Työnjaon haasteet

Hankkeen toteuttamisessa merkityksellistä on Pelinin (2011, 66–68) mukaan selkeä hankeorganisaatio, jossa jokaisella on selkeä paikka ja tehtävä. Suuremmissa hankkeissa organisaatiossa on helposti enemmän erilaisia toiminnan tasoja ja yrityksissä hankkeen tehtävien tekemiseen velvoittaminen toimii vapaaehtoistyötä paremmin. Meidän saamepartiohanke oli pieni, eikä hankeorganisaatiossa ollut eri tasoja. Jokainen osallistui kokouksiin omien aikataulujensa puitteissa. Tehtävät jaettiin näissä kokouksissa sen mukaan, kennellä oli aikaa, suhteita tai taitoa kyseisen tehtävän tekemiseen.

Vaikka osallistujat saivat itse vaikuttaa vastuutehtäviensä määrään ja laatuun, jäi osalla omien tehtävien hoitamien puolitiehen tai jopa kokonaan tekemättä. Tämä vaikutti muiden mahdollisuuteen tehdä omia tehtäviään tai jopa koko hankkeen etenemiseen. Harva aktiivinen vapaaehtoinen jättää annetut tehtävät hoitamatta ilman hyvää syytä. Siksi aina kannattaisi selvittää, onko rekrytointi epäonnistunut ja tarvittaessa seuraavalla kerralla

tehdä jotain eri tavalla. (Karreinen ym. 2010, 47–48.) Emme juurikaan selvittäneet tekemättömyyden syitä, vaan pyrimme järjestämään tehtävien teon jotenkin toisella tavalla. Saamepartio 2 -hankkeesta keskustellessa mietimme hankkeen tehtävän suorittamisen vaatimia tietoja ja taitoja, jotta pystyisimme hakemaan oikeita tyyppisiä jatkohankkeelle. Tällä pyrimme vaikuttamaan siihen, että jatkohankkeeseen rekrytoituilla olisi tieto hankkeen tehtävistä. Esimerkkinä näistä mietityistä tiedoista ja taidoista alla olevassa otteessa.

Hakijalla on oltava hanketuntemusta ja ymmärrystä pitkäjänteisestä projektityöskentelystä. Oikeasti aikaa hankkeelle ja mahdollisuus matkustaa. Partio-ohjelman tuntemus. Saamelaiskulttuurin tuntemus iso etu, kiinnostus aihetta kohtaan, erinomaiset yhteistyötaidot. Pitää muistaa, että ei ole pelkästään partiolaisten projekti, vaan nimenomaan saamelaisten projekti saamelaisille ja ennen kaikkea saamelaisten kanssa. (Muistio 18.5.2018.)

Karreisen, Halosen ja Tennilän mukaan vapaaehtoisuudesta huolimatta vapaaehtoiselta voi vaatia sovittujen asioiden tekemistä, sillä hän on itse sitoutunut tehtäväänsä. Mikäli tehtävän suorittaminen ei onnistu, on johtajan hyvä neuvotella asiasta vapaaehtoisen kanssa, ja joko sopia uusi aikataulu tai siirtää tehtävä jonkun toisen vastuulle. (Karreinen ym. 2010, 99–100.) Tiukan aikataulun vuoksi sovitun tehtävän aikataulusta joustaminen oli saamepartiohankkeessa haasteellista ja paikoin jopa mahdotonta, eikä aikaa tai voimavaroja jäänyt tekemättömyyden syistä keskustelemiseen. Yleensä nämä tekemättömät tehtävät kaatuivat minulle hankkeen johtajana. Osan näistä pystyin delegoimaan muille hankkeeseen osallistuneille. Vaikka vapaaehtoiselta voi vaatia tehtävien suorittamista, ei siihen ole käytännössä kovin suuria mahdollisuuksia. Tämä on vapaaehtoisuuteen liittyvä haaste, sillä tehtävien tekemättömyys vaikuttaa usein kaikkiin muihin osallistuneihin. Ylimääräiset työt kuormittavat aina enemmän ja voivat stressata ja edesauttaa uupumusta.

Alkuperäinen tavoite oli käynnistää pysyvä saamepartiorryhmä. Koska aikataulu oli tiukka, päätimme joustaa alkuperäisestä tavoitteesta. Keskityimme kääntämään vain ensimmäisen puolen vuoden materiaalin. Samalla päätimme pitää saamenkielisen partion

aluksi puolen vuoden mittaisena kokeiluna, jossa näkisimme vastaako käänнос laajuudeltaan ja sanastoltaan tarvetta ja havaintojen myötä voisimme tarvittaessa muuttaa seuraavia käännöksiä. Kokouksia myös pidettäisiin vain kerran kuukaudessa. Näin sekä käännettävän materiaalin määrä pieneni, mutta myös tuleville johtajille partion aloittaminen olisi helpompaa, kun pitäisi sitoutua vain kerran kuukaudessa olevaan toimintaan. Samalla näkisimme, onko toiminnalle oikeasti kiinnostusta, ja kannattaako hanketta jatkaa pidemmälle.

Ajatuksissa oli (järjestää) 3–4 viikonloppuna tapahtuvaa tapahtumaa, kestoaltaan muutama tunti. Ohjelma olisi partio-ohjelmaa. Näiden kertojen myötä saisi käsityksen siitä, onko toiminnalle kiinnostusta ja jatkoedellytyksiä. (Koulutus- ja suunnittelupäivän koonti 19.5.2018.)

Saamepartiohankkeeseen osallistuneilla oli hyvin erimittaisia sopimuksia hankkeeseen osallistumisesta. Itse esimerkiksi olin tutkimukseeni liittyen sopinut osallistuvani saamepartiohankkeeseen marraskuusta 2017 syksyyn 2018. Paikallisen lippukunnan toimijat taas tulivat mukaan saamepartiohankkeeseen alkuvuodesta 2018 ja sopivat olevansa mukana vuoden verran eli alkuvuoteen 2019. Saamenkielisen ryhmän johtajat taas lupautuivat vetämään partiotoimintaa puoli vuotta eli 2019 syyskuusta joulukuuhun. Tutkimusten mukaan pidempiin tehtäviin on entistä vaikeampi löytää sitoutuneita vapaaehtoistyön tekijöitä ja koko vapaaehtoistyön kenttä on muuttumassa hetkelliseksi ja tilannesidonaiseksi. Tapahtuma, kampanja tai muu paikallinen tai ajankohtainen, vapaaehtoiselle tärkeään aiheeseen liittyvä asia kiinnostaa ja saa toimimaan, mutta toiminta loppuu asian ratkettua. (Ks. esim. Harju 2010b, 96–97, 158; Karreinen ym. 2010, 25.) Tämä pestien osittainen päällekkäisyys sekä erimittainen sitoutuminen hankaloitti haasteen etenemistä. Kun osan pesti jatkui pidemmälle kuin toisten, ei oikein tiedetty miten tehtäviä jaettaisiin tai mitä kerettäisiin tehdä ennen jonkun toimijan poisjääntiä. Se, että jokaisella olisi ollut samanmittainen tai edes samaan aikaan päättyvä pesti, olisi varmasti selkeyttänyt hankkeen eteenpäinviemistä. Näin tehtävät olisi voitu sopia sen mukaan, mitä kerkeäisimme yhtenä hanketiiminä tehdä. Loput olisi voinut suosiolla jättää jatkohankkeelle, jolloin myös siitä olisi tullut alusta asti selkeämpi kokonaisuus.

Joskus käy niin, että väsyneet vapaaehtoiset pysyttelevät mukana, vaikka eivät jaksakaan tehdä mitään syystä tai toisesta. Tästä huolimatta he eivät osaa antaa tilaa muille. Nämä ovat keskustelunpaikkoja, mutta myös hetkiä, jolloin kannattaa nähdä vaivaa uusien vapaaehtoisten rekrytoimiseksi. (Karreinen ym. 2010, 99–100.) Ehkä pienen partiopiirin pienet henkilöresurssit konkretisoituivat tässä saamepartiohankkeessa. Lapin partiolaiset on jäsenmäärältään pieni piiri, eikä ihmisiä partiotoiminnassa ole mukana kovin monia. Tällä pienellä henkilöresurssilla pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvää työtä. Joskus vähäiset resurssit näkyvät siinä, että ei millään löydetä oikeita ihmisiä oikeisiin pesteihin tai monessa pestissä toimii sama ihminen. Koska henkilöresursseja ei ollut ylimääräisiä, piti jokainen saamepartiohankkeesta kiinnostunut pitää mukana, jotta tekijöitä olisi. Välillä oli haasteellista antaa uusi tehtävä sellaisen vastuulle, joka ei ollut edellistä tehtäväänsä hoitanut kunnolla. Mietin, voiko häneen luottaa jatkossakaan vai kaatuvatko nämäkin tehtävät jonkun toisen suoritettavaksi. (Esim. tpk.20.5.2018.)

Partio koetaan monin paikoin elämäntavaksi eikä harrastukseksi. Partion tehtävät koetaan uusiutuviksi, omia arvoja ja mielenkiinnonkohteita vastaaviksi. Myös yhteisöllisyys ja tukemisen ilmapiiri, oma kehittyminen ja partio-organisaatioon vaikuttaminen ovat partion sitouttavia tekijöitä. Partiossa saatu kiitos ja palaute kannustavat jatkamaan. (Räsänen-Ala-aho 2014, 33.) Vaikka saatu tuki ja kannustava ilmapiiri ovat syitä jaksaa, saamepartiohankkeen kohdalla mietti välillä sitä, missä menee ymmärtämisen raja. Kuinka monta kertaa joku voi jättää tehtävän suorittamatta ja siitä huolimatta saada uuden tehtävän? Tai kuinka suuren ja vastuullisen tehtävän voi antaa henkilölle, joka ei ole onnistunut aikaisemmassa pienemmässä tehtävässä?

Toisaalta mietityttää miten XX selviää (sovitusta tehtävästä). (Tpk. 20.5.2018.)

Suurin syy siihen, ettei tee vapaaehtoistyötä on tutkimusten mukaan ajan puute (Rahkonen 2018, 13–14). Partiossa monet toimivat useammassa tehtävässä yhtä aikaa, mikä voi

aiheuttaa loppuun palamista. (Pensola 2016, 37.) Meilläkin mukana olleissa johtajissa suurimmalla osalla on myös muita partiopestejä ja olimme mukana monenlaisessa partio-toiminnassa. Lisäksi jokaisella on muu elämä kuten perhe, työt tai opinnot. Nämä kaikki voivat olla syitä tehtävien tekemättä jättämiselle, kun aika ei vain riitä kaikkeen, mitä haluaisi tehdä.

Vaikka yhteisiä tavoitteita oli asetettu saamepartiohankkeen alussa, välillä tuntui edelleen siltä, että näkemys saamepartiohankkeesta oli eri. Jostain syystä kaikilla ei ollut sama-laista näkemystä siitä, mikä asioista kuului piirille, mikä lippukunnalle, mikä saamepar-tiohankkeelle ja mikä tuleville saamepartion johtajille. Yksi keskeinen haaste oli myös saamepartion johtajien puuttuminen, sillä näimme monen asian olevan heidän päätettä-vänä ja ennen johtajien löytymistä emme voineet viedä näitä asioita eteenpäin. Näin ollen moni asia, kuten kokoontumisajasta ja -paikasta päättäminen, siirtyi ja siirtyi, kun odot-telimme johtajien löytymistä.

7.4 Aikataulu ei pitänyt

Vapaaehtoistehtävissä aikataulu pettää lähes aina. Jo aikataulua hahmotellessa tähän on siis syytä varautua. Usein aikataulua laatiessa kriittisille aikatauluille laaditaan todellista tarvetta aikaisempi määräaika, jotta pieni myöhästymisen ei kaada koko toimintaa. (Kar-reinen ym. 2010, 18.) Kun aikataulu on tiukka jo aloittaessa, on aikataulun tiivistäminen todella vaikeaa. Aikatauluttamisen apuna käytimme aluksi kahden viikon syklejä. Teke-mättä jääneet tehtävät vaikeuttivat aikataulussa pysymistä. Lisäksi usein ne hidastivat myös muiden tehtävien hoitamista. Tätä turhautumista purin usein tutkijan päiväkirjaan, josta alla oleva esimerkkikin on.

Homma tuntuu nihkeältä. Ei oikein etenevältä. Ko ottais 2 askelta eteen-päin ja yhen taakse. Tai 1 ½. (Tpk. 10.5.2018.)

Erilaisia kokouksia pidettiin pitkin kevättalvea. Niissä keskusteltiin, suunniteltiin ja sovittiin monista asioista ja jaettiin tehtäviä. Usein tuntui, että olimme aikataulusta jäljessä. Samalla myös keskusteltiin edelleen siitä, milloin saamepartio lopulta käynnistyisi. Keskusteluissa vilisi syksyt 2018 ja 2019, sekä tammikuu 2019. Tästä myös alla oleva ote tutkijan päiväkirjasta kertoo.

... että (saamepartio) alkais vasta tammikuussa (2019). (Tpk. 26.3.2018.)

Nämä erilaiset tavoitteet ja aikataulunäkemykset luultavasti johtuivat saamepartiohankkeen alun hitaasta etenemisestä. Ei uskallettu luottaa siihen, että uudessakaan aikataulussa pysyttäisiin, joten aikataulua haluttiin venyttää pidemmäksi. Pikkuhiljaa yhteisten säännöllisesti pidettyjen palaverien myötä luottamus saamepartiohankkeen etenemiseen kasvoi. Näen, että tekemiemme päätösten ja saamepartiohanketta eteenpäin vievien tekojen pohjalta eri tahoille tuli usko saamepartiohankkeen loppuunsaattamiselle. Tämä usko oli kadonnut ensimmäisen puolentoista vuoden aikana, kun useamman kerran oli aloitettu ja tehty jokin saamepartiohanketta eteenpäin vievä toimi, minkä jälkeen oli ollut pitkiä hiljaisia taukoja, jolloin ei tapahtunut mitään. Nyt pidimme palavereja säännöllisesti, kerroimme kaikille tehdyistä toimenpiteistä, kuten kielen tai kohdeikäkauden päättämisestä ja käännöksen etenemisestä, ja sitä kautta pystyimme vakuuttamaan saamepartiohankkeen etenemistä.

Tiukan aikataulun vuoksi joustimme alkuperäisestä tavoitteesta. Pienensimme käännettävän materiaalin määrän vain seikkailijaikäkauden ensimmäisen puolen vuoden ohjelmaan sekä taustamateriaaliin eli kasvatustavoitteisiin sekä partiomenetelmää ja -aatetta koskevaan materiaaliin. Keskeiseksi keskusteluaiheeksi nousi saamepartion jatkon varmistaminen uuden Saamepartio 2 -hankkeen avulla. Koska tavoitteena oli saada pysyvä saamenkielinen partiotoiminta, on myös syksyn jälkeen saatava uutta materiaalia käännettävä saameksi. Tämä jatkohanke ei kuitenkaan koko saamepartiohankkeen aikana konkretisoitunut. Syksyn 2018 aikana ei löytynyt jatkohankkeelle edes hankejohtajaa.

Ehkä saamepartiohankkeemme toteutettiin liian nopealla aikataululla, jotta olisimme voineet tukea toisiamme riittävästi. Yksi tekemättä jäänyt tehtävä vaikutti kaikkiin muihin tehtäviin ja näin ollen koko saamepartiohankkeeseen. Tämä kuormitti jokaista ja hanke-tiimissä ilmapiiri kiristyi. Väljemmällä aikataululla olisimme päässeet paremmin ryhmäytymään ja jakamaan ajatuksia. Samoin yksi tekemättä jäänyt tehtävä ei olisi niin voimakkaasti vaikuttanut koko hankkeen etenemiseen.

7.5 Avainhenkilöt

Monin tavoin saamepartiohankkeen eteneminen oli kiinni siitä, ettei meillä ollut tehtävään sopivaa henkilöä ja sitä kautta tietotaitoa tai osaamista tehtävän tekemiseen. Olen nimennyt nämä hankkeen etenemisen kannalta merkittävät henkilöt avainhenkilöiksi. Kun löysimme kulloiseenkin tilanteeseen sen yhden (tai useamman) avainhenkilön, joka pystyi ratkaisemaan ongelman, tuntui että koko saamepartiohanke eteni kertaheitolla.

Kuvaan alla näiden avainhenkilöiden etsimiseen ja löytymiseen liittyviä asioita sekä ker-ron lyhyesti keskeisten avainhenkilöiden merkityksestä saamepartiohankkeellemme. Erikseen pohdin vielä saamen kielen kääntäjän roolin esittelyn kohdalla kääntämisen problematiikkaa, kun enemmistökulttuurin termejä lähdetään kääntämään vähemmistö-kulttuuriin soveltuviksi.

7.5.1 Etsintä ja löytäminen

Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa puhutaan paljon rekrytoimisesta. Sitä on tutkittu, siihen on olemassa paljon vinkkejä, miten sitä kannattaa tehdä sekä monenlaista tietoa vapaaeh-toisten motivoimisesta. Ennen rekrytoinnin aloittamista kannattaa koko markkinointi ja tuleva projekti suunnitella kunnolla. Kun on tiedossa mitä tehdään, miten se tehdään sekä paljonko siihen tarvitaan henkilöitä, on värvääminen helpompaa. (Ks. esim. Karreinen

ym. 2010, 23–50.) Kuitenkin pienen yhteisön kohdalla hyväkään suunnittelu tai tehtäväkuvaus ei auta, jos kyseisiä henkilöitä ei tavoita – tai edes tiedä, mistä heitä voisi etsiä tai kuka olisi oikea henkilö. Välillä saamepartiohankkeen aikana tuntui siltä, ettei tästä tule mitään. Tuntui, ettei meillä ole tarvittavia tietoja päätöksen tekemiseen eikä riittävää tietotaitoa tai osaamista ongelman ratkaisemiseen. Ja aina, kun yksi näistä esteistä saatiin ratkaistua ja kyseisen kohdan avainhenkilö löydettyä, tapahtui jotakin konkreettista, ja tuntui ettei meitä pysäytä mikään.

Ennen käännöstyön aloittamista tarvitsisimme hieman apua, jotta partiosanastoa käännettäessä saadaan huomioitua myös saamelainen kulttuuri. ... Olen yrittänyt etsiä henkilöä/tahoa, joka voisi auttaa meitä tässä asiassa eteenpäin. Voisitko hieman neuvoa/vinkata, kuka tai mikä olisi oikea taho ottamaan kantaa kulttuurinäkökulman huomioimiseksi. (Sähköposti 5.4.2018a.)

Meillä oli tosiaan lyhyt palaveri XX kanssa nyt aamulla. Hänellä oli aika selkeä näkemys siitä, miten asian kanssa edetään. Mie siis kuuntelin siltä osin ja skypenyökyttelin. :D Hän siis juttelee kääntäjän kanssa ja he tekevät alustavan käännöksen kulttuurisensitiivisyyden huomioon ottaen. XX oli sitä mieltä, että käänнос kyllä saadaan tehtyä ennen syksyn partiokauden aloitusta. Eli hyvä tästä tulee. ☺ (Sähköposti 9.5.2018f.)

Saamepartiohankkeen yhteydessä voidaan puhua kolmesta keskeisestä avainhenkilöstä. Aivan ensimmäinen oli saamepartiohankkeen johtajan löytyminen, joka sai toiminnan käynnistymään ja saamepartiohankkeen etenemään. Seuraava ratkaiseva avainhenkilö oli partiomateriaalin saamen kielelle kääntävä taho. Ja kolmantena keskeisenä avainhenkilönä oli saamepartion johtajat. Tämän lisäksi yksi merkittävä taho oli palkattu työntekijä. Hän oli kuitenkin koko saamepartiohankkeen ajan mukana, eikä meidän tarvinnut häntä erikseen etsiä.

7.5.2 Partiosanaston saamen kielelle kääntäminen

Partio on kasvatusjärjestö, jonka toiminta noudattaa myös kielen ja kulttuurin yhdenvertaisuuden periaatetta. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n peruskirja 2008, 3.) Tämän pohjalta partiossa tulisi huomioida eri kielet ja kulttuurit. Me halusimme ottaa saamelaisen kulttuurin huomioon materiaalin kääntämisessä. Koska hanketiimissä ei ollut riittävää kielen ja kulttuurin tuntemusta, lähdimme kartoittamaan mahdollisia yhteistyökumppaneita. Kun toteutuksessa on mukana saamelaiskulttuuria tuntevia henkilöitä, puhutaan Laitin (2018, 238–239.) mukaan kulttuurisensitiivisestä toiminnasta. Hän ymmärtää kulttuurisensitiivisyyden kulttuuriin kasvattamisen idean käytännön toteutuksena. Hän tutki saamelaista varhaiskasvatusta ja hänen tutkimuksessaan nousi esille haaste kohdata tasa-arvoisesti sekä erilaiset tavat elää saamelaisesti että käyttää saamen kieltä.

Käänsimme materiaalin inarinsaameksi. Jatkossa yksinkertaisuuden vuoksi käytän termiä saamen kieli tarkoittaen nimenomaan inarinsaamen kieltä. Kun keskustelimme kääntämisestä saamen kielelle, kävi nopeasti ilmi, että partiosanasto sisälsi sanoja, joilla oli saamen kulttuurissa eri merkitys kuin suomalaisessa tai maailmanlaajuisessa partiokulttuurissa. Otin yhteyttä partion keskusjärjestöön selvittääkseni sanojen alkuperää sekä sitä, miten paljon termejä voi tarvittaessa muuttaa kulttuurisensitiivisyyden huomioimiseksi, sillä alkuperäiskansan huomioiminen on alkuperäiskansan parissa työskennellessä tärkeää. (Keskitalo, Määttä & Uusiautti 2012, 268.)

Partiossa on olemassa paljon valmista materiaalia. Yritimme keskusjärjestöltä saada tarvitsemaamme materiaalia, kuten seikkailijoiden aktiviteettikorttia, meille, jotta voisimme tehdä saamenkieliset käännökset suoraan olemassa oleviin pohjiin ja näin mahdollistaa konkreettisen materiaalin tulostamisen. Näin ollen olisimme vastanneet materiaalitarpeeseen, joka saamen kielellä toimittaessa on olemassa. Saamen kieltä ei viime vuosisadalla opetettu kouluissa, vaan kieli on ollut koti- ja elinkeinon kieli. Tämän vuoksi kieli ei ole kehittynyt normaalisti yhteiskunnan mukana. Koska kirjakielen kehitys on viivästynyt, on kielenedistämistyö haasteellista. Saamen kielissä on valtava paine luoda uutta sanastoa

ja materiaalia. Suomen kielessä tämä uudissanasto on saanut kehittyä vuosisadan aikana, mutta saamen kielessä uudissanastoa on luotava koko sadan vuoden edestä nyt, kun kielelle on olemassa käyttömahdollisuudet ja oikeudet. (Pautamo 2010, 27.) Jotta käännetty materiaali olisi mahdollisimman monen käytettävissä ja hyödynnettävissä, kysyimme myös mahdollisuudesta saada materiaali partion nettisivuille. Näin mahdollistaisimme samalla saamenkielisen partion myös saamelaisalueen ulkopuolelle, mikäli siitä joku kiinnostuisi.

Kun olimme keränneet kaiken käännettävän materiaalin yhteen, meidän piti löytää joku, joka tuntisi sekä saamelaiskulttuuria että partiokulttuuria, ja pystyisi käymään käännettävän materiaalin läpi kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Pieneltä vaikuttavien asioiden huomioiminen, rohkeasti asioista kysyminen sekä avoin kommunikaatio eri kulttuurien välillä antaa tietoa toisesta kulttuurista ja näin välttyään loukkaamiselta. Moni kulttuurinen tieto on saatavissa ainoastaan kyseisen kulttuurin sisällä olevalta. Kulttuurisensitiivisen työn ydin on kohtaaminen ja kysyminen, ei etukäteen kulttuurista kaiken tietäminen. Kysymisen kautta osoittaa kiinnostusta ja kunnioitusta toista kulttuuria kohtaan ja on näin rakentamassa luottamusta keskinäiseen vuorovaikutukseen. On kuitenkin syytä muistaa, että toisella on oikeus olla vastaamatta kysymykseen, mikäli hän kokee sen ahdistavaksi. On myös tärkeää huomioida se, ettei aseta itseään valtakulttuurin edustajana toista ylemmään asemaan, vaan kohtaa toisen kulttuurin edustajan tasavertaisesti. (Jaakson, Hemmilä & Jaakkola 2017, 30–32; Järvensivu 2014, 14.) Löysimme henkilön, joka oli saamelainen, ja oli aikaisemmin harrastanut partiota. Hän lupasi lukea tekstin läpi kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Hän myös kiitti meitä siitä, että olimme ottaneet saamelaiset mukaan kehittämistyöhön jo tässä vaiheessa ja halusimme huomioida täten myös heidät.

...(paikkakunnalla) on partiotoiminnassa mukana yksi aktiivinen saamelainen, joka hallitsee kuulema kaikki kolme kieltä. Pyydämme häntä tutkimaan sanastoa kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta ja miettimään vaihtoehtoisia muotoja. Ehkäpä tämä asia etenee näin... (Sähköposti 1.3.2018.)

On tärkeää tehdä työ yksilön kanssa, eikä kulttuurin kanssa, sillä jokainen yksilö tulkitsee kulttuuriaan historiastansa käsin. (Jaakson, Hemmilä & Jaakkola 2017, 30–32; Järvensivu 2014, 14.) Kuitenkin tässä kohtaa kävi niin, että hän totesi lopulta, ettei halua yksin tehdä päätöksiä koko kansan puolesta, vaan tarvitsisi avukseen muita. Niinpä ongelmaksi muotoutuikin se, mistä löytäisimme riittävästi henkilöitä tekemään nämä päätökset.

Ku mie en henkkoht myöskään halua olla ainoana saamelaisena sanomassa mikä olis hyvä ja mitä tehään saameksi ja mitä tuuaan omasta kulttuurista jne. Että ehkä siihen käännökseenki tarttis isomman porukan... (9.4.2018.)

Lopulta keskustelimme siitä, kuka tai mikä on se taho, joka pystyy tekemään päätöksen aineiston kulttuurisensitiivisyydestä. Kartoitimme erilaisia vaihtoehtoja käännöksen kulttuurisensitiivisyyden takaamiseksi. Yksi vaihtoehto oli palkata Lapin yliopistolta saamen kieltä ja kulttuuria tutkivien parista joku lukemaan suomenkielinen materiaali läpi kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Keskustelimme muutaman tuntemamme saamelaisen ja saamen kieltä osaavan kanssa, pystyisivätkö he tekemään sen. Lopulta kuitenkin päädyimme Saamelaiskäräjien neuvon mukaan toteuttamaan koko kulttuurisensitiivisen käännöksen heidän kauttaan. Koska saamenkielinen partiotoiminta vastasi heidän tavoitteitaan mahdollistaa saamenkielistä harrastustoimintaa, he lupasivat maksaa käännöksen. Heidän muodollisesti pätevä kääntäjä teki luovan käännöksen suomenkielisestä partiomateriaalista inarinsaameksi niin, että kulttuuriset seikat otettiin huomioon.

(Ammatti)kääntäjät voivat tehdä myös ns. luovaa käännöstä, joka tässä yhteydessä tarkoittaisi sitä, että käännöksessä otettaisiin huomioon saamelainen kulttuuri. Sellainen kääntäminen on luonnollisesti hieman vaativampaa kun tavallinen käännöstyö. (Sähköposti 26.4.2018c.)

Mietimme myös sitä, mitä olisi järkevää kääntää. Partio uudistuu koko ajan ja esimerkiksi partio-ohjelmaa uudistetaan ikäkausittain. Selvittelin tuttavapiiristäni keneltä keskusjärjestössä kannattaisi kysyä sitä, mitä meidän kannattaisi kääntää, jotta ei kävisi niin, että

kääntämämme materiaali uudistettaisiin pian ja käänнос olisi vanhentunut jo ennen saamen kielisen partion alkamista. Lisäksi selvittelin partiosanojen merkitystä. Monella termillä on tausta ja merkitys historiassa, aina partioliikkeen perustamisessa asti. Partiosanasto on myös muuttunut ja laajentunut historian aikana. (Nenonen, 2018, 1.) Halusimme selvittää sanojen historiaa, jotta kääntämisen yhteydessä nämä voisi myös huomioida.

Ei oikein XX tienny kenen kans pitäs porista käännöksiin liittyen. [...] Paljon symboliikasta nousee viidakkokirjasta. (Sanojen) viitekehys (on) hyvä säilyä. Seikkailijoista ylöspäin ikäkausi(en) nimet liittyy kulkemiseen, matkantekoon. Jos käännös ei toimi molempiin suuntiin, se on ongelma. (Tpk. 2.3.2018.)

Kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta yksi ongelmallisista sanoista oli *sudenpentu*, jolla viitataan nuorimpaan partion ikäkauteen eli 7–9 -vuotiaisiin. *Sudenpentu* sanana juontaa juurensa partion synty aikaan. Alun perin partio oli suunnattu yli 11-vuotiaille, mutta kun nuoremmatkin lapset halusivat mukaan, heille kehitettiin oma ohjelma. Partion perusta Robert Baden-Powell otti ohjelman pohjaksi Viidakkokirjan Mowglin tarinan ja nimitti partiolaiset sudenpennuiksi (*Wolf Cubs*). (Nenonen 2018, 83.)

Poronhoitokulttuurissa susi on peto, joka rokottaa porotokan kokoa ja näin ollen porotaloutta. Suteen liittyy myös poliittista erimielisyyttä. Suurpetojen suojelun myötä susikanta on muiden petokantojen mukana vahvistunut ja susien tappamien porojen määrä kasvanut. Petovahinkokorvausten korvauskäytännöt muuttuivat 2011 ja tämän jälkeen porotilallisen on todistettava poron petokuolema saadakseen petokorvauksen. Saatu korvaus ei aina edes kata todistamisesta aiheutuneita kuluja. Tämä petokorvausasia on vaikuttanut koko porotalouteen. (Valkonen 2015, 66–68, 79–80, 92–95.) Koska näkökulma susiin ja tätä kautta sudenpentuihin on saamelaiskulttuurissa negatiivinen, emme voineet ajatella suoraa käännostä. Niinpä etsimme vaihtoehtoisia tapaa kääntää kyseinen sana. Saamelaiskulttuurista esille nousi tammukat tai poron vasat nimeksi kyseiselle ikäkaudelle.

Vaihtoehtoina mietin myös esim. tammukat (vejehááh) sudenpentujen tilalle, kalastajasaamelaisia kun osaltaan olemme, mutta tuo čivgâ (poikainen) oli sitten lopullinen valinta. (Sähköposti 1.4.2018.)

Käännöksenä tammukka tai vasa ei kuitenkaan olisi toiminut, sillä sudenpennut suorittavat partio-ohjelman suorituksia eli jälkiä, joista saatava suoritusmerkki on tassun kuva. Lisäksi sudenpentuvaiheen päättyessä sudenpentu saa päätösmerkin, joka on suden pää. Olisi erikoista, että tammukka tai vasa suorittaa käpälänjälkiä ja saa päätösmerkiksi suden eli tammukoita ja vasoja luonnossa syövän eläimen kuvan. Tässä vaiheessa, kun toimintaa vasta käynnistetään, ei ole järkevää myöskään uudistaa koko merkkijärjestelmää, ja jotta partio pysyisi yhtenäisenä koko maan laajuisesti, olisi erikoista, että muutama ryhmä suorittaa erilaisia merkkejä kuin koko muu partiokansa. Tämä merkkijärjestelmän uusiminen olisi myös aivan erilainen ja paljon laajempi hanke.

Ratkaisuna tässä kohtaa käytettiin käännöstä *Čivgâ*, joka tarkoittaa eläimen kuten kissan, suden tai jäniksen poikasta yleensä. Sana tarkoittaa myös kakaraa.

Saamen kieliin on tullut viime vuosina paljon uusia sanoja. Kieli on muuttunut, kun yhteiskunta, saamelaisyhteisö ja sen elinkeinorakenne ovat muuttuneet. Usein vanhemmat ihmiset vierastavat tätä kielen modernisaatiota. Toisaalta kaikki saamelaiset eivät ole edes saaneet oman kielensä opetusta koulussa. Lisähaasteensa tuo se, miten saamenkieliin vaikuttaa alueella puhuttava valtakieli. Pääkieli vaikuttaa sanastoon ja ilmaisuihin myös saameksi. Yhtenä vaarana voikin nähdä myös sen, että saamenkielet eriytyvät Norjan, Ruotsin ja Suomen saamenkielisiksi ja tätä kautta ihmiset, jotka ennen ymmärsivät toisiaan, eivät enää ymmärrä. (Aikio-Puoskari 2016, 10, 14.) Aina sanaston miettiminen ei ole niin yksinkertaista ja toisinaan se on huomattavasti helpompaa. Alla ote kääntäjän pohdinnoista käännöksen tekemisen yhteydessä.

Tässä työssä pyrin löytämään omasta kulttuuristamme sopivia vastineita esim. lauman (sudenpentujen ryhmä) käänsin čagge, mikä tarkoittaa tokkaa ja vartion (seikkailijoiden ryhmä) käänsin čuurâ mikä on myös pieni porotokka. (Sähköposti 1.4.2018.)

Seikkailijaohjelmassa on aktiviteetti, jonka nimi on Legendaarista. Saamen kielessä on löydettävissä legendaarista tarkoittava lainasana, mutta tämä aktiviteetti käännettiin käyttäen vanhempaa sanaa *Pegâlmâs* eli kuuluisa.

Tällaisia kulttuurisesti keskustelua herättäviä termejä löytyi useampia, joista osa oli selkeämmin kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta ristiriitaisia ja osa epäsuoremmin. Suomenkielisen partion termejä nousee myös suomen kansalliseepoksesta Kalevalasta. Tällainen termi on esimerkiksi seikkailijoiden ryhmänjohtajaa tarkoittava termi *sampo*. Tämä on käännetty suorana käännöksenä ja sampo on siis myös saameksi *sampo*. Käännöksen konteksti vaikuttaa kääntämiseen, kuten alla olevasta tekstistä on havaittavissa.

Riippuu ihan käännettävästä tekstistä, että kuinka paljon mietin käännöstä kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Tässä (partiosanaston käännös)työssä täytyi miettiä. Toisaalta sitten taas kun kyseessä on maailmanlaajuinen järjestö, niin täytyi miettiä niinkin päin, että kuinka paljon kulttuurisensitiivisyys saa vaikuttaa, että kuinka vakiintuneita tietyt termit ovat. Sen tähden vertailinkin paljon eri kielten valintoja. (Sähköposti 1.4.2018.)

Kielen avulla rakennetaan kulttuuria, mutta se on myös konkreettinen saamelaisuuden ilmentymä. Kielen käyttökohteet ovat hyvin rajoittuneet ja osalla lapsista on rajallinen kielitaito toimia saameksi. (Laiti 2018, 180–181.) Tämän vuoksi on tärkeää, että saamelaislapsille saadaan harrastustoimintaa saameksi, jotta kielen käyttökohteet näin lisääntyvät. Samalla tuetaan saamen kielten olemassaoloa. (Ks. esim. Baker & Wright 2017, 46–49.) Käännöksen avulla saadaan sanastoa, jota sitten aikuiset ja lapset voivat yhdessä

opiskella. Saamelaisten lasten vapaan leikin aikana kieli kääntyy helposti suomeksi. Tällöin aikuisten pitäisi pyrkiä puuttumaan leikkiin, ja kääntää leikki saameksi. Tällöin aikuinen tukee saamen kielen käyttöä ja siten lapsen kielitaidon kehittymistä. Välillä aikuiset voivat joutua tilanteeseen, jossa oma kielitaito ja sanasto joutuvat haasteeseen. Kun puhe menee arkisen keskustelun ulkopuolelle, pitää miettimällä miettiä, tietääkö kaikkia sanoja saameksi. Tai jopa joutuu keksimään uusia sanoja esimerkiksi lasten leikkeihin liittyen. (Laiti 2018, 181–187.) Tämän välttämiseksi ja sitä kautta aikuisten tilanteen helpottamiseksi käänнос oli tarpeellinen. Saamepartion johtajat kiittelivät sanastoa, mutta koska partiomaailma oli johtajille osittain outo, joutuivat he opettelemaan termistöä myös suomeksi. Osasta sanoista käydään varmasti jatkossa myös keskustelua, onko käännetty termi hyvä vai muuttuuko se ajan saatossa.

... valmis käänнос tuntuu hyvältä. (Tpk 14.8.2018)

Suomalainen partio-ohjelma on tehty enemmistökulttuurin näkökulmasta, eikä siinä ole huomioitu saamelaiskulttuuriin kuuluvia asioita millään tavalla. Partion sisällä voi kuitenkin tehdä hyvin monipuolisesti erilaisia asioita, ja partiomenetelmä itsessään tukee saamelaista kasvatusta esimerkiksi tekemällä oppimisen ja luonnossa toimimisen näkökulmista. Saamen kulttuurin huomioimiseksi saamepartion hanketieimillä oli tavoitteena aloittaa saamepartio luontoon liittyvillä suorituksilla, jolloin päästään käyttämään hyödyksi saamelaisten vahvaa yhteyttä luontoon. Toivomuksena oli myös saada saamelaiskulttuurista oppia suomalaiseen partioon. Tämä mahdollistaa vähemmistökulttuurin arvostamista enemmistökulttuurin puolelta ja vähentää osaltaan kulttuurien välistä jännitettä. Usein ajatellaan, että vähemmistökulttuurin tulisi joko mukautua valtakulttuurin tapoihin tai erota siitä. (Ks. esim. Uimonen 2013, 23, 61; Pääkkönen 2008, 228, 278.) Tässä partio haluaa toimia eri tavalla ja toivomme kulttuurisensitiivisen keskustelun jatkuvan koko järjestön tasolla tulevaisuudessa. Alla olevat esimerkki on poiminta saamelaisilta oppimisesta käydyistä keskusteluista.

Saamelaisuudesta on ajateltu saatavan oppia partiolle mm. luontosuhteen liittyen. (Muistio 22.3.2018)

Partiota ei siis haluttu pelkästään tuoda saamelaiskulttuuriin vaan on ollut toive siitä, että saamepartio voisi tuoda omasta kulttuurista jotain enemmistökulttuurin partioon nimenomaan vahvan luontosuhteensa puolesta. Koska partiolla on vahva suhde luontoon ja metsiin, on tämä selvästi näitä kahta kulttuuria yhdistävä piirre. Täten partio antaa mahdollisuuden kulttuurisensitiiviselle toiminnalle esimerkiksi koulua paremmin.

Käännöksen valmistuminen oli hyvin merkittävä kohta saamepartiohankkeelle. Se toi tulevalle toiminnalle kielen ja sanat, partio oli oikeasti olemassa saameksi, saamepartiosta tuli *várdámlihâstâs*

Jeejee!!:)

Täältä löytyy kaikki mahdollinen inarinsaameksi. Mulla ei ollu (partionjohtajan) spostia, mutta kyselen senki ja laitan silleki. Lataan nämä myös drivelle. Mitäs sitte? (Sähköposti 14.8.c)

7.5.3 Partiojohtajat

Koska partio toimii vapaaehtoisvoimin, tarvitsimme saamenkielen taitoiset johtajat saamepartiorryhmälle. Saamepartion hanketiimissä ei ollut kielitaitoisia viikkotoimintaan sitoutuvia toimijoita, joten nämä oli löydettävä hanketiimin ulkopuolelta. Johtajien puuttuminen näkyi pitkin kevättä monessa kokouksessa, kun sinänsä yksinkertaisista asioista ei voitu tehdä päätöksiä. Emme voineet päättää kokoontumisajasta, -paikasta tai -tavasta, koska emme halunneet rajata toimintaa liikaa, jotta kielitaitoisten johtajien löytyessä saamepartion toteuttaminen tapahtuisi heidän aikataulujensa puitteissa. Ja ilman johtajaa, emme voineet myöskään markkinoida toimintaa lapsille, ettei johtajien puuttuessa tarvitsisi tuottaa pettymystä, kun partiota ei voidakaan aloittaa.

Toukokuun 15. järjestimme saamepartiopäivän, johon kutsuimme kaikki paikkakunnan aiheesta kiinnostuneet vanhemmat koulujen kautta. Toteutimme Tervetuloa partioon -kurssin ja saamepartion keskustelutilaisuuden. Tilaisuuden tavoitteena oli yhdessä koko yhteisön kanssa viedä saamepartiohanketta eteenpäin ja suunnitella käytännön toteutusta. Kurssi oli tarkoitettu kaikille asiasta kiinnostuneille, ja toivoimme heidän joukostaan löytyvän mahdollisia tulevia johtajia. Loppupäivästä alkoi hahmottua pieni kiinnostuneiden aikuisten porukka, joka lopulta otti saamepartion vastuun kannettavakseen. Kaikki eivät lupautuneet kuukausittaisen partiotoiminnan järjestämiseen, mutta sen suunnitteluun osallistumiseen. Lopulta sovittiin myös se, ketkä näistä ottaisivat vastuulle syksyn toiminnan käytännön järjestämisen. Näiden johtajien löytyminen konkretisoi toiminnan ja monesta asiasta keskusteleminen sai uuden merkityksen. Tämä saamepartion johtajien löytämisen ilo ja helpotus näkyy omissa muistiinpanoissanikin useammassa kohdassa. Tässä yksi esimerkki tästä helpotuksesta ja toisaalta huolesta näiden ihmisten jaksamisesta.

Nyt on jotaki konkreettista! Nyt on johtajat, joitten kans voi oikeasti jutella asioista ... Nyt on mukana kielentaitajia, joita ilman on ollu vaikea tehdä päätöksiä. Nyt ne vain pitäs saaha piettyä mukana ja innostettua hommasta oikeasti! ... pittää piettää huoli ... että tekijät sekä saamepartiossa että l(ip)p(u)k(unna)ssa saa riittävästi tukea. (Tpk 20.5.2018.)

Saamenkielisen partion johtajien myötä päästiin puhumaan konkreettisista asioista kuten kokoontumisajasta, -paikasta ja kokoontumisten kestosta. Nämä johtajat suunnittelivat kesän aikana toiminnan koko syksyn osalta. Piirin puolelta ensimmäiseen suunnittelukoukseen osallistui lisäksi partio-ohjelman asiantuntijoita, jotta partiomaisuus toteutuisi saamepartion kokoontumisissa. Loppukesällä yksi saamepartion johtajista osallistui Lapin partiolaisten järjestämään johtajakoulutukseen ja sai tietotaitoa käytännön toimintaan.

7.5.4 Palkattu työntekijä

Yksi tärkeä resurssi toiminnan suunnittelussa oli partion kokopäiväisen työntekijän työpanos. Piirin työntekijän työajasta oli varattu ”100 uutta tapaa tehdä partiota” -hanketta varten käytettäväksi 20 % ja työaika jakautui kolmen hankkeen kesken. Saamepartiossa työntekijä oli merkittävässä roolissa silloin, kun oltiin yhteydessä Saamelaiskäräjiin, sillä yhteydenpito pystyi tapahtumaan virka-aikaan. Ammattityöntekijän merkitys vapaaehtoistyössä on toiminnan tukemisessa. Lähes kaikissa järjestöissä on mukana ammattityöntekijöitä. Tämä luo haasteen palkatta ja palkasta toimivien osapuolten yhteistyön kehittämiseksi. (Lehtinen 1997, 17–19.) Palkatun työntekijän olemassaolo on vapaaehtoistyön erityispiirre. Hänen ja vapaaehtoisena toimivan välillä on toimintakulttuuriero ja erilaisen arvomaailmojen yhteistyö on edellytys toiminnan onnistumiselle. (Harju 2010a, 123.) Työntekijän mahdollisuus hoitaa juoksevia asioita ja esimerkiksi yhteistyötä Saamelaiskäräjien suuntaan helpotti vapaaehtoisten työtaakkaa. Samalla hän teki myös monia sellaisia tehtäviä, jotka olivat poissa vapaaehtoisten harteilta. Esimerkiksi hän oli usein se, joka kirjoitti kokousten muistiot.

Vapaaehtoiset usein pystyvät kokoontumaan vasta illalla päivätöiden jälkeen. Tämä taas aiheutti haasteen kokousaikatauluissa, mikäli halusimme myös työntekijän mukaan. Myös esimerkiksi hänen lomansa vaikuttivat saamepartiohankkeeseen ja aiheuttivat välillä ylimääräistä harmia vapaaehtoisille. Alla oleva esimerkki kuvaa sitä, miten työntekijän poissaolo vaikeutti toimintaa.

(Olemme nyt partiolaisten kesken) mettästetty (Saamelais)käräjien yhteishenkilön nimeä (piiritoimistolta). (Lopulta) löyty joku sposti, pittää kokeilla siitä.. Oispa ollu näppärä ko ois voinu kysyä (työntekijältä)... (Tpk 7.7.2018)

Työntekijän loma-aikana meidän olisi pitänyt saada yhteys Saamelaiskäräjiin. Tämän yhteydenpidon oli työntekijä hoitanut, ja nyt meidän piti etsiä yhteystietoja ja selvittää, mitä

he olivat jo sopineet keskenään. Palkkatyön myötä pystyin luottamaan siihen, että ainakin työntekijän vastuulle annetut tehtävät tuli hoidettua. Tämä vähensi hankejohtajana omaa stressiäni tehtävien suorittamisesta.

8 Saamepartiohankkeen lopputulema

8.1 Saamenkielisen partion ohjelma valmistuu

Partiotoiminnan ohjaaminen ja järjestäminen ovat vapaaehtoistyötä, joka ei rakennu pakon, velvoitteen, korvauksen tai kannusteiden varaan. Yleisimpinä syinä vapaaehtoistointaan osallistumisessa voidaan pitää kiinnostusta tiettyä asiaa kohtaan, auttamisen halua tai halua tehdä hyviä tekoja, halua oppia, halua löytää uusia ystäviä tai välttää yksinäisyyttä, työn vastapainoa ja halua vaikuttaa yhteisiin asioihin. Toisaalta motivaationa voi olla myös velvollisuuden tunne tai sosiaalinen paine, jotka korostuvat helposti pienemmissä yhteisöissä ja maaseudulla. (Harju 2010a, 11–13.) Näitä erilaisia motivaatiotekijöitä näkee myös partiossa, kun eri tehtäviin hakeudutaan monista eri syistä. Tässä tapauksessa esimerkiksi kiinnostus saamen kielen ja kulttuurin kehittämiseen ja ylläpitämiseen oli yksi merkittävä motivaatiotekijä hankkeeseen osallistujilla.

Kun saamepartiohankkeessa käännetty materiaali saatiin valmiiksi, näkyi ilo konkreettisesti etenemisestä viesteissä. Sanoja makusteltiin saamen kielellä ja niitä alettiin opetella toimintaa varten. Alla on esimerkki tutkijan päiväkirjasta, jonka olen kirjoittanut materiaalin valmistuttua.

Puhelu (partiolaisen) kans ja valmis käännös tuntuu hyvältä. Jotenki tuntuu, että nyt on kaikki avvaimet onnistua!!! 😊 <3 (Tpk 14.8.2018)

Käänsimme saamen kielelle saamepartiohankkeen aikana seikkailijaikäkauden ensimmäisen puolen vuoden ohjelman, sekä sitä varten tarvittavan partiosanaston. Materiaali siirrettiin muutamassa osassa partion verkkosivuille. Näin mahdollistamme saamenkielisen partiotoiminnan aloittamisen missä päin Suomea tahansa. Kun saimme aineiston

käännettyä, halusimme kertoa edistyksestämme myös saamepartiohankkeen ulkopuolisille ja näin aloittaa myös toiminnan markkinoinnin kohderyhmälle.

Mahtavaa! Näin asiat vain etenevät ja valmistuvat. Tämähän on aivan median paikka. Kuka ottais kopin? S(uomen)P(artiolaiset), saamelaisyhteisö (olis samalla mainosta tulevalle saamepartiotoinnalle) ja paikallisille? (Sähköposti 14.8.2018)

Lopulta toiminnasta ja materiaalista tehtiin useampia mediajuttuja eri tahoille. Näiden juttujen avulla saimme sekä markkinoitua alkavaa partioryhmää paikkakunnalla, että laajempaan tietoon koko maassa materiaalista ja toiminnasta.

8.2 Saamenkielisen partiotoiminnan käynnistyminen

Koska kaikki saamepartion johtajat puhuivat inarinsaamea, mietimme muiden saamen kielten käytön mahdollisuutta tapaamisissa. Päädyimme laittamaan paikallisen lippukunnan kautta viestiä lippukunnan toiminnassa mukana oleville tietoa saamepartiosta. Toimintaan ovat tervetulleita kaikki saamen kielen taitajat, ja toiminnan suunnitteluun toivottiin löytyvän ainakin joku pohjoissaamen taitoinen. Ajatuksena oli, että mikäli tällaista aikuista ei löytyisi, pyrittäisiin kääntämään osa paperimateriaalista myös muille saamen kielille.

Materiaalina käännetään seikkailijaohjelman ensimmäinen puoli vuotta inarinsaameksi. Tämä ei sulje pois muiden saamenkielisten osallistumista. (Saamepartion johtaja)tiin toivotaan löydettävän joku ainakin pohjoissaamenkielinen. Markkinointiviestiin laitetaan, että tällä hetkellä tapahtumasta on tulossa inarinsaamenkielinen, mutta kaikki ovat sinne tervetulleita. Materiaalia pyritään kääntämään myös muille saamenkielille ja myös

muiden saamenkielien taitajat ovat tervetulleita suunnitteluun ja toteutukseen. (Koulutus- ja suunnittelupäivän koonti 19.5.2018.)

Saamepartion johtajat tekivät tapaamisien suunnitelmat ja toiminnan talousarvion. Yhden ikäkauden partiosta luovuttiin, ja tilalle otettiin perhepartio. Se on maan laajuinen uusi toimintamuoto, jossa toimintaan voivat osallistua myös alle kouluikäiset lapset yhdessä vanhempansa kanssa. (Kamppari, 2018.) Koska paikkakunnalla saamenkielisten lasten lukumäärä on pieni, perhepartio mahdollistaa riittävän suuren osallistujamäärän mielekkäälle toiminnalle. Saamenkielisen partion alkamista markkinoitiin koulun kautta. Koska partion kohderyhmää ovat nimenomaan kouluikäiset, on koulu luonteva yhteistyökumppani ja markkinointipaikka.

Saamenkielinen partiotoiminta käynnistyi syksyllä 2018. Koska osa saamenkielisistä lapsista oli jo mukana suomenkielisessä partiossa, päätettiin toiminta käynnistää viikonloputapaamisin, joita olisi ensimmäisen puolen vuoden aikana kerran kuukaudessa. Lisäksi järjestettäisiin yhden yön retki. Näin ollen lasten ei tarvitse luopua omasta suomenkielisestä toimintaryhmästään, vaan he saavat toisen partioryhmän suomenkielisen ryhmän rinnalle.

Toiminnan käynnistyminen kiinnosti alueen mediaa, ja esimerkiksi Yle Sápmi (21.9.2018) kävi tekemässä jutun partiotoiminnasta. Toiminta kiinnosti myös valtakunnallista partiomediaa ja loppuvuodesta saamepartion johtajien toimesta tehtiin juttu myös Partio-lehteen (4/2019).

8.3 Saamenkielisen partion jatko

Syksyn toiminnan aikana ryhmän johtajat keräsivät toteutetusta toiminnasta palautetta osallistujilta ja saamepartion hanketiimi kysyi palautteen saamenkielisen partion johta-

jilta. Kävimme myös hanketiiminä läpi omaa toimintaamme ja keräsimme hyviä ja vältettäviä käytänteitä ylös. Itsetutkiskelu ja -arviointi kertoo Jukaraisen (2011, 17) mukaan sitoutumisesta hankkeeseen. Toiveenamme on, että havaintojamme käytetään hyödyksi jatkohankkeen kohdalla ja saamenkielistä partiotoimintaa kehitetään eteenpäin.

Kun saamepartion johtajat löydetään ja syksyn toiminta on saatu käyntiin, hankkeen puitteissa tulee järjestää tapaaminen, jossa kootaan johtajien kokemukset ja näkemykset pilotoinnista. Näitä käytetään jatkohankkeen suunnittelussa. Tavoitteena on johtajien sitouttaminen ja innostaminen myös jatkohankkeen toteutukseen. (Muistio 2.5.2018.)

Saamen kielelle käännetty partiomateriaali nähtiin pääpiirteissään hyvänä ja toiminta mielekkäänä. Jatkon kannalta vastaavassa käännöshankkeessa olisi mielestämme hyvä olla mukana kulttuuria tuntevia henkilöitä ja saamenkieliset johtajat lupautuivatkin jatkohankkeeseen mukaan. Kevään 2019 aikana toiminta on jatkunut ja saamenkielinen partio on kokoontunut pari kertaa kuukaudessa. Samalla on suunniteltu toiminnan jatkamista tulevaisuudessa sekä suunniteltu lisämateriaalin kääntämistä. Lisäksi selvitetään kääntämisen laajentamista nuorimpien partiolaisten eli sudenpentujen ohjelmaan.

Vapaaehtoistyössä nousevana trendinä on tutkimusten mukaan lyhytkestoiset hankkeet. Ennen vapaaehtoiset ovat sitoutuneet pitkäaikaisesti, mutta nykyajalle tyypillinen individualistisuus, kiire ja stressi suuntaavat vapaaehtoiset herkemmin lyhyisiin hankkeisiin (Yeung 2002, 64–65; Harju 2008, 8–9.) Tämän vuoksi Saamepartio 2:n tiimoilta on ehkä hyvä sopia selkeästi hankkeen kesto. Lisäksi Saamepartio 2 -hankkeen sisältö ja tavoite on syytä miettiä huomattavasti selkeämmin. Selkeää tavoitetta kohti on helpompi kulkea.

Näimme jo keväällä 2018 ongelmaksi sen, ettei uudelle hankkeelle ollut olemassa johtajaa ja hanketiimiä. Alla oleva esimerkki kuvaa sitä mietintää uuden ja tämän hankkeen välisen vuoropuhelun ajankohtaisuudesta.

...(henkilö) rekryää uutta (Saame2) projektijohtajaa ens vuele. Harmittaa jo, että (nykyisen) tiimin kokkouseen ei mene uus projektityyppi. Keskustelyhteys ei synny. Seuraava projektinvetäjä ei ole jo nyt antamassa ohjeita ja kuuntelemassa ideoita... (Tpk 28.5.2018)

Toisaalta tekemäni tutkimus voi olla tukemassa seuraavaa hankejohtajaa ja -tiimiä. Ja koska tämän saamepartiohankkeen myötä on jo olemassa materiaalia, näen, että uudella hankkeella on helpompi lähteä etenemään. Nykyiset saamepartion johtajat ovat jo asian tuntijoita saamepartiossa ja he pystyvät varmasti antamaan hyviä näkökulmia uusille käännöksille. Tärkeimmäksi uuden hankkeen tavoitteeksi luultavasti tuleekin uuden materiaalin kääntäminen.

9 Pohdinta

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia saamenkielisen partiotoiminnan aloittamiseen liittyviä haasteita ja sen mahdollistavia tekijöitä. En löytänyt aiempaa tutkimusta vastaavasta aiheesta. Myöskään saamelaisten lasten ja nuorten harrastamisesta en löytänyt kuin yhden pro gradu -työn. Ja vaikka partiota harrastetaan useammalla kielellä Suomessa, ei partion piirissä ole tutkittu vähemmistökielellä tapahtuvaa toimintaa. En myöskään löytänyt tutkimuksia aiheesta muualta maailmasta, vaikka useammassa eri maassa partiossa toimitaan vähemmistökielellä (esimerkiksi Sveitsissä ja Virossa). Näin ollen tutkimukseni tuo uutta tietoa vähemmistökielisen harrastustoiminnan aloittamisesta.

Vapaaehtoisesti tapahtuvaa toimintaa on tutkittu paljon. Vapaaehtoistoimintaa järjestetään monen eri tahon toimesta ja toiminnan tavoitteet ja kohteet ovat hyvin monipuolisia. Suurin osa vapaaehtoistyön tutkimuksesta on kohdistunut sosiaali- ja terveysalalle. Oman tutkimukseni kaltaista, vapaaehtoistyön hankkeen etenemisestä tehtyä tutkimusta en löytänyt. Myös saamelaisuutta ja saamelaiskulttuuria on tutkittu paljon. Lisäksi on tutkittu enemmistökulttuurin ja vähemmistökulttuurin välistä suhdetta esimerkiksi koulussa. Samoin vähemmistökielen merkitystä ja elvyttämistä on tutkittu ja kielen käyttö kodin ja koulun ulkopuolella nähdään merkitykselliseksi kielen ylläpitämisen kannalta. Kuitenkaan vähemmistökielen käyttöä esimerkiksi harrastustoiminnassa ei tietääkseni ole tutkittu.

Tämä tutkimus on ensimmäinen tästä näkökulmasta tehty tutkimus, mutta samalla se oli myös hanke. Koska kyseessä on tapaustutkimus, ovat tämän tutkimuksen tulokset valitessa tässä hankkeessa. Osa tutkimuksessa kuvatuista toiminnan käynnistämisen mahdollistaneista asioista voi toisessa vastaavassa hankkeessa olla käynnistämisen estäviä asioita ja päinvastoin. Esimerkiksi löytämättä jääneet johtajat estäisivät toiminnan aloittamisen tai vahvasti sitoutunut hanketiimi voisi saada asioita aikaan lyhyemmässäkin ajassa. Vapaaehtoistyössä yksittäisen ihmisen työpanos on tärkeä ja voi muuttaa hankkeen suuntaa

huomattavasti. Tämä tutkimus antaa yhden esimerkin siitä, miten tällainen vähemmistökielinen harrastus voidaan aloittaa ja millaisia haasteita toiminnan aikana voi ilmetä. Tutkimusta voi käyttää esimerkkinä, jonka avulla vastaavanlaista hanketta suunnitteleva voi varautua tulevaan ja toisaalta nähdä niitä asioita, joita on syytä ottaa huomioon. Tulokset eivät kuitenkaan ole universaaleja, sillä vapaaehtoistyö on kiinni yksilöistä ja heidän toimistaan. Näitä tuloksia ei voi myöskään suoraan siirtää koskemaan mitä tahansa muuta hanketta.

Tutkimuksen mukaan saamepartiohankkeen onnistumiseen vaikutti moni tekijä. Sen aikana tuotettu materiaali kerättiin yhteen paikkaan kaikkien saataville, jolloin tieto saatiin jaettua kaikille osallisille. Viestintä ja sen suunnitteleminen on vastaavien hankkeiden kohdalla merkityksellistä. Kun suuri porukka on tekemässä yhteistä asiaa, on hyvä, että kaikilla on pääsy tuotettuun materiaaliin. Tärkein viesti on syytä laittaa henkilökohtaisesti esimerkiksi sähköpostin välityksellä. Nykyaikaiset viestintävälineet myös mahdollistavat kokoontumisen ilman fyysistä läsnäoloa, ja jokainen voi osallistua kokoukseen paikkakunnasta riippumatta. Meidän saamepartiohankkeen toimijoita asui ympäri Suomen ja osa oli saamepartiohankkeen aikana myös ulkomailla. Tästä huolimatta pystyimme kokoontuman kohtalaisen isolla porukalla internetin välityksellä.

Hankkeen etenemisen kannalta merkittäviksi tekijöiksi muotoutuivat avainhenkilöt. Työntekijät ovat suomalaisissa järjestöissä hyvin yleisiä ja moneen tehtävään tarpeellisia. Kuitenkin suurin osa järjestötyöstä tehdään vapaaehtoisesti ja vapaaehtoisten merkitys on työntekijöitä merkittävämpää. Myös tässä saamepartiohankkeessa työntekijän työpanos oli tärkeä, mutta varsinaisen toiminnan mahdollistivat kielitaitoiset partionjohtajat. Ilman heitä ei saamenkielistä partiota olisi tällä hetkellä olemassa. Heidän lisäksi partiomateriaalin kulttuurisensitiivisen kääntämisen tehnyt kääntäjä oli hyvin merkittävä. Hän teki lopulliset päätökset käännöksestä ja näin mahdollisti toiminnalle kielen.

Minkä tahansa hankkeen yhtenä merkittävänä kohteena jatkon kannalta on toiminnan jalkauttaminen. Hanke on hetkellinen, ja mikäli toiminnasta halutaan pysyvää, on toiminta

saatava vapaaehtoisten vastuulle ja osaksi arkista toimintaa. Varsinaisen hankkeen rahoitus on turvattu hankerahoituksen avulla, mutta toiminnan jatkon rahoittamiseksi on tehtävä suunnitelmia. Saamenkielisen partion toiminta saatettiin osaksi paikallisen lippukunnan toimintaa, ja myös toiminnan rahoitus siirtyy ajan myötä lippukunnan rahoittamaksi.

Kun puhutaan pienestä yhteisöstä, joka edustaa alkuperäiskulttuuria, kuten saamelaiset, on tutkimuksen tekeminen monesti hyvin arkaluontoista. Kun yhteisö on pieni, on tutkimukseen osallistuvien anonymiteettiin kiinnitettävä huomiota. Ja vaikka tutkija tekisi parhaansa, voi siitä huolimatta joku yhteisön jäsen tunnistaa tutkimukseen osallistuvat. Myös tutkijan paikantuminen kulttuurin sisälle tai ulkopuolelle vaikuttaa tutkimukseen. Itse saamelaiskulttuurin ulkopuolisena tutkijana mietin välillä sitä, onko jonkun yksittäisen henkilön käyttäytyminen osa kulttuurista tapaa käyttäytyä vai yksilön oma henkilökohtainen tapa. Niinpä esimerkiksi yleistyksen on tehtävä varoen ja kunnioittaen. Myös enemmistö- ja vähemmistökulttuurin väliset suhteet on hyvä huomioida. Kun kaksi vanhaa kulttuuria kohtaavat, syntyy aina jonkinlaisia konflikteja, ja näiden konfliktien ratkaiseminen määrittelee suuntaa myös tulevalle. Usein vähemmistökulttuuria on yritetty historian saatossa sulattaa osaksi enemmistökulttuuria ja tämä voi olla hyvinkin herkkä aihe vielä vuosikymmenien jälkeen. Tässä tapauksessa puhutaan saamelaiskulttuurista sekä suomalaisesta ja maailmanlaajuisesta partiokulttuurista.

Tekemäni tutkimus tuo esille saamenkielisen harrastuksen toteutuksen haasteita pienessä kieliyhteisössä. Koska harrastustoimintaa ei voida toteuttaa ilman kielenosaajia, joutuvat pienessä yhteisössä harvat osallistumaan monenlaiseen toimintaan. Lisäksi oli otettava huomioon kulttuurisensitiivisyys materiaalin kääntämisen kanssa, samalla kuitenkin oli huomioitava koko maailmanlaajuinen partioliike. Käännös ei olisi hyvä, mikäli se saamelaiskulttuuriin yhdistettynä olisi ristiriidassa koko muun partiokulttuurin kanssa ja kääntämisen yhteydessä tulikin huomioida suomalaisen käännöksen lisäksi muissa maissa käytettävää kieltä.

Olin yllättynyt, kuinka paljon ajankohtainen politiikka vaikuttaa harrastustoiminnan käynnistämiseen, kun kohteena on pieni yhteisö. Kun materiaalin kulttuurisensitiivisyyttä pohdittiin, oli ajatuksena kysyä asiasta useammalta saamelaiselta. Samaan aikaan kuitenkin saamelaiset olivat yhteisönä aktiivisesti vastustamassa Jäämerenrataa, eikä pienen yhteisön voimavarat enää riittäneet tälle saamepartiohankkeelle. Onneksemme saimme kuitenkin apua ammattikäntäjältä. Saamelaisyhteisöä koskevia poliittisia kysymyksiä on tällä hetkellä esillä useita. Ne koskevat heidän aluettaan, yhteisöään ja toimeentuloaan. Jäämerenrata vaikuttaa elinkeinoon, etenkin poronhoitoon. Sosiaali- ja terveystieteiden taas vaikuttaa suoraan kielen käyttökohteisiin viranomaisissa, kun erillistä rahoitusta ei näillä näkymin olla myöntämässä. Saamenkielisten oikeus käyttää äidinkieltään kotiseutalueellaan ei toteudu nytkään, mutta lisärahoituksen loppumisen myötä sen pelätään vähenevän entisestään. Heidän on nyt jo aikaa varatessa ilmoitettava halustaan käyttää saamea, jotta paikalle hankitaan tulkkaus. Tilanteeseen on puuttunut myös tasa-arvovaltuutettu. (Ks. esim. Yle uutiset 20.12.2018.) Alkuperäis- ja heimokansoja koskeva yleis-sopimus ILO169 taas on aiheuttanut jo vuosia keskustelua suomalaisten ja saamelaisten välillä. Saamelaiset ovat ajaneet jo pitkään tämän sopimuksen ratifioimista ja myös YK on huomauttanut asiasta. (Ks. esim. Joona 2005, 178–181.) Lisäksi 2017 hyväksytty Tenon kalastussopimus hiertää välejä edelleen. Sopimuksen valmistelussa rikottiin apulaisoikeuskanslerin ja perustuslakivaliokunnan mukaan sekä perustus- että saamelaiskäräjälakia, mutta tästä huolimatta lain valmistelu eteni ja laki hyväksyttiin. Lain voimaantulon jälkeen saamelaiset ovat jatkaneet näiden epäkohtien tuomista esille. (Ks. esim. Yle uutiset 24.9.2017.) Kaikki nämä ja monet muut asiat vaikuttavat koko yhteisöön ja täten kaikkien saamelaisalueella ja saamelaisten parissa tapahtuvaan.

Tämän tutkimuksen pääaineistona oli oma tutkijan päiväkirjani. Mikäli päiväkirjan olisi kirjoittanut kuka tahansa muu saamepartiohankkeeseen osallistunut, voisi tulos olla erilainen. Tämä on toisaalta myös hyvin tyypillistä laadulliselle tutkimukselle. (Kiviniemi 2010, 82–83.) Myös aika vaikuttaa hankkeen tekemiseen. Tällä hetkellä ilmassa olleet poliittisesti merkittävät hankkeet vaativat oman veronsa saamepartiohankkeeseen osallistuneilta. Jossain toisessa ajassa haasteet olisivat varmasti erilaisia. Tietyn rajoituksen tutkimustuloksille luo myös anonymiteetti. Koska tutkittu yhteisö oli hyvin pieni, olen tutkijana joutunut tekemään rajauksia siinä, mitä kaikkea voin nostaa esille, jotta yksittäisiä

henkilöitä ei tutkimuksesta voitaisi tunnistaa. Suuremman yhteisön parissa tämä ei nousisi yhtä suureen rooliin.

Jatkotutkimusaiheita löytyy useampia liittyen nimenomaan yksittäisten teemojen tutkimattomuuteen. Esimerkiksi kulttuurisensitiivisyyttä itsessään on tutkittu hyvin vähän. Myös termin määrittelyä ei ole juurikaan tehty. Suomessa on tehty tutkimusta monikulttuurisuudesta, mutta yleensä on tutkittu muualta tulleiden oman kulttuurin huomioon ottamisesta ja heidän sopeuttamisestaan suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta saamelaisten eli Suomen alkuperäiskansan kohdalla löytyy huomattavasti vähemmän tästä aihepiiristä tutkimusta tai pohdintaa. (Ks. esim. Järvensivu 2014, 57.) Molemmat näistä teemoista ovat tutkimuksen arvoisia.

Vapaaehtoistyö on muuttumassa lyhytkestoisiin hankkeisiin osallistumiseksi. Kirjallisuudesta ei löytynyt tutkimuksia järjestöissä tehdyistä hankkeista, mutta sen sijaan hankeraportteja löytyi valtavasti. Tämä osoittaa hankkeiden suuren määrän, mutta myös sen, ettei vapaaehtoisesti tuotettujen hankkeiden onnistumisen tai epäonnistumisen syistä ole koottua tietoa. Suurin osa tämän saamepartiohankkeen haasteista kytkeytyi hyvin tyypillisiin vapaaehtoistyön ongelmiin aikataulutuksen ja sitoutumisen ympärille. Hankkeiden onnistumisen, ja ennen kaikkea hankkeen jälkeisen toiminnan jatkumisen, kannalta aiheen tutkiminen ja syiden ymmärtäminen olisi merkityksellistä.

Saamen kielen erilaiset kielenkäyttökohteet koulun ja päivähoiton ulkopuolella ovat tärkeitä kielen ylläpitämisen ja kielitaidon kehittymisen kannalta. Harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen pienelle ryhmälle vaatii panostusta monelta taholta. Ohjatut harrastukset vaativat joko vapaaehtoisia tai palkattuja ohjaajia ja toiminta määrärahoja. Pitkien välimatkojen kunnissa, kuten saamelaisten kotiseutualueella, rahallinen korvaus matkakuiluista voi nousta nopeasti suureksi. Lisäksi, mikäli toimintaa tehdään vähemmistökielillä kuten saameksi, on toiminnan ohjaajan kriteerinä myös kielitaito. Näiden ohjaajien löytäminen pienestä yhteisöstä on haasteellista. Saamen kielisestä harrastamista ja toiminnan mahdollistamista on tutkittu hyvin vähän, mikä on mielenkiintoista, kun saamelaisuutta

muuten on tutkittu hyvinkin paljon. Tähän voi toki vaikuttaa myös se, että en itse puhu saamea tai esimerkiksi norjaa, joten en tiedä, onko tutkimusta tehty muilla kielillä. Mutta mielestäni myös tämä olisi tärkeä tutkimuskohde myös suomeksi.

Lähteet

Aikio, Ante 2000. Suomalais-saamelaisesta kantakielestä nykyisiksi saamelaiskieliksi. Teoksessa Pennanen, Jukka & Näkkäläjärvi, Klemetti (toim.) Siiddastallan Siidoista kyliin. Luontosidonnainen saamelaiskulttuuri ja sen muuttuminen Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 42–48.

Aikio, Marjut 1999. Saamelaiskulttuurin renessanssi ja ryöstöviljely. Teoksessa Tuominen, Marja, Tuulentie, Seija, Lehtola, Veli-Pekka & Autti, Mervi (toim.) Pohjoiset identiteetit ja mentaliteetit 1. Outamaalta tunturiin. Jyväskylä: Kustannus-Puntsi. 56–66.

Aikio-Puoskari, Ulla 2016. Gullos Sámegeiella! Saamen kielten elvyttämisen parhaita käytäntöjä ja kansallisen politiikan linjauksia Suomessa, Ruotississa ja Norjassa. Saamenkielen toimisto.

Baker, Colin & Wright, Wayne E. 2017. Foundations of bilingual education and bilingualism. Bristol: Multilingual matters.

Boud, David 2001. Using journal writing to enhance reflective practice. *Journal of New Directions for Adult and Continuing Education* 2001 (90), 9–17.

Bryk, Anna 2016. Partio on hyvä valinta myös aikuisen harrastukseksi. Saatavana www-muodossa <http://parempilippukunta.fi/2016/01/27/partio-on-hyva-valinta-myos-aikuisen-harrastukseksi/>. (Luettu 4.3.2019.)

Carlström, Sara, Hänninen, Maya & Sahala, Jonna 2010. Grunda en scoutkår. Finlands Svenska Scouter r.f.

Chacón, Fernando, Gutiérrez, Gema, Sauto, Verónica, Vecina, María Luisa & Pérez, Alfonso 2017. Volunteer Functions Inventory: A systematic review. *Psicothema* 29 (3), 306–316. Saatavana www-muodossa <http://www.psicothema.com/pdf/4398.pdf>. (Luettu 31.1.2019.)

Cultural survival. (n.d.) Saatavana www-muodossa <https://www.culturalsurvival.org/issues>. (Luettu 2.11.2018.)

Emerson, Robert M., Fretz, Rachel I. & Shaw, Linda L. 2001. Participant Observation and Fieldnotes. Teoksessa Atkinson, Paul, Coffey, Amanda, Delamont, Sara, Lofland,

John & Lofland, Lyn (toim.) Handbook of Ethnography. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 352–368.

Ervelius, Tiina & Näkkäljärvi, Tiisu-Maria 2018. Kulttuurisensitiivisyyden vahvistaminen saamelaisalueella. Teoksessa Katisko, Marja, Keskitalo, Elsa, Malkavaara, Mikko, Määttä, Anne, Suikkala, Arja & Vesterinen Olli (toim.) Alueellisuus, paikallisuus ja globaalit mahdollisuudet – Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 3. Tampere: Juvenes Print Oy, 90–102.

Eskola, Elina & Huosianmaa, Helena (toim.) 2009. Johtajankansio. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Eskola, Jari 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus. 179–203.

Giellagas-instituutti 18.1.2019. Saatavana www-muodossa <https://www.oulu.fi/giellagas/samegiella> . (Luettu 10.4.2019.)

Guttorm, Sari, Halonen, Mirka & Ketola, Saara 2010. Sámi servodat mánn abearrášiid veardasaš doarjagin – Saamelaisyhteisön lapsiperheiden vertaistukena. Teoksessa Magga, Ristenrauna & Guttorm, Sari (toim.) Bálgá Nala – Kulttuurisia erityispiirteitä etsimässä. SámiSoster ry, 50–63.

Harju, Aaro 2008. Vapaaehtoistyö yhteiskunnan voimavarana. Vanhustyö 2008 (1), 7–9.

Harju, Aaro 2010a. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Harju, Aaro 2010b. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Vantaa: Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Heikkilä, Lydia, Laiti-Hedemäki, Elsa & Pohjola, Anneli 2013. Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut. Sámiid buorre eallin ja buresveadjinbálvalusat Sämmlilj šiev eellim já pyereestvajeempalvâlusah Saa´mi šiččgg jie´llem da pue´rrjie´llemkääzzkõõzz. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Heikkinen, Hannu L., T., Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Hokkanen, Emilia 2017. Sosiaalityöntekijöiden sitoutumisen vahvistaminen muuttuvassa organisaatiossa. Saatava www-muodossa <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63049> . (Luettu 31.1.2019.)

Hänninen, Sakari 2003. Yhdistykset uuden aloittajina. Teoksessa Hänninen, Sakari, Kangas, Anita & Siisiäinen, Martti (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena kustannus oy.

Jaakson, Siiri, Hemmilä, Elina & Jaakkola, Urve 2017. Kulttuurisensitiivinen muistityö: Kokemuksia Suomesta. Helsinki: Paintek Pihlajanmäki Oy. Saatavana www-muodossa http://www.muistiasiantuntijat.fi/media-files/ETNIMU_opas_Kulttuuri_17fi_i.pdf . (Luettu 28.11.2018.)

Jeminen, Maria 2016. Sosiaalityön tutkimus ja alkuperäiskansatutkimus -eettiset ja metodologiset painotuserot ja yhtäläisyydet. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Johansen, Tiina 2008. Saamelaisalueen 7.–9.-luokkalaisten nuorten vapaa-aika ja harrastukset. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Jokivuori, Pertti 2002. Sitoutuminen työorganisaatioon ja ammattijärjestöön – Kilpailevia vai täydentäviä? Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavana www-muodossa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13345/9513913503.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . (Luettu 31.1.2019.)

Joona, Tanja 2005. The political recognition and ratification of ILO convention no. 169 in Finland, with some comparison to Sweden and Norway. Teoksessa Joona, Tanja 2012. ILO Convention No. 169 in a Nordic Context with Comparative Analysis: An Interdisciplinary Approach. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 172–187.

Jukarainen, Virpi 2011. Partioharrastukseen sitoutumisen elämyksellinen perusta. Mikkelin ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö. Saatavana www-muodossa <https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2018/05/TUTKIMUS-Jukarainen-Virpi-Partioharrastukseen-sitoutumisen-el%C3%A4myksellinen-perusta.pdf> . (Luettu 31.1.2019.)

Julkunen, Raija 2000. Social background of the rise of the third sector. Teoksessa Siisiäinen, Martti, Kinnunen, Petri & Hietanen, Elina (toim.) The third sector in Finland. Review to research of the Finnish third sector. Helsinki: Suomen sosiaali ja terveys ry. 52–69.

Järvensivu, Linda 2014. Saamelaissosiaalityötä paikantamassa diskurssianalyysin keinoin. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Kallioinen, Hanna 2017. ”Partio antaa itsellekin paljon” Uusien aikuisjäsenten sitouttaminen partion toimintaan. Laurea ammattikorkeakoulu. Saatavana www-muodossa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136298/Hanna%20Kallioinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . (Luettu 25.1.2019.)

Kamppari, Elina 2018. Perhepartio on hyväksytty partion viralliseksi toiminnaksi. Saatavana www-muodossa <https://www.partio.fi/ajankohtaista/perhepartio-on-hyvaksyttu-partion-viralliseksi-toiminnaksi/> . (Luettu 24.11.2018.)

Karreinen, Lari, Halonen, Maria & Tennilä, Meri (toim.) 2010. 10 Askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Keskitalo, Pigga 2010. Saamelaiskoulun kulttuurisensitiivisyyttä etsimässä kasvatusantropologian keinoin. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Keskitalo, Pigga, Määttä, Kaarina & Uusiautti, Satu 2012. Ethical perspectives on Sámi school research. International Journal of Education. 4 (4) 267–283.

Kiviniemi, Kari 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: PS-kustannus. 70–85.

Kotus, Kotimaisten kielten keskus. (n.d.) Saatavana www-muodossa <https://www.kotus.fi/kielitieto/kiellet/saame#Pohjoissaameinarinsaamejakoltansaame> . (Luettu 9.11.2018.)

Laakko, Minna 2009. ” Yhteisellä matkalla ” Nuorten Utsjokiprojektin loppuraportti. Nuoraid Ohcejohka-proševtta loahpparaporta. SámiSoster ry.

Lahelma, Elina & Gordon, Tuula 2007. Taustoja, lähtökohtia ja avauksia kouluetnografiaan. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere 2007: Vastapaino, 17–38.

Laimio, Anne & Välimäki, Sari 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys. Saatavana myös www-muodossa http://www.kansalaisareena.fi/Vapehttoim_KEHITTY.pdf . (Luettu 31.1.2019.)

Laiti, Marikaisa 2018. Saamelaisen varhaiskasvatuksen toteutus Suomessa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Laki saamelaiskäräjistä 1995/974. Annettu Helsingissä 17.7.1995. Saatavana www-muodossa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950974> . (Luettu 13.3.2019.)

Lapin partiolaiset a. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://lappi.partio.fi/lapin-partiolaiset/> . (Luettu 29.11.2017.)

Lapin partiolaiset b. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://lappi.partio.fi/lapin-partiolaiset/lippukunnat/> . (Luettu 18.4.2019)

Lappalainen, Sirpa 2007a. Johdanto. Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere 2007: Vastapaino, 9–14.

Lappalainen, Sirpa 2007b. Havainnoinnista kirjoitukseksi. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere 2007: Vastapaino, 113–134.

Lehmusvuori, Lotta 2016, ”Sitoutuminen ja motiivit vapaaehtoistyössä” Vertaileva tutkimus Setlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa. Tampereen yliopisto, pro gradu -työ. Saatavana www-muodossa <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99382/GRADU-1466513921.pdf?sequence=1> . (Luettu 31.1.2019.)

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki: Kansalaisareena ry.

Lehtola, Teuvo 2000. Inarin saamelaisten vaiheita. Teoksessa Pennanen, Jukka & Näkkäläjärvi, Klemetti (toim.) Siiddastallan Siidoista kyliin Luontosidonnainen saamelaiskulttuuri ja sen muuttuminen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 150–157.

Lehtola, Veli-Pekka 2010. The Sámi People. Traditions in transition. Jyväskylä. Kustannus-Puntsi.

Lehtola, Veli-Pekka 2015a. Saamelaiset - historia, yhteiskunta, taide. Porvoo: Bookwell.

Lehtola, Veli-Pekka 2015b. Saamelaiskiista. Helsinki: Into Kustannus.

Linkola, Inker-Anni & Keskitalo, Pigga 2016. Keskustelua saamelaispedagogiikan tutkimuksen etiikasta. Agon 2016 (2), 4-14. Saatavana www-muodossa <http://agon.fi/article/keskustelua-saamelaispedagogiikan-tutkimuksen-etiikasta/> . (Luettu 20.4.2019.)

Magga, Ole Henrik & Skutnabb-Kangas, Tove 2001. The Saami Languages: The Present and the Future. Cultural Survival Quarterly Magazine. 6/2001. Saatavana www-muodossa: <https://www.culturalsurvival.org/publications/cultural-survival-quarterly/saami-languages-present-and-future> . (Luettu 2.11.2018.)

Magga, Ristenrauna 2010a. Saamelaisten lainsäädännöllinen asema ja oikeudet alkupe-räiskansana. Teoksessa Magga, Ristenrauna & Guttorm, Sari (toim.) Bálgá Nala – Kulttuurisia erityispiirteitä etsimässä. SámiSoster ry, 10–16.

Magga, Ristenrauna 2010b. Saamelaisten sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen haasteet suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 2010 (6). 670–678. Saatavana www-muodossa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100341/magga.pdf?sequence> . (Luettu 9.4.2019.)

Murphy, Elizabeth & Dingwall, Robert 2001. The Ethics of Ethnography. Teoksessa Atkinson, Paul, Coffey, Amanda, Delamont, Sara, Lofland, John & Lofland, Lyn (toim.) Handbook of Ethnography. Lontoo: SAGE Publications Ltd, 339–351.

Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mäkelä, Marjukka 2018. Partiolaiset ovat harrastuksestaan ylpeitä, mutta kokevat vastuun jakautuvat epätasaisesti. Saatavana www-muodossa <https://www.partio.fi/partiome-dia/tiedonjyva-paras-paikka-tehda-vapaaehtoistyota/> . (Luettu 31.10.2018.)

Nenonen, Yrjö 2018. Partiosanasto. Saatavana www-muodossa: <http://partiomuseo.fi/museo/materiaali/> . (Luettu 24.11.2018.)

Niittyvuopio, Rauna & Magga, Ristenrauna 2010. Saamelaisten terveyden edistämistä tukevat rakenteet. Teoksessa Magga, Ristenrauna & Guttorm Sari (toim.) Bálgá Nala – Kulttuurisia erityispiirteitä etsimässä. SamiSoster ry.

Oktavuolta, Saamelaistietoa opetukseen. (n.d.) Saatavana www-muodossa <https://www.oktavuolta.com/saame-koulutuksessa> . (Luettu 21.1.2019.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lastenkulttuuri. Saatavana www-muodossa: https://www.projekti-instituutti.fi/materiaalit/projektijohtamisen_sanastoa . (Luettu 21.1.2019.)

Paju, Elina 2007. Lasten arjen ainekset. Etnografinen tutkimus materiaalisuudesta, ruumiillisuudesta ja toimijuudesta päiväkodissa. Helsinki: Tutkijaliitto.

Palmu, Tarja 2007. Kenttä, kiriottaminen, analyysi – yhteenkietoutumia. Teoksessa Lap-
palainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja
(toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere 2007:
Vastapaino, 137–150.

Partio-lehti, Hopeakoski, Jaana 2019. Šoddâdiđ ustevvuodâ raajij rasta. (Rakentaa ystä-
vyyttä yli rajojen) 2019 (4), 34. Saatavana www-muodossa [https://issuu.com/partio-
lehti/docs/partio_lehti_4_2018_issuu](https://issuu.com/partio-lehti/docs/partio_lehti_4_2018_issuu) . (Luettu 15.5.2019.)

Pasanen, Annika 2015. Kuávsui já peeivičuovâ 'Sarastus ja päivänvalo' Inarinsaamen kie-
len revitalisaatio. Helsinki: Unigrafia Oy.

Pautamo, Ellen 2010. Saamen kieli ja saamelaiskulttuuri. Teoksessa Magga, Ristenrauna
& Guttorm, Sari (toim.) Bálgá Nala – Kulttuurisia erityispiirteitä etsimässä. SámiSoster
ry, 17–33.

Pelin, Risto 2011. Projektihallinnan käsikirja. Helsinki: Projektijohtaminen Oy.

Pensola, Veina 2016. Aikuisen rooli partiolippukunnassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu: opinnäytetyö. Saatavana www-muodossa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104928/Pensola_Veina.pdf?sequence=1&isAllowed=y . (Luettu 25.1.2019.)

Pääkaupunkiseudun partiolaiset 2017. Aikuisliite 2017. Saatavana www-muodossa <https://issuu.com/heppu/docs/vapeliite2017> . (Luettu 4.3.2019.)

Pääkkönen, Erkki 2008. Saamelainen etnisyys ja pohjoinen paikallisuus - Saamelaisten etninen mobilisaatio ja paikallisperustainen vastaliike. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Pääkkönen, Erkki 1999. Etnisyys ja saamelaisyhteisö. Teoksessa Tuominen, Marja, Tuulentie, Seija, Lehtola, Veli-Pekka & Autti, Mervi (toim.) Outamaalta tunturiin. Jyväskylä: Kustannus-Puntsi. 33–43.

Rahko-Ravanti, Rauna 2016. Saamelaisopetus Suomessa. Tutkimus saamelaisopettajien opetustyöstä suomalaiskouluissa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Rahkonen, Juho 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Tutkimusraportti. Taloustutkimus. Saatavana www-muodossa http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti-2018.pdf . (Luettu 31.1.2019.)

Rauman, Katriina & Vajavaara, Eeva 2010. Kohti oikeasti avointa partiota. Humanistinen ammattikorkeakoulu: opinnäytetyö. Saatavana www-muodossa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13723/Rauman%20Katriina%20Vajavaara%20Eeva.pdf?sequence=2&isAllowed=y> . (Luettu 25.1.2019.)

Riihinen, Olavi 2001. Vapaaehtoistoiminta lisää sosiaalista pääomaa. Sosiaaliturva 2001 (8).

Räsänen-Ala-aho, Marja-Leena, 2014. Aikuisten pitkä ura partiovapaaehtoistyössä. Uudenmaan partiopiirin aikuisten johtajien näkemyksiä pitkään partiouraan vaikuttavista tekijöistä. Jyväskylän yliopisto. Teoksessa Oksanen, Susanna Tutkimuksia Partiosta 2014. Suomen partiolaiset. 32–34. Saatavana www-muodossa <https://docplayer.fi/1986135-Tutkimuksia-partiosta-2014-suomen-partiolaiset-finlands-scouters.html> . (Luettu 31.1.2019.)

Ó Riagáin, Pádraig, Williams, Glyn & í Moreno F. Xavier Vila 2008. Young People and Minority Languages: Language use outside the classroom. Dublin: Centre for Language

and Communication Studies, Trinity College. Saatavana www-muodossa: <http://www.gaelscoileanna.ie/files/Young-People-and-Minority-Languages.pdf> . (Luettu 30.11.2017.)

Saamelaisalueen koulutuskeskus. (n.d.) Saatavana www-muodossa <http://www.sog-sakk.fi/fi/Hakijalle/Koulutustarjonta/Inarinsaamen-kieli> . (Luettu 10.4.2019.)

Saamelaiskäräjät 2013. Saamelaisten sosiaali- ja terveystalouden kehittämisohjelma 2012–2015. Saatavana www-muodossa https://www.samediggi.fi/wp-content/.../saamekaste_20122015_saka_18122013.doc . (Luettu 9.4.2019.)

Saamen kielilaki 1086/2003. Annettu Helsingissä 15.12.2003. Saatavana www-muodossa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20031086> . (Luettu 13.3.2019.)

Saari, Juho 2008. Sosiaalisten innovaatioiden aika. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos. Helsinki: Sosiaalis- ja terveysturvan keskusliitto. 7–45.

Saarikivi, Janne 2011. Saamelaiskielet – nykypäivää ja historiaa. Teoksessa Seurujärvi-Kari, Irja, Halinen, Petri & Pulkkinen, Risto (toim.) Saamentutkimus tänään. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 77–119.

Salo, Ulla-Maija 2007. Etnografinen kirjoittaminen. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen Tarja (toim.) Etnografia metodologiana: lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino. 227–246.

Sara-Tornensis, Sunnamaarit 2010. Sámas terapiijas – Matkalla saamenkieliseen puheterapiaan. Teoksessa Magga, Ristenrauna & Guttorm, Sari (toim.) Bálgá Nala – Kulttuurisia erityispiirteitä etsimässä. SámiSoster ry, 37–49.

Sarivaara, Erika 2012. Statuksettomat saamelaiset. Paikantumisia saamelaisuuden rajoilla. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Sauri, Pekka 2010. Vapaaehtoisen uupumus. Teoksessa Karreinen, Lari, Halonen, Maria & Tennilä, Meri (toim.). 10 Askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry. 114–121.

Seurujärvi-Kari, Irja 2011. Alkuperäiskansatutkimus, alkuperäiskansaliike ja saamelaiset. Teoksessa Seurujärvi-Kari, Irja, Halinen, Petri & Pulkkinen, Risto (toim.) Saamentutkimus tänään. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 10–55.

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n peruskirja. 2008. Saatavilla www-muodossa: https://www.partio.fi/sites/partio.fi/files/uploads/sp_peruskirja.pdf . (Luettu 20.9.2018.)

Suomen partiolaiset a. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://www.partio.fi/mika-partio-on> . (Luettu 29.11.2017.)

Suomen partiolaiset b. (n.d.) Saatavana www-muodossa <https://www.partio.fi/tule-mukaan/harrastus-aikuiselle/> . (Luettu 4.3.2019.)

Suomen partiolaiset c. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://www.partio.fi/tutustu-partioon/kansainvalisyys> . (Luettu 29.11.2017.)

Suomen partiolaiset d. (n.d.) <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/lippukunnan-talous/taloudenhoito/avustukset/> . (Luettu 11.3.2019)

Suomen partiolaiset e. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/tue-tyotamme/tule-kumppaniksi/> . (Luettu 11.3.2019.)

Suomen partiolaiset f. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/tietoa-meista/organisaatio/> . (Luettu 23.1.2019.)

Suomen partiolaiset g. (n.d.) Saatavana www-muodossa: <https://partio-ohjelma.fi/partiokasvatus/partiomenetelma/> . (Luettu 25.1.2019.)

Suomen partiolaiset h. (n.d.) 100 uutta tapaa tehdä partiota -hanke, Saatavana www-muodossa <https://100uuttatapaa.fi/mista-on-kyse/> . (Luettu 29.11.2017.)

<https://www.partio.fi/tule-mukaan/mita-partio-on/> . (Luettu 12.11.2018.)

Suomen perustuslaki 1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999. Saatavana www-muodossa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731> . (Luettu 13.3.2019.)

Suomen YK-liitto. Saatavilla www-muodossa: <https://www.ykliitto.fi/yk70v/kulttuuri-alkuperaiskansat> . (Luettu 18.1.2019.)

Tolonen, Tarja & Palmu, Tarja 2007. Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Hynninen, Pirkko, Kankkunen, Tarja, Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere 2007: Vastapaino, 89–112.

Tuulentie, Seija 1999. Kansallinen velvollisuus ja aito tahto. Saamelaiskulttuurin säilyttämispuheiden monet merkitykset. Teoksessa Tuominen, Marja, Tuulentie, Seija, Lehtola, Veli-Pekka & Autti, Mervi (toim.) Outamaalta tunturiin. Jyväskylä: Kustannus-Puntsi. 44–55.

Uimonen, Jari 2013. From Unitary State to Plural Asymmetric State: Indigenous Quest in France, New Zealand and Canada. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

UNESCO, Interactive Atlas of the World's Languages in Danger 2009. Saatavana www-muodossa <http://www.unesco.org/languages-atlas/index.php> . (Luettu 13.3.2019.)

Valkonen, Jarno 2015. Poronhoitoa suurpetoeläinten kanssa: Tietokäytännöt sekä tleisen ja erityisen edun problematiikka. Teoksessa Hiedanpää, Juha & Ratamäki, Outi. Suden kanssa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 66–96.

Vapaaehtoisen roolit -työkalu. Suomen Partiolaiset. www-muodossa: https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2018/05/partio_vapaaehtoistenroolit_297x210_042015_vs4.pdf . (Luettu 31.10.2018.)

Willberg, Elina 2015. Vapaaehtoistoiminnasta iloa monille. Hyvinvointia tukevan vapaaehtoistyön vastuut ja käytännöt. Sitran selvityksiä 93. Saatavana www-muodossa: <https://media.sitra.fi/2017/02/27174908/Selvityksia93-2.pdf> . (Luettu 1.2.2019.)

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaalis- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriiin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 83–103.

Yeung, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 167–191.

Yhdistyslaki 1989/503. Annettu Helsingissä 26.5.1980. Saatavana www-muodossa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1989/19890503?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yhdistyslaki> .
(Luettu 11.3.2019.)

Yle Sápmi, Ođđasat 21.9.2018 https://areena.yle.fi/1-4297383?fbclid=IwAR3ltRXbgKA057NKrterlb7_II8gU_fttdHcpt9XJA-ROpa_LsuA3i_BeHwQ

Yle uutiset 24.9.2017. Saamelaisnuoret perustivat kapinasaaren, jossa ei Suomen ja Norjan sana määrää – "Olemme valmiita menemään niin pitkälle kuin mahdollista" Saatavana www-muodossa <https://yle.fi/uutiset/3-9846498> . (Luettu 11.4.2019.)

Yle uutiset 20.12.2018. Tasa-arvoviranomainen jyrähti: Saamelaisille järjestettävä oma-kieliset palvelut yhdenvertaisesti <https://yle.fi/uutiset/3-10563144> . (Luettu 11.4.2019.)

Yliraudanjoki, Virpi 2015. Todellisuuden ja tiedon liitto etnografin kirjoittavassa kädessä. Teoksessa Salonen, Toivo & Sotasaari, Seppo I. (toim.) 2015. Ajatuksia tutkimiseen. Metodisia lähtökohtia. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.

Äärelä, Rauni 2016. ”Dat ii leat dušše dat giella” – ”Se ei ole vain se kieli”: tapaustutkimus saamenkielisestä kielipesästä saamelaisessa varhaiskasvatuksessa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Liitteet

Liite 1. Tutkimuslupa

Hei saamenkielisestä partiosta kiinnostunut partiolainen, tuleva partiolainen tai yhteistyötahon jäsen!

Teen pro gradu –työnäni toimintatutkimusta siitä, miten saamenkielisen partiotoiminnan aloittaminen mahdollistetaan. Tutkimukseni on tarkoitus toteuttaa vuoden 2018 aikana keskittyen Inariin. Lapin Partiolaiset ry:n piirihallitus sekä Inarin tunturisusien paikallisyhdistyksen eli lippukunnan hallitus ovat tietoisia asiasta.

Tutkimusaineistoni perustuu pääasiassa tutkijanpäiväkirjaani. Lisäksi käytän tutkimuksen aineistona muuta materiaalia. Tulen tutkimuksen myötä mm. nauhoittamaan palaveriteita, tekemään palautekyselyn mahdollisessa koulutuksessa sekä tarvittaessa haastattelemaan yksittäisiä henkilöitä. Mahdollisesti käytän myös osia muistioista ja pöytäkirjoista materiaalinani.

Tervetuloa osallistumaan tutkimusprojektiin ja ennen kaikkea mahdollistamaan partioharrastusta saamen kielellä. Toivonkin, että täytät alla olevan tutkimusluvan ja palautat sen minulle sähköisesti. Näin annat minulle luvan käyttää keräämääni aineistoa tutkimuksessani. Jos kuitenkin tutkimusprosessin aikana tai sen jälkeen päädyt siihen, että haluat vetäytyä tutkimuksesta, voit tehdä sen ilmoittamalla asiasta minulle tai hankkeen koordinaattorille Timo Helanivalle. Tässä tapauksessa pyrin poistamaan kaiken sinuun liittyvän materiaalin tutkimuksestani. Vetäytyminen tutkimusprosessista ei vaikuta mitenkään itse projektin toteutukseen.

Tutkimuksessa ei tuoda julki yksittäisten ihmisten nimeä tai muita tietoja, joiden perusteella tutkimukseen osallistuneet voitaisiin tunnistaa.

Tutkimuksesta kirjoitan pro gradu -tutkielman, joka julkaistaan yliopiston kokoelmissa ja siitä saatuja tietoja ja hyviksi havaittuja toimintatapoja hyödynnetään tulevaisuudessa muissa saamenkielisten partioyhmien aloituksissa.

Voit soittaa minulle tai laittaa sähköpostiviestin, jos haluat kysyä lisää tutkimuksesta.

Ystävällisin terveisin,

Paula "Päkä" Päivinen

TÄMÄ OSA PALAUTETAAN TUTKIJALLE.

Projektiin osallistuja

Osallistun tutkimukseen saamenkielisen partion käynnistämiseksi *****. _____

En osallistu tutkimukseen saamenkielisen partion käynnistämiseksi *****. _____

Minuun liittyvää kuvamateriaalia **saa** esittää tutkimustulosten esittämisen yhteydessä.

Minuun liittyvää kuvamateriaalia **ei saa** esittää tutkimustulosten esittämisen yhteydessä.

Päiväys: _____

Allekirjoitus: _____

Puhelinnumero ja/tai osoite mahdollista myöhempää yhteydenottoa varten:

*Pyydän palauttamaan luvan sähköisesti osoitteeseen *****.*

Liite 2. Kysely saamenkielisen partiotoiminnan kiinnostavuudesta

1. Mitä mieltä olet ajatuksesta saamenkielisestä partiosta?

2. Kiinnostaisiko saamenkielinen partio lapsesi harrastuksena?

kyllä ei

3. Minkä kieliseen ryhmään lähettäisit lapsesi?

inarinsaame

koltansaame

pohjoissaame

suomi

ryhmään, jossa kaikki saamenkielet ovat käytössä

4. Jos lähettäisit lapsesi saamenkieliseen ryhmään, minkä tasoiseen ryhmään hänet

lähettäisit?

kaksikieliseen ryhmään (suomi/saame)

- Kielen oppimisen näkökulma, saamen kielen alkeet (kielikylpy toimintatapa)

saamenkielinen ryhmä

- kielen vahvistamisen näkökulma, jo saamea enemmän taitaville (äidinkielinen toimintatapa)

5. Kiinnostaako hankkeeseen osallistuminen?

kyllä ei

6. Millä tavoin voisit auttaa saamenkielisen partion kehittämisessä?

7. Osaan inarinsaamea

en osaa lainkaan 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 puhun sujuvasti

8. Osaan koltansaamea

en osaa lainkaan 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 puhun sujuvasti

9. Osaan pohjoissaamea

en osaa lainkaan 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 puhun sujuvasti